

El gust per la lectura

**Teatre de Molière:
*El misantrop, Tartuf i L'avar***

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
"El gust per la lectura"
2002-2003

Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa
Servei d'Ensenyament del Català

Teatre de Molière:
El misantrop, Tartuf i L'avar

JOAN CHAVARRIA PANISELLO
ROSA M. MURTRÓ FERRAN
MÀRIUS PONT FANDOS

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	7
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	9
1. Objectius	9
2. Continguts	9
3. Orientacions didàctiques	10
I. MOLIÈRE I EL SEU TEMPS	11
1. L'entorn literari i teatral	13
2. L'entorn històric	16
3. L'entorn social	18
3.1. L'autoritat absoluta de la monarquia	19
3.2. L'aristocràcia i la burgesia	20
3.3. Les classes populars	21
3.4. La religió	22
II. LES COMÈDIES DE MOLIÈRE	23
1. Molière: un home de teatre	25
2. La comèdia com a instrument de sàtira social	26
3. Les traduccions de les peces molieresques	29
4. Vigència de Molière	32
III. <i>EL MISANTROP</i>	35
1. Context històric	37
2. L'argument. Guia de lectura	37
3. El tema central: la misantropia	41
4. Les altres temàtiques	43
5. Els personatges	46
6. La tècnica	53
6.1. L'acció	53
6.2. El temps	54
6.3. L'espai	54
7. L'estil i la llengua	54
IV. <i>TARTUF</i>	57
1. Contextualització	59
2. L'argument. Guia de lectura	59
2.1. Abans de llegir	59
2.2. Durant la lectura	60
2.3. Després de llegir	64
3. La temàtica	64
4. Els personatges	66
4.1. Importància dels diferents personatges	66
4.2. Tartuf: l'enganyador	68
4.3. Segimon: l'encegat	72
4.4. Els altres: tots contra tartuf	73
5. La tècnica	74
6. L'estil i la llengua	75

V. <i>L'AVAR</i>	77
1. Les fonts	79
2. Lectura temàtica	80
2.1. L'avarícia	81
2.2. Dues històries d'amor	82
2.3. Les relacions entre pares i fills al segle XVII	84
2.4. Els diners, la moneda i els comptes	85
3. Els personatges	86
3.1. Consideracions generals	86
3.2. Harpagon	87
3.3. Cleant	88
3.4. Valeri	88
3.5. Altres personatges	89
4. La comprensió de l'obra	90
4.1. L'estructura	90
4.2. L'argument	92
5. La tècnica	93
5.1. L'acció	93
5.2. El temps	94
5.3. L'espai	94
6. L'estil i la llengua	94
6.1. La prosa de Molière	94
6.2. La llengua i els recursos literaris	96
BIBLIOGRAFIA	99
ANNEXOS	101
Annex 1: Textos literaris sobre l'avarícia	103
Annex 2: Rebel·lions i motins populars	105
Annex 3: Faules	106
Annex 4: Solucionari	108

INTRODUCCIÓ

L'objectiu que hem perseguit en elaborar el dossier didàctic que us presentem és el de proporcionar recursos per estudiar un autor de la literatura universal des de l'òptica de l'ensenyament en català. Es tracta d'un dossier que no només pot ser útil per a l'alumnat de batxillerat sinó que la varietat de propostes didàctiques el fa també agradable i complementari com a lectura de segon cicle d'ESO.

La programació de literatura de cada centre distribuirà de la manera que consideri més convenient la inserció d'obres de la literatura universal dins de la programació general de la literatura. Hem plantejat, per tant, la proposta didàctica tenint en compte que actualment la literatura universal forma part de la globalitat dels continguts literaris de batxillerat. És per això que la presentem no només com l'estudi individual d'un autor clàssic de la comèdia francesa, sinó com un referent del gènere teatral i model de molts altres autors posteriors de tot el món, inclosa la literatura en llengua catalana. Voldríem que l'alumnat aprengués mitjançant les traduccions a valorar un model de llengua ric en possibilitats expressives, a més d'educar el gust i d'adquirir determinats coneixements i aprenentatges sobre la vida, útils sobretot en aquesta etapa de l'adolescència.

Hem organitzat aquest material de manera que, d'entrada, l'alumnat pugui conèixer i situar l'autor en la seva època, en el seu context, en la manera de viure al segle XVII i, després, passi a centrar-se en l'estudi de les tres obres amb la finalitat d'encaminar-lo a comprendre millor l'autor, l'època i el corrent literari on s'insereix i, en últim terme, a estimar les obres teatrals, tant en el vessant de text literari com en el de text teatral.

Aquest dossier està format per cinc grans apartats els dos primers dels quals es refereixen a l'entorn artístic, històric, social i literari de Molière; i els altres tres se centren en el treball didàctic sobre tres de les seves obres: *El misantrop*, *Tartuf* i *L'avar*, respectivament. L'estudi de les tres obres s'ha subdividit, alhora, en diversos subapartats en què s'ha analitzat la significació (títol, temes, estructura...), els personatges, la tècnica i l'estil.

A fi de facilitar la tasca del professorat, el dossier inclou un solucionari dels exercicis que no tenen una resposta directa a través de la lectura dels textos corresponents. També pot resultar útil per a la tasca docent la bibliografia sobre l'autor i la seva obra, i sobre estudis i altres materials que ens han servit per confeccionar aquest dossier, a més de webs que poden ser de gran interès i d'uns annexos que poden facilitar la tasca a l'hora de preparar algunes de les activitats programades.

En l'elaboració d'aquest material hem escollit les edicions de les adaptacions en vers de Joan Oliver per a les peces teatrals *El misantrop* i *Tartuf*, publicades en un sol volum per Enciclopèdia Catalana a la col·lecció Proa Butxaca; i per a *L'avar*, l'edició de La Magrana. Totes les citacions de les obres, doncs, són referides a aquestes edicions.

Un dels objectius d'aquest material didàctic és fer treballar l'alumnat tant individualment com en grups les quatre habilitats lingüístiques. Pensem que el segon plantejament és essencial per resoldre alguns dels exercicis proposats i també per encaminar els nois i les noies cap a l'adquisició de l'hàbit de treball en equip.

El nostre interès és que el professorat i l'alumnat puguin trobar en els apartats d'aquest dossier els coneixements adequats per comprendre millor l'obra de Molière i, més específicament, les tres obres treballades. A més, també pretenem que qui treballi aquesta proposta es familiaritzi amb el maneig d'obres de característiques molt diverses i sàpiga extreure tot el benefici possible de la informació que en pugui obtenir.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

Aquest dossier ofereix propostes didàctiques per utilitzar preferentment com a matèria optativa de Literatura universal.

1. Objectius

L'alumne/a, en acabar de treballar el dossier, ha de ser capaç de:

1. Gaudir de la lectura de textos i obres representatius de la literatura universal.
2. Llegir, analitzar, interpretar i valorar obres i textos del teatre de Jean-Baptiste Poquelin, conegut com a Molière.
3. Destacar l'aportació de l'autor a la literatura universal.
4. Crear diferents textos a partir dels models literaris llegits i analitzats.
5. Utilitzar fonts bibliogràfiques per a l'estudi de l'obra de Molière.

2. Continguts

Procediments

1. Lectura de les obres proposades i elocució expressiva.
2. Lectura comprensiva de fragments literaris.
3. Comprensió, interpretació i comentari de textos literaris: contextualització de l'autor i les obres.
4. Realització d'exercicis sobre el tema i els subtemes de l'obra llegida, anàlisi de l'estructura i dels personatges, i treball reflexiu sobre l'estil de l'obra.
5. Utilització de diferents fonts bibliogràfiques.
6. Recerca d'informació sobre els contextos culturals de les obres literàries.
7. Comprensió i valoració de les idees estètiques dels moviments literaris en què s'inclou l'autor i reconeixement d'aquests en les obres treballades.
8. Observació de tòpics i mites en els textos i obres seleccionats.
9. Producció de textos breus a partir de models literaris.
10. Comparació de textos de diferents autors per veure'n les similituds i les diferències.
11. Apropament al concepte de traducció, tenint en compte versions en català, confrontant-les amb el text original quan convingui.

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. El teatre francès del segle XVII.
2. Vida i obra de Jean-Baptiste Poquelin.
3. Anàlisi d'*El misantrop*, de *Tartuf* i de *L'avar*.
4. El tema
5. L'estructura
6. Els personatges
7. La tècnica
8. L'estil

Valors, normes i actituds

1. Respecte a les diversitats de pobles, cultures i llengües.
2. Comprensió de les aportacions universals d'autors i cultures.
3. Sensibilitat per la cultura literària.
4. Millora de la lectura comprensiva del llenguatge literari.
5. Participació en l'elaboració d'idees i d'interpretacions.
6. Atenció al diàleg entre l'originalitat i la tradició, el que és local i el que és universal.

3. Orientacions didàctiques

Per a l'ensenyament-aprenentatge

Per tal de poder comprendre correctament les obres que es treballen en aquest dossier, cal que es tingui en consideració el conjunt de coneixements sobre història que ja tenen els nois i noies provinents de l'ESO i de les matèries comunes sobre literatura, els que provenen de batxillerat. Això no obstant, el professorat de llengua i literatura haurà d'indicar a l'estudiant el camí per contextualitzar l'autor i les obres estudiades.

També caldrà orientar l'alumnat respecte als corrents culturals i tendències estètiques de l'època de l'autor, de manera que pugui identificar amb certa facilitat aquests trets en les obres llegides i, així, conèixer més correctament l'autor i la seva producció.

Seria convenient proporcionar informació als nois i noies sobre la biografia de l'autor i també els esdeveniments socials més rellevants de la seva època, de manera que això els ajudi a fer una anàlisi més profunda de les opcions temàtiques del literat.

A més, s'hauria d'establir una estratègia de comentari de text a l'inici del crèdit, perquè serveixi de pauta per establir relacions entre les obres treballades i el conjunt de l'obra de l'autor, l'estil i la concepció literària d'aquest, els trets estètics de l'època que hi reflecteix i els trets originals que hi aporta.

És aconsellable complementar els estudis literaris de l'autor i les obres proposades amb altres recursos com ara representacions teatrals, crítica teatral a la premsa i televisió, projeccions cinematogràfiques, exposicions, etc.

Per a l'avaluació

Abans d'establir els criteris d'avaluació, caldria tenir present el que ja saben els alumnes sobre el tema; per això fóra aconsellable fer una avaluació inicial per esbrinar quins coneixements tenen els nois i les noies sobre recursos retòrics, estilística i gèneres literaris. El professorat haurà d'adequar el treball amb el dossier als resultats obtinguts en aquesta avaluació.

L'avaluació formativa s'hauria d'establir segons la capacitat de resolució dels exercicis d'aquest dossier, la capacitat d'aplicar els coneixements adquirits a l'hora de treballar aquest material didàctic i la capacitat de treballar individualment i en equip.

En l'avaluació sumativa s'hauria de tenir present que l'alumnat ha anat adquirint un conjunt de tècniques per analitzar i avaluar una obra teatral, de manera que caldria tenir en compte la capacitat de l'alumne de fer un comentari de text de qualsevol fragment de les obres treballades i demostrar que pot interpretar correctament l'obra, que sap fer una exposició ordenada de les seves idees i que és capaç de manifestar una opinió crítica d'aquestes obres.

I. MOLIÈRE I EL SEU TEMPS

1. L'ENTORN LITERARI I TEATRAL

Des del segle XVII fins a l'actualitat, des de la Comédie-Française de París —coneguda com la casa de Molière— fins als teatres de tot el món, l'obra teatral de Jean Baptiste Poquelin ofereix un exemple insuperable de vigència universal.

Per situar-vos en el món artístic de l'època heu de tenir present que Molière neix, viu i mor pel i per al teatre. Renuncia a heretar el títol de tapisser reial, càrrec que ocupava el seu pare, per assumir l'aventura del teatre: ser comediant.

1. Llegiu l'article dedicat a Molière a la *Gran Enciclopèdia Catalana* (en la versió en paper o en la d'Internet, la *Hiperenciclopèdia*, a la qual podeu accedir a partir del portal edu365.com: <http://www.edu365.com>) i, amb la informació que recolliu, anoteu els aspectes principals de la seva vida en aquest quadre:

<i>Dades biogràfiques</i>	<i>Estudis i afecció</i>	<i>Companyia teatral, llocs i actuacions</i>
<i>Relació amb la cort</i>	<i>Obres escrites</i>	<i>Temes de les obres</i>

2. El ritme de la seva vida vindrà marcat pels viatges, les creacions teatrals, les alegries i els maldecaps. Vivia de les representacions teatrals i no pas de ser escriptor. És per això que s'obsessionava perquè la seva companyia, l'Il·lustre Teatre, tingués un local fix i, a més a més, subvencionat per la monarquia. Aquest era l'objectiu de tota companyia teatral i la batalla per aconseguir-ho era molt dura. A l'inici, però, els viatges per França, de poble en poble, sovintejaven. Entre 1646-1658 va actuar amb la seva companyia pels estats del Llenguadoc.

- Busqueu informació sobre quins eren els estats de Llenguadoc i quina extensió ocupaven. Esbrineu també quines característiques lingüístiques i culturals tenien aquests estats i quines dificultats han tingut per conservar-les.
- Sabem que la companyia de Molière va actuar a les poblacions de Pézenas, Carcassona, Montpeller, Nimes, Orange, Tarascon, Vienne, Montelimar i Valence. Marqueu aquesta ruta en un mapa de l'Estat francès, calculeu els quilòmetres que arribaven a fer i intenteu imaginar el temps que els costava fer el recorregut, tenint en compte que es desplaçaven en carros i a peu.

3. Informeu-vos de si actualment a Catalunya hi ha companyies de teatre ambulants i estables i en quins locals actuen.

4. Documenteu-vos sobre quins són actualment els teatres més importants de Catalunya.

5. Abans de la creació de la Comédie-Française, a finals del segle XVII, per voluntat de Lluís XIV moltes companyies teatrals parisenques, rivals entre si, reclamaven la protecció reial tot representant les peces dels grans autors (Pierre Corneille i Jean Racine, principalment). Busqueu a la GEC les entrades dedicades a aquests dos escriptors i, després, ompliu els quadres següents (per a Molière, ja teniu part de la informació):

Molière (.....)	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>

Corneille (.....)	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>

Racine (.....)	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>

6. Amb la informació que heu recollit, escriviu les característiques que distingien les obres d'aquests tres escriptors:

- Molière: .....
- .....
- Corneille: .....
- .....
- Racine: .....
- .....

7. Corneille i Racine escrivien seguint els cànons de l'anomenat classicisme francès. Definiu aquest corrent estètic i traslladeu els seus trets més importants a la pintura, l'arquitectura i la literatura tot comparant el quadre *El rapte de les sàbines* de Jacques-Louis David, la columnata del Palau del Louvre o el Palau de Versalles —podeu trobar les imatges citades a la GEC— i un fragment de la tragèdia *Fedra* de Jean Racine que us transcrivim a continuació:

TERAMEN:

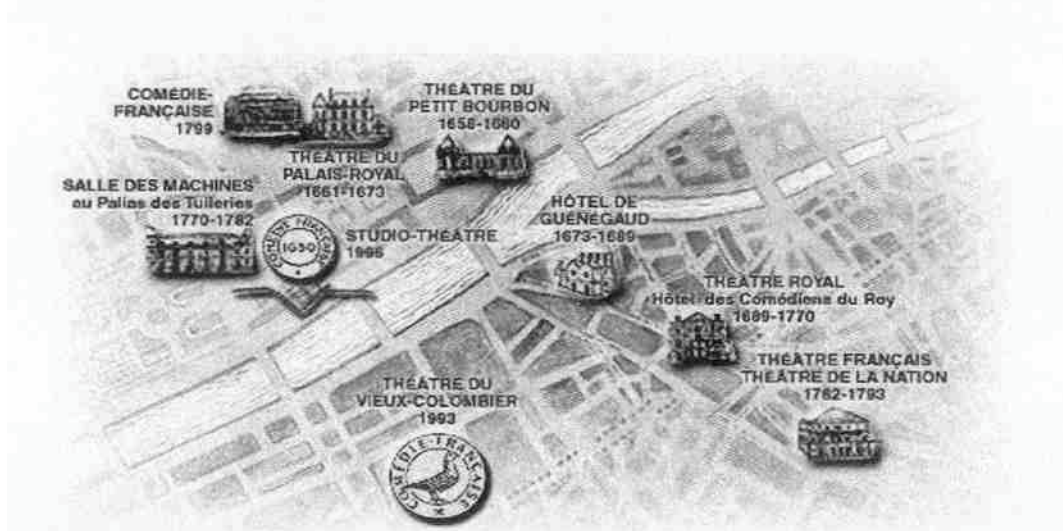
I vers on anireu? Per retrobar-lo he resseguit debades les dues mars que divideix Corint, i, explorant les contrades d'on al País dels Morts l'Aqueront baixa, amb cura inquisitiva he interrogat sobre Teseu els pobles de tan llunyana riba.

També he visitat l'Èlida; i, el Fènar salvant, he anat a raure per fi cap aquell mar en el qual Ícar, el vol perdut, va caure.

Jean Racine, *Tragèdies* (p. 101)

8. La instal·lació de Molière a París a partir de 1658 i l'èxit de les seves comèdies, li van concedir la protecció del jove rei Lluís XIV. Aquest fet va fer canviar l'ordre de preferència entre tres companyies rivals. La companyia del Teatre del Marais, absorbida, en part, per la de Molière, actuarà al Théâtre du Petit-Bourbon de 1658 a 1660 i després s'instal·larà a la bella sala del Palais-Royal, feta construir pel cardenal Richelieu. Informeu-vos sobre el Palais-Royal i expliqueu la funció que tenia al segle XVII i la que té actualment.

9. L'any 1680 es crea la Societat teatral de la Comédie-Française, com a resultat de la fusió de les companyies del Théâtre du Marais i de l'Hôtel de Bourgogne, gràcies a l'actor Le Grange, home de confiança de Molière, i la vídua d'aquest darrer, Armande Béjart. Aquesta societat serà l'encarregada de representar autors francesos, clàssics i moderns fins avui en dia, en què el teatre és conegut com la Maison de Molière. Vegeu un plànol amb la situació dels principals teatres de París als segles XVII i XVIII:

a) Informeu-vos primer sobre els teatres que teniu en la imatge i ompliu després el quadre que hi ha a continuació:

<i>Teatres</i>	<i>Anys de màxim esplendor</i>	<i>Autors representats i tipus de teatre</i>
Hôtel de Bourgogne		
Théâtre du Petit-Bourbon		
Palais-Royal		
Maison de Molière		

- b) Examineu un plànol actual de la ciutat de París i remarqueu aquells edificis que encara existeixin i aquells altres que ja hagin desaparegut.
- c) Busqueu informació més detallada sobre la Comédie Française al web que us indiquem a continuació: <http://www.comedie-francaise.fr/index9.htm>.
- d) Feu un estudi dels teatres més importants de Catalunya i expliqueu-ne la seva història.

2. L'ENTORN HISTÒRIC

Aquest subapartat pretén situar Molière dins de la història dels seu país. Què passava a França mentre ell escrivia i representava amb la seva companyia teatral les seves obres per pobles i ciutats? Qui governava França i amb quins països tenia relació? Què passava al món del segle XVII? Són qüestions que podreu respondre si feu les activitats que plantegem a continuació.

1. L'època de Molière va estar marcada pel caràcter d'uns governants molt singulars: els reis Lluís XIII i Lluís XIV i els homes d'estat cardenals Richelieu i Mazzarino. Busqueu informació sobre aquests quatre personatges i la seva relació amb el dramaturg francès.

2. Informeu-vos sobre els esdeveniments següents i acabeu d'omplir el quadre que us presentem després.

<p><i>Esdeveniments històrics</i></p>	<p>Lluís XIII proclamat comte de Barcelona Lluís XIV es fa coronar a Reims Lluís XIV s'instal·la a Versailles Majoria d'edat de Lluís XIV Mazzarino, primer ministre Mort d'Enric IV. Regència de Maria de Médicis Mort de Lluís XIII. Regència d'Anna d'Àustria Mort del cardenal Richelieu Neix Lluís XIV Richelieu, primer ministre Tractat d'Aquisgrà Tractat de Westfàlia Tractat dels Pirineus</p>
<p><i>Esdeveniments literaris i artístics</i></p>	<p><i>Alexandre de Racine</i> <i>Andromaque</i> de Racine <i>El discurs del mètode</i> de Descartes <i>Le Cid</i> de Corneille <i>Le Menteur</i>, comèdia de Corneille Mort de Pascal Mort del pintor Rembrandt Neix La Fontaine Neix Pascal Neix Racine S'acaba l'obra del Palau de Versailles</p>
<p><i>La vida i l'obra de Molière</i></p>	<p>Instal·lació a la sala del Palais-Royal. <i>Les precioses ridícules</i> Retorn a París i instal·lació a la sala del Palais-Bourbon Funda, conjuntament amb la família Béjart, L'illustre Théâtre Estudia al col·legi de Clermont, a París Neix Jean Baptiste Poquelin (Molière) Mort de Molière <i>El malalt imaginari</i> <i>L'avar</i> <i>El misantrop</i> <i>Tartuf</i> Es casa amb Armande Béjart. <i>L'escola de dones</i></p>

<i>Esdeveniments històrics</i>	<i>Esdeveniments literaris i artístics</i>	<i>La vida i l'obra de Molière</i>
1610	1621	1622
1624	1623	1636-1642
1638	1636	1643
1640	1637	1646-1658 Peregrinació amb la seva «troupe» per províncies
1642	1639	1658
1643	1643	1659
1651	1648 Fundació de l'Acadèmia francesa de pintura i d'escultura	1660
1653		
1659	1658 Fundació de l'Acadèmia francesa de les ciències	1662
1660 Noces de Lluís XIV i Maria Teresa	1662	1664
1661	1665	1666
1668	1667	1668
1672	1669	1673
	1672	1673 (17 de febrer)

3. Busqueu informació a la GEC sobre els governants, personatges i esdeveniments següents i després completeu el quadre:

- Governants: Lluís XIV - Felip IV de Castella i III d'Aragó; Felip IV; Felip IV de Castella - Lluís XIV de França - Ferran III arxiduc d'Àustria i Hongria - Lluís XIV de França i Cristina I de Suècia (i representants de la resta d'Europa); Felip IV - Lluís XIV.
- Fets històrics: Pau de Westfàlia (Guerra dels 30 anys), Tractat dels Pirineus, Tractat d'Aquisgrà, Revolta dels segadors.
- Personatges: Pau Claris i el comte-duc d'Olivares; cardenal Mazzarino i don Luís de Haro; Maria Teresa (filla de Felip IV i casada amb Lluís XIV), Marianna d'Àustria (regent de la corona de Castella) i Condé; Carles Gustau de Suècia, Gustau Adolf II de Suècia, Richelieu i Ferran II d'Àustria-Hongria.

<i>Països</i>	<i>Governants</i>	<i>Fet històric</i>	<i>Personatges</i>
Catalunya-Espanya	Felip IV	1640	
Espanya-França-Alemanya-Àustria (tot Europa)		1648	
França-Espanya		1659	
Espanya-França		1668	Maria Teresa (filla de Felip IV i casada amb Lluís XIV) Marianna d'Àustria (regent de la corona de Castella) Condé

4. Fouquet, subintendent del rei i protector de Molière o de Jean La Fontaine, és detingut i fet presoner per Lluís XIV. En aquest afer hi participen els mosqueters del rei de França. Informeu-vos sobre aquest afer, la companyia militar i sobre Charles de Baatz, senyor de D'Artagnan, que va inspirar el personatge que apareix a la cèlebre novel·la *Els tres mosqueters*.

3. L'ENTORN SOCIAL

La societat francesa i en general l'europea viu durant el segle XVII un període afectat per una crisi universal estesa en tots els àmbits: l'econòmic, el social, el polític i, fins i tot, l'espiritual. No obstant això, des d'una perspectiva cultural, es tracta d'un període excepcional per al cultiu de totes les arts en tots els països europeus, d'entre les quals cal destacar el teatre. En aquest apartat volem reflectir, a través de textos i documents de l'època, algunes particularitats del model social d'aleshores.

3.1. L'autoritat absoluta de la monarquia

1. Llegiu el text següent (que correspon a un fragment de les *Memòries* de Lluís XIV) i, després, comenteu-ne contingut. Compareu-lo amb el funcionament de les monarquies i sistemes de govern d'arreu del món actuals:

TOT PER AL POBLE PERÒ SENSE EL POBLE

Tot poder, tota autoritat resideixen en la mà del rei, i no en pot haver d'altres en el regne sinó els que ell estableix... Tot el que es troba en l'extensió dels nostres Estats, sigui de la natura que sigui, ens pertany... La voluntat de Déu és que tot aquell que hagi nascut súbdit obeeixi cegament... Cal posar-se d'acord en el fet que, per molt nefast que pogués ésser un príncep, la rebel·lió dels seus súbdits és sempre criminal... Però aquest poder il·limitat sobre els súbdits no ha de servir sinó per treballar més eficaçment per la seva felicitat.

Nova enciclopèdia catalana de l'estudiant, v. VI (p. 87)

2. Llegiu el text següent i després documenteu-vos sobre la cort del rei Lluís XIV. Busqueu informació sobre la construcció de grans palaus com el de Versailles o Fontainebleau, les entrades solemnes del monarca a les ciutats i les grans festes que es realitzaven en el seu honor.

El 2 d'agost, el secretari del subintendent, [Fouquet] el senyor Pellisson, va anar a demanar-li, a Molière, que escrivís una comèdia amb intermedis de ballables i de cançons, per a la gran festa que el senyor Fouquet havia d'oferir al rei a Vaux, el 17 d'agost. [...] Els assaigs es varen fer amb el mateix ritme que la redacció del text, i el 17 d'agost de 1661, a l'avinguda dels Avets, del parc de Vaux, il·luminada amb cent torxes, Molière pronunciava l'obligada salutació al rei. Va aparèixer una petxina moguda per un mecanisme invisible; es va entreobrir i va deixar-se veure Magdalena, de Nàiade, vestida amb un vel i amb la seva cabellera pèl-roja, més bonica que mai. Recità el pròleg. Després, va començar l'obra en el retaule aixecat al peu del reixat de l'aigua. Els convidats del senyor subintendent s'anaren reconeixent els uns als altres embadalidament. En acabar l'espectacle, el rei va fer cridar Molière per felicitar-lo. Aquesta era la comèdia tal com ell l'entenia! A França es necessitaven comèdies d'aquest gènere. Divertiments, però que a la vegada fossin fuetades; riallades, però amb sentit comú...

El rei estava satisfet i desitjava una altra funció ben aviat al seu palau de Fontainebleau.

Leon Thoorens, *Vida y pasión creadora de Molière* (p. 195-196)

[traducció dels autors del dossier]

3. Com heu pogut constatar en el text anterior, els artistes més afamats gaudien del proteccionisme reial. Llegiu el fragment que us transcrivim a continuació i, després, feu les activitats que us proposem:

Teló! I Molière, entusiasmat, amb el rostre amarat de suor, es va abocar precipitadament entre els cortinatges per mirar per l'espill: el rei continuava rient; la reina mare, fent-se un panxó de riure, comunicava les seves impressions al cardenal [...] Aquella nit, quan la companyia teatral sopava opíparament a la sala gran de la fonda, el senyor de La Mothe Le Vayer es féu anunciar. Venia en nom de «Monsieur», a felicitar els actors i el director, i a confirmar-los el títol i la pensió de 300 lliures concedides a cada membre de la companyia, i també a anunciar-los que el rei es dignava concedir-los el permís d'actuar, en endavant, alternant amb la companyia de Scaramouche, a la sala del Petit-Bourbon, annexa al Louvre, davant els claustres de Saint-Germain-l'Auxerrois.

Leon Thoorens, *Vida y pasión creadora de Molière* (p. 146-147)

[traducció dels autors del dossier]

- a) Expliqueu la diferència entre el mecenatge durant el Renaixement i el proteccionisme estatal del segle XVII i XVIII.
- b) L'any 1635 s'havia creat l'Acadèmia francesa per al foment de les arts i de les ciències. Informeu-vos sobre el funcionament de les acadèmies: origen, sosteniment, disciplines, etc.
- c) Durant un temps hi hagué disputes teatrals entre Molière i Scaramouche. Fins i tot un autor com Goldoni va escriure sobre aquest afer en una obra titulada *Molière* i traduïda per Josep Maria de Sagarra. Informeu-vos sobre qui era Scaramouche i, a partir dels fragments següents, interpreteu la seva relació amb Molière.

*MOLIÈRE: —Els histrions de fora, colls per anar amb esquelles,
venien i se'n reien a les nostres costelles.*

*Scaramouche tenia la bossa del bon guany,
més de dotze mil lliures s'empassava cada any,
i els nostres ciutadans, ramat de veus a cor,
les gràcies sense gràcia les pagava a pes d'or.
I jo, què? Jo he donat la mà a la nostra farsa
i l'honor i el bon seny he tingut de comparsa;
he expulsat de l'escena tota mala costum,
de Terenci i de Plaute sols he seguit la llum;
de les meves comèdies ha triomfat l'empresa,
i elles m'han dut el pa, la glòria i la riquesa.
Però ve Scaramouche i se'm posa al davant...
i el públic l'aplaudeix, el públic inconstant.
[...]*

*VALERI: —Molière, per vós el dia no pot pas ser més bell.
Ara vinc a anunciar-vos vostre triomf novell.
Scaramouche, vençut per l'èxit de vostra obra,
ha decidit a l'últim que sa presència sobra,
deixa de fer comèdies i se'n va de París
per esquilar les mules allà en el seu país.*

C. Goldoni, *Molière* (dins J. M. de Sagarra, *Obres Completes*, p. 1.193 i 1.232)

3.2. L'aristocràcia i la burgesia

1. L'impacte de la crisi del segle XVII va arribar a la pràctica totalitat de les classes i grups socials, però de manera desigual. El conjunt de la societat es va empobrir, però certs sectors van treure profit de les circumstàncies i aconseguiren progressar econòmicament. Al subapartat «Els diners, la moneda i els comptes» de l'apartat sobre *L'avar* veureu que els prestadors eren uns tipus de personatges que s'enriquiren a costa de la pobresa i de la manca de diners d'altri.

L'empobriment de la societat i l'enriquiment de certs sectors són temes també exposats en moltes de les obres de Molière. Per exemple, en *El burgès gentilhome*, aquest escriptor en fa una definició mitjançant el mestre de música. Llegiu un fragment d'aquesta obra i comenteu-lo a l'aula:

És un home, tanmateix, d'il·lustració migrada, que parla, trabucant-les, de totes les coses i no aplaudeix sinó a destemps; però el seu diner redreça els juís del seu esperit; hi ha discerniment en la seva bossa, les seves lloances són amonedades; i aquest burgès ignorant ens val més, com veieu, que el gran senyor il·lustrat que ens ha introduït aquí.

Molière, *El burgès gentilhome* (p. 12-13)

2. El burgès vol arribar a ser aristòcrata mitjançant els diners, però també li cal il·lustrar-se. Per tant, ha d'estudiar una sèrie d'arts: dansa, armes, música i filosofia. Documenteu-vos sobre aquestes quatre arts i expliqueu la importància que tenien per a la noblesa.

3. La crítica a la vida aristocràtica queda reflectida en aquest altre fragment que diu la senyora Jourdain, esposa del nou burgès. Després de llegir el text següent, feu les activitats que us proposem:

Tot aquest món és un món que té raó, i que és més assenyat que vós. El que és jo,estic escandalitzada de la vida que porteu. Ja no sé què se n'ha fet de la nostra casa; un hom diria que aquí és Carnestoltes tot dia; i del matí estant, per por de no ser-hi a temps, s'hi senten aldarulls de violins i de cantaires que incomoden tot el veïnatge.

Molière, *El burgès gentilhome* (p. 47)

- a) Debateu a l'aula els trets principals que defineixen la burgesia i l'aristocràcia.
- b) Marqueu les diferències socials.
- c) Compareu els models socials del barroc amb la burgesia i l'aristocràcia actuals.
- d) Expliqueu casos de gent adinerada que s'hagin comprat un títol nobiliari.

3.3. Les classes populars

El pes dels problemes econòmics del segle va recaure de forma especial sobre les classes més humils. Les classes populars van patir més que ningú els efectes de la crisi industrial.

1. Documenteu-vos, mitjançant una enciclopèdia, sobre quins van ser els factors que van endurir les condicions de vida al segle XVII.

2. La intensificació de la conflictivitat i de la protesta social, tant en l'àmbit urbà com en el rural, es van materialitzar en un gran nombre de revoltes i rebel·lions per tot Europa. Llegiu l'annex 2, documenteu-vos sobre les que citem i resumiu-ne la informació trobada:

- Revolta dels Croquants i dels Nu-Pieds: .....
.....
.....
- Revolta de la Fronda: .....
.....
.....
- Revolta dels Ormée de Bordeus: .....
.....
.....
- Revolta dels catalans: .....
.....
.....
- Revolta de la segona germania: .....
.....
.....

3.4. La religió

Les controvèrsies en el món protestant entre gomaristes i arminians, i en el món catòlic entre teòlegs ortodoxos i jansenistes, a més del desolador panorama bèl·lic, que entre 1618 i 1648 va assolir Europa en nom de Crist i de la religió, van abocar molta gent a allunyar-se de la religió i, de vegades, a perdre-hi el respecte. Molts van acabar dubtant de l'existència d'una veritable religió, i es va anar estenent la idea que la religió era quelcom funest i nefast. A més, el desenvolupament de la violència social, la relaxació dels costums i el creixement del sensualisme van acabar afavorint un clima de crisi en les consciències religioses i un triomf d'aquells que proclamaven la necessitat de prescindir de la religió.

1. Busqueu informació a la GEC sobre els gomaristes i els arminians. Indiqueu qui eren els teòrics, quina era la seva doctrina i quines diferències hi havia entre ells.

2. Documenteu-vos sobre les diferències entre ortodoxos i jansenistes. Expliqueu els aspectes principals de la seva doctrina.

3. L'heterodòxia en el terreny religiós va constituir un aspecte de la crisi de la consciència europea durant la segona meitat del segle XVII. Era una època de contrastos. Definiu els termes següents i indiqueu els seus trets principals i les seves diferències conceptuals:

- místics / antimístics, cartesians, mecanicistes: .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- creients / escèptics i llibertins: .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Els contraris als dogmes de l'Església, per fonamentar les seves posicions, van acudir als clàssics de l'antiguitat, Epicur i Sèneca, fonamentalment. Informeu-vos sobre aquests dos filòsofs i exposeu els trets principals de la seva doctrina.

II. LES COMÉDIES DE MOLIÈRE

1. MOLIÈRE: UN HOME DE TEATRE

1. Ja hem parlat de la triple faceta de Molière: com a actor, com a ànima de la seva pròpia companyia i com a autor. Durant el temps que la companyia va recórrer pobles i ciutats de França, va anar alternant obres d'autors reputats amb les obres que el propi Molière anava creant. Segons expliquen Riquer i Valverde (a *Historia de la literatura universal*), la companyia de Molière, quan el 24 d'octubre de 1658 va actuar al palau reial davant del rei amb esperances d'establir-se a París, va optar per representar *Nicomède*, de Corneille. Molière, veient que no havien aconseguit entusiasmar l'auditori, va decidir fer un petit parlament davant del rei reconeixent la modèstia de la seva companyia i demanant-li llicència per representar una de les «petites diversions» que els havien donat reputació: *Le docteur amoureux*, una farsa no conservada escrita pel propi Molière. L'èxit va ser tan rotund que el germà del rei els va atorgar el seu patrocini i van poder actuar a la sala del Petit Bourbon, on en un principi Molière van reincidir en l'error, ja que durant la primera setmana va presentar sense èxit fins a cinc tragèdies de Corneille: llavors va decidir recórrer sempre a les obres pròpies, que tant èxit havien tingut durant la gira pel sud de França.

- a) Poseu V (veritable) o F (fals) al costat dels títols de les següents obres de teatre, segons si són de Molière:

Obra	V / F
<i>Tartuf</i>	
<i>Romeo i Julieta</i>	
<i>La comèdia de l'olla</i>	
<i>El misantrop</i>	
<i>Bérénice</i>	

Obra	V / F
<i>La dispesera</i>	
<i>El malalt imaginari</i>	
<i>El metge per força</i>	
<i>Les precioses ridícules</i>	
<i>Le menteur</i>	

- b) Podreu saber quines obres són de Molière consultant qualsevol biografia seva. Però també podreu saber quines no són d'ell si busqueu informació (per exemple a la GEC) sobre Pierre Corneille, Carlo Goldoni, Plaute, Jean Racine i William Shakespeare, i els relacioneu amb cada una de les cinc obres que no pertanyen a Molière.
- c) Documenteu-vos sobre Corneille i Racine —o repasseu els exercicis 5 i 6 de «L'entorn literari i teatral» del primer apartat d'aquest dossier—, els altres dos grans creadors dramàtics de la França del segle XVII, i, després, intenteu detectar alguna diferència entre llur teatre i el que feia Molière.

2. A continuació teniu la relació completa de les obres conegudes de Molière:

- *La Jalouisié du Barbouillé*
- *Le Médecin volant*
- *L'Étourdi*
- *Dépit amoureux*
- *Les Précieuses ridicules*
- *Sganarelle ou Le Cocu imaginaire*
- *Dom Garcie de Navarre*
- *L'École des maris*
- *Les Fâcheux*
- *L'École des femmes*
- *Critique de l'École des femmes*
- *L'Impromptu de Versailles*
- *Le Mariage forcé*
- *La Princesse d'Élide*
- *Le Tartuffe*
- *Dom Juan*
- *L'Amour médecin*
- *Le Misanthrope*
- *Le Médecin malgré lui*
- *Mélicerte*
- *Pastorale comique*
- *Le Sicilien*
- *Amphitryon*
- *Georges Dandin*
- *L'Avare*
- *Monsieur de Pourceaugnac*
- *Les Amants magnifiques*
- *Le Bourgeois gentilhomme*
- *Psyché*
- *Les Fourberies de Scapin*
- *La Comtesse d'Escarbagnas*
- *Les Femmes savantes*
- *Le Malade imaginaire*

- a) Amb l'ajut d'un diccionari francès-català —i assessorats, si cal, per un professor o professora—, intenteu posar al costat de cada títol original la possible traducció catalana.
- b) Pel títol, intenteu intuir la temàtica d'aquestes obres:
- *Les Précieuses ridicules*:
  - *Sganarelle ou Le Cocu imaginaire*:
  - *Le Mariage forcé*:
  - *Le Malade imaginaire*:

3. El 1673 Molière, malalt de feia temps i en plenes desavinences matrimonials, va posar en escena *El malalt imaginari*, un atac ferotge contra la classe mèdica. Quan es portaven unes poques representacions, una nit Molière va sofrir un atac en acabar l'obra i va morir a l'acte. Sembla que anava vestit de groc, i tot apunta que aquest fet ha originat la superstició de no usar el color groc el dia de l'estrena d'una obra: hom creu que podria ocasionar algun problema a qui dugués alguna peça d'aquest color. Organitzeu entrevistes a persones de diferents oficis del vostre voltant i feu un inventari de supersticions, destriant aquelles que tenen un lligam professional de les que són més generals.

2. LA COMÈDIA COM A INSTRUMENT DE SÀTIRA SOCIAL

Molière escrivia les seves pròpies obres amb l'objectiu de ser representades. Com a empresari, autor i actor estava atentíssim a la complaença del públic i a la seva pròpia conveniència de lluïment personal. Però seria un gran error pensar que les comèdies de Molière són lleugeres i només pretenen divertir el públic: en el fons busca fer una crítica de certes actituds humanes i, així, arriba a crear personatges únics, figures irrepetibles: Molière no pretenia la creació d'uns tipus ni l'anàlisi d'un col·lectiu de persones, sinó més aviat la creació, en cada cas, d'un ésser únic i desmesurat, amb veu pròpia i fàcilment identificable, fins al punt que alguns dels seus personatges han esdevingut paradigmes dins de la literatura universal.

1. Molière fa principalment comèdies (i també alguna farsa). La comèdia és un dels gèneres dramàtics, caracteritzat pel desenllaç feliç i per la seva intenció, generalment crítica, moralitzadora o satírica, amb presència d'elements còmics. Sol fonamentar-se en la preceptiva clàssica.

- a) Quan hàgiu llegit les tres obres de Molière que estudiem aquí, busqueu passatges on apareguin elements característics del gènere de la comèdia:
- Ritme ràpid de l'acció
  - Embolics, malentesos i confusions
  - Jocs de paraules, dobles sentits
  - Ironia
  - Situacions ridícules o còmiques
- b) Expliqueu què caracteritza cada un dels gèneres següents i en què es distingeixen de la comèdia:
- Farsa: .....
  - Drama: .....
  - Tragèdia: .....

- c) Pel que fa al teatre català, Frederic Soler (conegut amb el pseudònim de Serafi Pitarra) va ser l'autor de les primeres comèdies modernes. Després d'ell, han destacat també autors com Santiago Rusiñol, Josep M. de Sagarra, Jordi Teixidor, etc. Us podeu repartir en grups, cada un dels quals s'adjudicarà un d'aquests autors (o altres que us indiqui el professor o la professora); després haureu de documentar-vos sobre l'autor i sintetitzar el fruit de la vostra recerca en una presentació en Power Point o algun altre programa similar.

2. De comèdies n'hi ha de mots de tipus, alguns dels quals són: comèdia ballet, comèdia d'intriga o d'embolic, comèdia de caràcters, comèdia de sàtira, comèdia de costums, comèdia sentimental o amorosa, comèdia de màgia.

- a) Poseu els noms dels diferents tipus de comèdies esmentats abans dins la casella corresponent, de manera que cada tipus quedi aparellat amb la seva descripció:

<i>Tipus de comèdia</i>	<i>Descripció</i>
	Es basa en el descobriment dels sentiments i relacions emocionals dels personatges.
	Hi intervenen elements fantàstics i es pretén sorprendre l'espectador amb efectes escenogràfics.
	Comèdia amb intermedis dansats.
	Dóna més importància a l'enginy de l'acció escènica que als caràcters.
	Describeu el caràcter dels personatges, un caràcter moral, defectes, formes de ser exagerades, etc.
	Pretén ridiculitzar personatges, idees o costums.
	Describeu les formes de vida d'unes capes socials determinades, costums socials estereotipats, etc.

- b) Molière conreà principalment la comèdia de caràcters, la d'intriga i la comèdia-ballet. Coneixeu exemples de comèdies teatrals de Molière, o d'altres autors, que siguin representatives d'algun dels tipus descrits? Si és així, feu-ne esment.
- c) En el segle XVII era habitual que les comèdies incorporessin música i dansa. Aprofitant els coneixements que teniu d'història de la música, feu exposicions orals a classe sobre els principals músics d'aquella època i acompanyeu la intervenció amb l'audició d'alguna de les seves peces musicals.

3. Amb l'arribada del cinema, el gènere de la comèdia també es va incorporar ben aviat a les produccions cinematogràfiques.

- a) Digueu títols de pel·lícules que hàgiu vist i que es puguin catalogar de comèdies cinematogràfiques.
- b) Intenteu recordar *gags* d'aquestes pel·lícules que responguin a la tipologia d'elements que hem esmentat a la primera activitat d'aquest mateix subapartat.
- c) Busqueu a Internet títols de pel·lícules dels següents directors, clàssics del gènere de la comèdia cinematogràfica: Howard Hawks, Ernst Lubitsch, Frank Capra, George Cukor, Vincent Minnelli, Stanley Donen, Billy Wilder, Blake Edwards i René Clair.

4. En moltes de les seves obres, Molière, més que fer riure, pretén plantejar unes idees moralitzants, i ho fa mitjançant la sàtira. Fixeu-vos bé en els títols d'algunes obres seves que us donem i mireu de relacionar-los amb la sàtira que planteja l'obra o l'element ridiculitzat:

<i>Títol de l'obra</i>	<i>Element ridiculitzat</i>
<i>Les precioses ridícules</i>	El coneixements dels metges
<i>Tartuf o l'impostor</i>	Les senyores amb pretensions pedants
<i>El metge per força</i>	La ignorància de la classe social enriquida
<i>L'avar</i>	La hipocresia, les falses devocions
<i>El burgès gentilhome</i>	L'ansia de posseir diners
<i>L'escola de dones</i>	Els salons preciosistes
<i>Les dones sàvies</i>	Els vells que volen casar-se amb noies joves

5. Va ser relativament freqüent que diversos estaments socials se sentissin al·ludits per alguna de les obres de Molière i que, davant la «provocació», la cosa acabés amb la prohibició de la posada en escena de l'obra. Això va passar, per exemple, amb *Les precioses ridícules*, davant la protesta de dames que es van sentir «retratades»; amb *Tartuf*, per les protestes de certs sectors religiosos bastant integristes; amb *Dom Juan...* Sempre, i encara avui, el qui critica els estaments poderosos de la societat troba impediments i fins i tot amenaces. Organitzeu-vos en grups i feu explicacions orals a classe sobre diferents tipus de censura, acompanyades d'exposicions dels materials i documents que hàgiu pogut localitzar.

6. Molière utilitza molt en les seves obres una intriga amorosa, construïda sobre la base de l'amor contrariat, un recurs molt propi del teatre italià. Les tres obres que analitzem en aquesta proposta didàctica contenen aquest element: l'amor entre la parella d'enamorats troba algun obstacle que s'hi interposa (normalment, algun altre personatge).

a) Empleneu el quadre següent tot posant a cada casella la informació que se us demana:

<i>Obra</i>	<i>Parella d'enamorats</i>	<i>Obstacle que s'interposa</i>	<i>Com es resol la situació</i>
<i>El misantrop</i>			
<i>Tartuf</i>			
<i>L'avar</i>			

b) Expliqueu fins a quin punt aquestes situacions suposen també una crítica a l'excessiva autoritat dels pares sobre els fills, i als casaments sense amor. Després, feu una carta a un hipotètic pare del segle XVII que vol casar la seva filla per força i intenteu convèncer-lo perquè deixi d'imposar la seva voluntat.

7. La paraula *comèdia* no serveix només per designar un gènere teatral. També es diu 'comèdia' d'un cas o d'una sèrie de fets que fan riure o en què tot és simulació (per exemple, *Es queixa molt, però fa comèdia*). Inventeu situacions a les quals es puguin aplicar les frases fetes *fer comèdia* i *ser un comediant*.

3. LES TRADUCCIONS DE LES PECES MOLIERESQUES

1. Molière, com és evident, escrivia en llengua francesa. Perquè pugui haver estat tan conegut arreu del món ha calgut fer traduccions de les seves obres. En el cas de les traduccions al català, la més antiga coneguda és la d'*El malalt imaginari* (segona meitat del segle XVIII). Des d'aleshores, se n'han fet moltíssimes més, de traduccions d'obres de Molière.

- a) Llegiu el text següent i extraieu-ne les idees principals. Després, feu que dos de vosaltres escollits a l'atzar les exposin en veu alta. Valoreu qui ha fet una exposició més fidel al text i, a la vegada, més sintètica.

Molière —pseudònim de Jean-Baptiste Poquelin— és un dels autors dramàtics que ha estat més traduït al català al llarg del temps. D'ençà de la segona meitat del segle XVIII fins avui en trobem nombroses versions a càrrec d'autors molt diversos i en èpoques molt diferents. [...]

Entre els traductors que es dedicaren a posar Molière en català, alguns practicaven la traducció més estrictament com a professionals —Alfons Maseras, Manuel de Montoliu, Cèsar August Jordana, Salvador Vilaregut...— i d'altres eren escriptors cèlebres que decidiren versionar Molière moguts per una devoció personal i que, en traslladar-ne les peces, se les feren seves i les incorporaren al conjunt de l'obra de creació dotant-les gairebé de la categoria d'originals —parlem de Josep M. de Sagarra, Narcís Oller, Josep Carner o Joan Oliver, per exemple—. Altres casos són més difícils de classificar —sobretot els traductors més actuals—, com ara Joaquim Ruyra, interessat en els possibles plantejaments moralitzadors que ofería l'obra de Molière, però empès alhora per una predilecció especial pel comediògraf; Bonaventura Vallespinosa, metge d'una profunda vocació literària; Adrià Gual, home de teatre complet que professava igualment un gust accentuat per Molière; o Pere Ramis i Vicenç Albertí, influïts per la cultura europea de la seva època. Molts, tanmateix, coincidien en la creença que calia educar la societat amb la literatura i en la voluntat de restablir una tradició teatral catalana culta, que consideraven que havia quedat estroncada durant els dos segles anteriors.

Deixant de banda l'atracció personal que Molière ha exercit sobre els seus traductors, que coincideixen a veure'l com un dels comediògrafs més grans de tots els temps, la tria d'aquest dramaturg, en concret, s'explica en part per la gran acceptació popular de les seves obres [...]

Algunes de les traduccions estan més enfocades a la representació que d'altres —de vegades fins i tot en funció d'una companyia teatral—, com ara les d'Adrià Gual, les que es feren a Menorca o al Rosselló —que ni tan sols s'imprimiren—, les de Josep Maria de Sagarra, les de Joan Oliver... En canvi, n'hi ha que foren fruit d'un encàrrec editorial, com les versions d'Alfons Maseras. Malgrat que les motivacions i els plantejaments dels seus traductors no han estat sempre els mateixos, en la gran majoria dels casos —sobretot els del segle XX— compartien la voluntat de crear, mitjançant la incorporació de clàssics universals a la nostra escena, uns models de llengua literària vàlids per a diferents registres i nivells —durant les primeres dècades del segle encara era molt present la concepció del català com a llengua «rural» i la incorporació de les obres de Molière, considerat un autor «urbà», podia servir per a crear un lèxic adequat a tots els àmbits de l'expressió. La profusió que trobem de versions molieresques, doncs, es deu en part al fet que, tal com diu Marcel Ortín, «només els originals són intocables, mentre que cada època i cada moment de la llengua literària reclamen noves traduccions».

Judit Fontcuberta, «Les traduccions catalanes de Molière» (p. 79-81)

- b) Els noms que hi ha a continuació són els d'alguns escriptors catalans que han traduït obres de Molière i que apareixen esmentats en el text anterior. Busqueu informació sobre els anys en què van escriure i anoteu almenys dos títols d'obres de creació pròpia.

<i>Escriptors catalans</i>	<i>Anys en què van escriure</i>	<i>Obres originals</i>
Pere Ramis		
Narcís Oller		
Joaquim Ruyra		
Josep Carner		
Manuel de Montoliu		
Joan Oliver		

2. Després d'haver buscat informació adequada, escriviu una petita biografia d'Adrià Gual, home de teatre, i intenteu-hi trobar algun paral·lelisme amb Molière.

3. Josep M. de Sagarra no es va limitar a traduir Molière, sinó que va fer-ne adaptacions, com *El senyor Púpurull* (1925), a partir de *George Dandin*, i *El senyor Perramon* (1960), a partir de *L'avar*. Expliqueu la diferència que hi ha entre una traducció i una adaptació.

4. En la «Lletra oberta» que encapçala l'edició de 1973 d'Aymà Editora, Joan Oliver, traductor de les obres *El banyut imaginari*, *El misantrop* i *Tartuf*, adreça una explicació al lector pel que fa a la llengua utilitzada per Molière i les dificultats que li ha suposat la traducció de les obres. Feu que algun company o companya llegeixi el text següent en veu alta i la resta aneu prenent notes, per tal de posar en pràctica la comprensió oral. Quan ja tingueu les vostres notes, feu que un altre company o companya en faci una segona lectura en veu alta, i aprofiteu per modificar allò que calgui del vostre resum.

De primer vull declarar que, a parer meu, l'empresa de traduir en vers a qualsevol idioma una obra important qualsevol, escrita així mateix en vers originalment, és sempre temerària i, de fet, impossible d'acomplir en forma passablement satisfactòria.

[...] l'obra de Molière és, per damunt de tot, viva i vertadera. Com sabem, Poquelin, de jove, treballà com a actor durant molts anys, lluny de París, i la llengua de què se serveix és, bona part, a penes una estilització de la parla del senyor de províncies, del camperol, dels majordoms, de les criades de servei. D'aquí ve que l'escriptura de Molière abundi de barbarismes, de dialectalismes, d'argot, d'amuntegaments de locucions populars. [...] El llenguatge del nostre comediògraf és carregat, intens, sovint desbocat i sobreabundant, i ho és per una raó molt senzilla: ell escrivia només per al teatre i per a un públic —popular o cortesà, tant se val— que l'entenia fins a identificar-se amb les seves farses. Per

això les obres de Molière han de ser jutjades pel públic i pels crítics dramàtics, no pas pels crítics de llibres. Escrivia de premsa, no podia —no tenia temps—, però l'instint teatral i l'esperit de servei als espectadors el guiaven gairebé sempre infal·liblement. En ell l'estil és una part decisiva de la veritat escènica. [...] Els seus caràcters són fets d'una substància genuïna i comuna, senzillament humana, i, per tant, traduïble. [...] Una traducció en vers és, fins en el pitjor dels casos, treballosa, esforçada, revessa. Pretendre d'encabir en cada alexandrí català tots els mots i tots els conceptes que conté cada alexandrí francès és, purament i ridículament, il·lusori. I això a despit de la nostra riquesa de monosíl·labs, de bisíl·labs i de mots aguts. [...]

Molière es repeteix, juxtaposa a cada pas frases sempre lligades per la conjunció i, o separades per la conjunció però; i d'altres vegades, excepcionalment, s'extravia i s'embrolla en parauleries confuses o en discursos verbosos, sobretot quan es deixa endur per l'inevitable convencionalisme del dialecte cortesà de l'època. [...]

Voldria, això sí, que el lector s'adonés que el meu esforç ha tendit sobretot a donar al trasllat un valor i un sentit col·loquials, vius, comunicatius. En això sí que segueixo fins on puc, però ben fidelment, el disseny del mestre, puix que les presents versions han estat fetes pensant sempre en l'escena i en el públic, per hipotètics que siguin l'una i l'altre. I a qui les llegeixi li recomanaria que ho fes en veu alta, de comediant; i havent-se procurat un oient, si més no: la dona, o un fill, o la veïna.

Joan Oliver, «Lletra oberta» (p. 5-7)

5. En la mateixa «Lletra oberta», Joan Oliver explica també les llicències que s'ha hagut de prendre a l'hora de fer les traduccions. Cerqueu-ne exemples en les traduccions seves de *Tartuf* i *El misantrop*.

Quan el metre m'hi ha constret, no he dubtat d'usar el pro, contracció dialectal de la conjunció però. Aquest pro és vivíssim entre nosaltres [...]. I he preferit el pro a la conjunció mes perquè aquesta em sembla insípida, i poc viva.

Per la mateixa raó mètrica, he usat la forma per'xò, elisió de per això, força corrent en el dialecte barceloní.

Pel que es refereix a les preposicions per i per a [...], m'ha calgut molt sovint sacrificar la segona.

En lloc de plànyer-vos i convèncer-nos, he escrit planye-us i convenceu-us, per abreujar el mot o per facilitar-ne la lectura i la dicció.

Quant als possessius mon i ma, els he posats quan m'he vist incapaç de resoldre el vers amb les formes vigents [...] Així mateix m'ha calgut suprimir sovint l'article, que gairebé sempre ha de precedir els possessius nostre i vostre.

Una sola vegada —i em reca especialment— he escrit és dir en lloc d'és a dir.

També m'he vist obligat a valer-me d'algunes rimes imperfectes —cor i fort, rar i retard. Molière mateix incorre sovint en llicències anàlogues.

No he pogut salvar les dificultats mètriques que se'm plantejaven en voler descompondre els diftongs finals de certes paraules esdrúixoles (glòria, sentència, etc.). Em consola de pensar que així he seguit la pronúncia corrent de tals mots.

D'una manera general, m'acuso també d'haver caigut, aquí i allà, si us plau per força, en el vers retorçat, en la rima gratuïta o impròpia i en d'altres excessos semblants.

Joan Oliver, «Lletra oberta» (p. 8)

6. Joan Oliver, com hem vist, fa esment de la dificultat de traduir peces escrites en vers. Llevat d'unes poques obres en prosa, Molière va escriure la majoria de les seves obres en vers, i més concretament en versos alexandrins.

A continuació us transcrivim un fragment de *Tartuf*, en primer lloc segons la versió original francesa, i en segon lloc segons la traducció feta per Joan Oliver:

DORINE

*Oui, c'est lui qui le dit: et cette vanité,
Monsieur, ne sied pas bien avec la piété.
Qui d'une sainte vie embrasse l'innocence
Ne doit point tant prôner son nom et sa naissance,
Et l'humble procédé de la dévotion
Souffre mal les éclats de cette ambition.
A quoi bon cet orgueil?... Mais ce discours vous blesse:
Parlons de sa personne, et laissons sa noblesse.*

Molière, *Le Tartuffe* (acte II, escena II; p. 70)

FRANCINA

*És ell mateix qui ho diu, i aquesta vanitat
no lliga amb els seus aires modestos de beat.
Qui abraça la puresa d'una conducta santa
pot tenir molts blasons, però mai no se'n vanta,
car la pràctica pròpia de la devoció
no s'adiu gens ni mica amb tal ambició...
Pro veig que això us disgusta i a mi tant se me'n dóna:
deixem de banda els títols i anem a la persona.*

Molière, *Tartuf* (acte II, escena II; p. 120)

- Feu una traducció el més literal possible del primer text (o demaneu que algú us la faci) i comproveu quins equilibris ha de fer Joan Oliver per no apartar-se del sentit del text i, a la vegada, ajustar-se al vers alexandrí.
- Compareu, per exemple, el darrer vers transcrit (la traducció literal seria: «Parlem de la seva persona, i deixem la seva noblesa»).
- Analitzeu la mètrica i la rima, amb les cesures, les sinalefes, etc. de la versió catalana de Joan Oliver.

4. VIGÈNCIA DE MOLIÈRE

1. Malgrat els anys transcorreguts, la immensa majoria de peces teatrals de Molière conserven una gran actualitat, i poden ser perfectament aplicables al nostre temps. Xavier Fàbregas, en el seu llibre *El teatre o la vida*, aporta un seguit d'elements a l'hora de justificar l'èxit de Molière entre un públic ampli:

- és «immediat» i «planer»
- critica caràcter i actuacions que no passen de moda
- utilitza elements lúdics i la sàtira, a vegades punyent, a vegades amable
- planteja conflictes d'una gran senzillesa
- dibuixa els seus personatges amb traç rotund
- les seves comèdies tenen un ritme trepidant

Aporteu exemples d'aquests elements, extrets de les peces de Molière que aquí analitzem (o d'altres que hàgiu llegit en alguna ocasió anterior).

2. Per tal de fer l'activitat que ara us proposem necessiteu anar a una hemeroteca. Busqueu posades en escena d'obres de Molière entre els números dels dos darrers anys de dos diaris (un d'aquí, en què aparegui la cartellera de Barcelona, i un altre de França, en què aparegui la cartellera de París). Anoteu totes les informacions rellevants que hi apareguin: obra, companyia, director/a, local, temps en cartellera, etc. Si podeu, busqueu en les dates següents a l'estrena alguna crítica teatral de l'obra en qüestió. Organitzeu-vos de manera que cadascú de vosaltres consulti diaris de dos mesos —només cal mirar-ne uns quants, perquè una obra dura un temps en cartellera. Si no teniu una hemeroteca prop de casa, podeu recórrer a una de virtual: la majoria de publicacions periòdiques tenen edicions digitals en els seus webs, amb un considerable arxiu històric.

3. El motiu de ser i la finalitat última dels textos dramàtics és ser posats en escena: «Les pièces ne sont faites que pour être jouées» («les obres no estan fetes més que per ser representades»), repetia sovint Molière. També vosaltres podeu fer realitat aquesta màxima i no limitar-vos a fer una lectura individual de les obres que aquí es proposen: *El misantrop*, *Tartuf* i *L'avar*.

- a) Podeu repartir-vos els personatges i fer lectures dramatitzades d'alguna de les tres obres de referència o de fragments d'aquestes obres. Per fer aquesta activitat haureu de procurar donar l'entonació adequada a la lectura, i mantenir el bon ordre i la fluïdesa de les intervencions.
- b) Podeu intentar representar algun fragment d'una d'aquestes tres obres. Ara necessitareu, a més, memoritzar el text del personatge que us hagi tocat representar i fer un bon treball de gestualitat i de moviments.
- c) Podeu també crear els vostres petits textos dramàtics i representar-los, a imitació dels de Molière, i fer una sàtira d'algun aspecte de la nostra societat. Tant per a aquesta activitat com per a l'anterior us pot ser útil consultar l'apartat «El teatre i l'escenificació» del dossier '*El retaule del flautista*'. Jordi Teixidor, pertanyent també als materials del seminari El gust per la lectura.

III. *EL MISANTROP*

1. CONTEXT HISTÒRIC

El misantrop es va representar per primera vegada al teatre del Palais-Royal de París el 4 de juny de 1666. El dia 20 de gener del mateix any havia mort la reina mare Anna d'Àustria, i el rei i la cort no van assistir a l'estrena perquè estaven de dol. Aquell mateix any van produir-se altres fets històrics, com l'aliança francoholandesa contra Anglaterra, i altres esdeveniments literaris, com la publicació de les *Sàtires I-VII* de Boileau i *Le Roman bourgeois* de Furetière. El 1666 fou també l'any de l'incendi de Londres, de l'anècdota de la poma de Newton i de la fundació, a París, de l'Acadèmia de les Ciències.

1. De tots aquests esdeveniments que hem citat o d'altres que es van produir durant l'any 1666, per grups, trieu-ne un i busqueu-ne informació. Ho podeu fer de manera que cada grup treballi esdeveniments diferents. Al final, podeu fer-ne una breu explicació a la classe per tal que la informació aportada per tots el grups us ajudi a contextualitzar millor el moment en què aparegué l'obra que treballeu.

2. L'ARGUMENT. GUIA DE LECTURA

1. A mesura que llegiu l'obra, responeu les preguntes que plantegem:

ACTE I

ESCENA I

Aquesta escena, com tot el primer acte, és dedicada a la presentació de la temàtica principal i dels personatges.

Què pensa Arnau de les bones maneres i de la societat en general? Què en pensa, en canvi, Ferran?

Esteu totalment d'acord amb un dels dos personatges o més aviat coincideu parcialment amb idees d'un i de l'altre?

Com queda definida Adelais?

Quines il·lusions té Arnau respecte la noia? Trobeu natural que per la manera de ser d'Arnau pugui estimar una noia com Adelais?

Al llarg de l'obra, hi ha diversos personatges que tampoc no entenen que Arnau pugui estimar una noia com Adelais. Citeu-ne alguns.

ESCENA II

A partir del que es diu al text, feu un retrat de Clovis: analitzeu les seves formes, els gustos, les manies, etc.

Expliqueu l'opinió d'Arnau sobre el sonet de Clovis i quin conflicte es genera. Què en penseu vosaltres, del sonet de Clovis? Hauríeu estat absolutament sincers amb Clovis o us hauríeu reservat part de l'opinió?

Quina és l'actitud de Ferran durant aquesta escena. Per què hi intervé?

Quina creieu que és la finalitat de l'escena dins l'obra?

ESCENA III

Quina és l'actitud de Ferran? Per què se'n va?

En aquest primer acte no hi apareixen personatges femenins: només en sentim parlar en boca dels personatges masculins. Enumereu quins personatges femenins són esmentats, i en quina escena del primer acte.

ACTE II

ESCENA I

Fixeu-vos en el moment en què apareix Adelais. Creieu que el context és casual o és volgut que sigui així. Penseu que això ens pot ja avançar alguns trets sobre el personatge?

Comenteu el retret que Arnau fa a Adelais i la resposta d'ella.

Penseu que és cert que «l'amor és cec»? Trobeu que Adelais i Arnau tenen futur com a parella. Per què?

ESCENA II

Quina creieu que és la funció d'aquesta escena tan breu?

ESCENA III

Què demana Arnau a Adelais? Ho aconsegueix?

ESCENA IV

Com es resol en aquesta escena la petició que anteriorment feia Arnau a Adelais? Trobeu còmica aquesta escena? Per què?

ESCENA V

Quin és el personatge que porta la veu cantant en la conversa i domina la situació?

Arnau intervé bruscament en aquesta escena. Feu una relació d'allò que denuncia.

Hi ha dos personatges que no estan d'acord amb aquesta intervenció i inicien una rèplica. Qui són i què li retreuen?

ESCENA VI

Aquesta és també una escena molt breu en què Perot, el criat d'Adelais, anuncia a Arnau que un home, que «duu casaca amb galons i fa molta presència», s'ha presentat a la casa per parlar amb ell. Podeu anticipar de qui es tracta i de quin tema voldrà parlar?

ESCENA VII

En quins elements veieu reflectida l'actitud inflexible d'Arnau?

ACTE III

ESCENA I

En aquesta escena, es troben sols dos dels pretendents d'Adelais. Per què creieu que resulta còmica?

ESCENA II

Adelais troba Tirant i Guerau parlant. Penseu que endevina de què han estat parlant?

La resposta de Guerau quan li diu «És l'amor que ens reté» pot tenir un doble sentit. Comenteu-lo.

ESCENA III

En aquesta escena s'anuncia la visita de Jovita. Jovita és un personatge que no havia aparegut fins al moment i que plantejarà, en les següents escenes, un doble atac: criticant l'actitud d'Adelais i intentant seduir un dels seus pretendents. Qui i de quina manera?

ESCENA IV

Indiqueu quin valor pot tenir l'acotació «(Els marquesos surten tot rient)».

ESCENA V

Quines són les paraules de Jovita que poden indicar que mostra una actitud pèrfida?

Quina és l'estratègia d'Adelais? Quin és el seu to? Quines són les seves intencions?

Quin creieu que és l'estat d'ànim d'Adelais i de Jovita al final de l'escena? Podríem relacionar el seu estat d'ànim amb la figura del misantrop davant la realitat i replantejar-nos si la gent vol sentir la veritat o és més còmoda i beneficiosa l'actitud de l'adulador?

ESCENA VI

En aquesta breu escena, amb quin pretext Adelais abandona l'escena i quin és el motiu pel qual hi resta Jovita?

ESCENA VII

Hi ha dos temes que centren la conversa de Jovita i Arnau. Quins són?

En aquesta escena, Arnau explica per què és incompatible amb els aires de la cort i fa una autodescripció de la seva manera de ser. Digueu en quins versos.

Quin es dedueix que és l'aire de la cort? Únicament en l'època de Molière o creieu que també en altres èpoques?

Digueu les virtuts que calen per reeixir tant a nivell polític com humà i argumenteu-les.

Per què Arnau no li respon, de seguida, quan Jovita li diu que Adelais li és infidel? Per què decideix seguir Adelais?

Arnau ha començat a sospitar d'Adelais. En què es nota?

ACTE IV

ESCENA I

En aquesta escena Arnau és absent però és el centre de la conversa de Ferran i Oriana. Digueu en quins dos temes es parla sobre Arnau, en quin estat es troba cada una de les qüestions i quin és el consell tant de Ferran com d'Oriana. Podeu resumir-ho en un esquema o un quadre sinòptic.

En aquesta escena apareixen nous sentiments que cal analitzar. Quins creieu que són els sentiments d'Oriana respecte de Ferran? I Ferran, estima Oriana?

ESCENA II

Arnau ha descobert que Adelais li és infidel i vol venjar-se'n. Quin element li ha permès descobrir-ho?

Busqueu els versos en què Arnau expressa com se sent.

Quina és la petició que fa Arnau a Oriana i quina és la resposta que aquesta li dóna? Trobeu que és una resposta raonable? Podríem considerar-la egoista?

ESCENA III

Podríem considerar aquesta escena com l'escena cabdal de l'obra ja que la tensió dramàtica augmenta. Mireu d'explicar per què. Tingueu en compte que s'inverteix la situació inicial en què l'ofès era Arnau per acabar Adelais mostrant-se com a víctima.

Trobeu que Arnau és un personatge digne de compassió o més aviat resulta còmic i ridícul? Justifiqueu la resposta.

ESCENA IV

Aquesta escena representa una pausa brusca en la tensió argumental. Arnau ha de tornar a marxar sense poder dir a Adelais allò que venia decidit a dir-li. Recordeu quin acte anterior acabava de la mateixa manera? Busqueu-lo i compareu els dos actes.

Penseu que és volgut que després de l'escena anterior, de gran tensió, l'obra continuï amb aquesta escena bastant més lleugera argumentalment i amb trets còmics? Se n'hauria pogut prescindir? Com es podia haver substituït? Justifiqueu la resposta.

ACTE V

ESCENA I

En aquesta escena, es troben sols dos dels pretendents d'Adelais. Per què creieu que resulta còmica?

Aquesta escena presenta certs paral·lelismes amb la primera escena de l'obra. Quines serien les diferències i les semblances entre ambdues?

ESCENA II

D'aquesta escena caldria citar-ne dos punts importants. Clovis i Arnau —que estaven enfrontats pel litigi del sonet— demanen conjuntament a Adelais que decideixi a qui concedeix el seu amor. Penseu que hi ha hagut, doncs, una veritable reconciliació entre ells?

L'altre punt important és el fet que Clovis i Arnau pretenen exigir a Adelais que decideixi a qui concedeix el seu amor. Localitzeu els versos en què Adelais torna a capgirar l'escena i els considera inoportuns i poc delicats de demanar-li que faci tal cosa.

Recordeu altres escenes en què Adelais és capaç d'acabar dominant una situació que inicialment li és desfavorable?

ESCENA III

Aquesta escena és una continuació clara de l'anterior en què la situació és la mateixa. L'únic que canvia és que Adelais busca la complicitat de la seva cosina Oriana.

Comenteu la resposta que li dona Oriana. Quin és l'abast de les seves paraules tant per a l'estudi del seu caràcter com per a la intriga?

ESCENA IV

Comencen a collir-se els fruits de l'actitud d'Adelais al llarg de l'obra.

Relacioneu la intervenció de Jovita amb la intervenció que tingué anteriorment en l'obra. Què hi va a fer?

Què opineu de les cartes d'Adelais? Les trobeu divertides, comprometedores, perilloses?

ESCENA V

Breu escena en què Clovis, davant l'evidència del desamor, cedeix el camp lliure a Arnau. De què acusa Clovis a Adelais?

ESCENA VI

Jovita elogia Arnau. Quina és la reacció d'Arnau davant d'aquest elogis? Què li demana? Com s'ho pren Jovita?

ESCENA VII

Adelais reconeix que no s'ha portat bé amb Arnau i li diu que entén que l'odiï. Creieu que és sincera, aquesta vegada?

Arnau vol que Adelais es decideixi per un dels pretendents, que abandoni el món i estigui al seu costat. Evidentment, no aconseguirà el seu propòsit. Localitzeu els versos en què Adelais li ho manifesta.

Amb tot, Arnau decideix donar-li una altra oportunitat. Busqueu les paraules amb què li ho mostra i quina és la resposta d'Adelais que tanca finalment l'afer.

ESCENA VIII

I aquí arribem al desenllaç dels quatre actes anteriors. A quin personatge femení elogia Arnau i en quins termes?

Quina és la decisió que pren Arnau? Quina és la reacció de Ferran?

3. EL TEMA CENTRAL: LA MISANTROPIA

El misantrop porta per títol una característica de la personalitat, una manera de ser: la d'aquell individu que odia el gènere humà, que té aversió al tracte de les persones.

1. Àlex Broch, referint-se al personatge central de l'obra de Molière, escriu en el pròleg:

El misantrop és un personatge que viu una situació d'enfrontament i de refús com a conseqüència de l'anàlisi del comportament de l'home en societat. És un home exigent, amb un alt sentit de la veritat i de la justícia, que està contra tots aquells defectes generals que es poden observar en el comportament social. El misantrop té un elevat concepte de si mateix, perquè es considera per damunt d'aquesta mitjana de comportament. Així doncs, és crític amb els seus semblants i, en observar que contra aquests defectes i aquesta mediocritat general no hi pot fer res, opta pel refús crític, la separació i l'aïllament, reconeixent que el mal social no té remei, però intentant salvar la seva idiosincràsia i actitud i, en darrer terme, la seva veritat. El misantrop és, doncs, un etern insatisfet que en les seves declaracions prodiga el seu malestar i la seva condició d'inadaptat, de crític permanent. (p. 11)

- Feu una llista amb les característiques que Àlex Broch atribueix a una persona afectada de misantropia.
- Justifiqueu per què el protagonista de l'obra rep aquest qualificatiu.

2. Ja en primera escena es mostren dues postures ben contraposades: Arnau es mostra com un teòric d'aquesta moral rigorosa i desenvolupa davant Ferran la seva visió del món. Ferran es mostra més comprensiu i tolerant.

- Expliqueu les característiques que Arnau atribueix a la misantropia, a partir de les paraules que diu en el fragment següent:

Odio tots els homes: aquests, aquells i els altres.
 Els uns els avorreixo per dolents i indecents,
 i els altres perquè són tan bons amb els dolents,
 perquè per ells no senten el menyspreu sense mida
 que a la virtut inspiren el vici i la mentida.
 D'aquesta complaença veiem l'injust esplet
 en el cas del malvat contra qui jo tinc plet.
 A través de la màscara se li veu bé la cara:
 arreu és conegut pel que ha estat i és encara;
 i el seu joc d'ulls i el seu to de veu posturer
 només impressionen el qui no el coneix bé.
 Se sap que és un drogant sota tots els aspectes,
 que ha prosperat a base de negocis infectes,
 i la seva fortuna li dóna un lluïment
 que fa remugar el mèrit i enrogit l'innocent;
 a despit d'algun títol d'història més que trista,
 no se li veu l'honor ni amb un allargavista.
 Digueu-li estafa, infame, brètol, facinerós
 i veureu com tothom està d'acord amb vós.
 Tanmateix, qui no accepta les seves reverències?
 Arreu l'acullen i hom li riu les ocurrències;
 i si hi ha, per la intriga, un lloc a disputar,
 d'homes ben honorables el veieu triomfar.
 Em fereix tan al viu i em causa un tal desfici
 contemplar com es tracta amb aquest compte el vici,
 que a vegades m'agafa el desig violent
 d'anar-me'n a un desert per fugir de la gent. (p. 26)

b) I ara, digueu en quins aspectes és contraposada la visió de Ferran:

No ens hi fem mala sang, que, el món, no el podrem vèncer;
 per la natura humana tinguem més benevolença.
 Per què hem d'analitzar-la amb rigor extremat?
 Més val que els seus defectes mirem amb pietat.
 La virtut, entre els homes, cal que sigui tractable,
 que un excés en el seny arriba a ser blasnable;
 el perfecte juí és sempre mesurat
 i ens vol aciençats però amb sobrietat.
 Aquella rigidesa de la virtut antiga,
 amb els costums d'avui, evidentment no lliga;
 pretén per als mortals massa perfecció;
 cal que cedim als temps sense obstinació,
 i no m'estic de dir-vos que és foll aquell que intenta
 corregir els mals costums com les proves d'impremta.
 Moltes coses observo, com vós, allà i aquí,
 que anirien millor per un altre camí,
 però a despit de tot el que veig i el que passa,
 no penso enquimerar-m'hi, com vós, ni poc ni massa;
 em prenc tranquil·lament els homes tal com són,
 m'acostumo a sofrir les flaqueses del món,
 i crec, tant a ciutat com a la cort, més sàvia,
 molt més! la meva flema que no la vostra ràbia. (p. 27)

- c) Quina creieu que devia ser l'actitud de Molière? Més propera a Ferran o a Arnau?
- d) Esteu d'acord amb la interpretació que fa Àlex Broch de la possible posició de Molière?

Sense trair res, davant de la inflexibilitat, el millor és la comprensió i la tolerància. Potser així no estarem en guerra contra el món i podrem aconseguir i desenvolupar un lloc en la societat. I, fins i tot, també arribar a ser feliços. (p. 14)

3. Llegiu el text següent, extret de l'article «De comèdia» publicat per Francesc Foguet al diari *Avui* (18-04-2002), i després expliqueu com repercuteix la misantropia d'Arnau en la relació amb els altres personatges al llarg de l'obra.

El misantrop se centra en un arquetip que trenca la dinàmica social i dificulta el seu propi equilibri intern. Arnau és incapaç de flexibilitzar una moral impertèrrita. I no té cap altre remei que fugir d'una societat que cultiva la maledicència, la intriga i la falsedat com a mitjà de supervivència pública. [...] La misantropia esdevé una opció impossible [...]

4. Molière parteix d'un personatge, el misantrop, que té antecedents en el teatre clàssic. Segons aquesta tradició clàssica, és un personatge criticat per la seva actitud. En aquest misantrop que ha creat Molière hi hauria actituds totalment criticables, però cal tenir també en compte el seu sentit de la veritat i de la justícia davant del comportament, la hipocresia i la falsa aparença de molts actes socials. Sobre aquesta qüestió, Àlex Broch escriu en el pròleg de l'obra:

Quan Molière planteja un personatge d'aquestes característiques en una obra on el títol ja en recull l'actitud, ens hauríem de preguntar si fa una crítica o una defensa d'aquest personatge. I la resposta a aquesta qüestió, que és una de les grans preguntes i temes de l'obra, pot tenir una interpretació oberta o, si més no, matisada. (p. 11)

- a) Citeu tres moments de l'obra en què trobeu l'actitud d'Arnau totalment criticable.
- b) Busqueu, ara, tres moments en què la seva reacció i/o la seva actitud siguin raonables i defensables.

5. En un primer moment, l'obra es titulava *Le Misanthrope ou l'Atrabilaire amoureux*. Busqueu *atrabiliari* i justifiqueu per què Molière anomena el protagonista també així.

6. Llorenç Villalonga, l'any 1972, va escriure una obra que també va titular *El misantrop*. En aquesta obra reconstrueix el seu temps d'estudiant de medicina a la universitat de Saragossa amb un grup d'amics bascos, navarresos i de la Rioja. Busqueu informació sobre aquesta obra. Per què creieu que la va titular així? Penseu que pot tenir alguna relació amb l'obra de teatre de Molière?

4. LES ALTRES TEMÀTIQUES

Molière va voler fer una comèdia on pogués parlar dels mals del segle. En lloc d'escriure una obra plena de situacions i d'incidentes que poguessin il·lustrar cada un d'aquests temes que volia criticar, el que fa és aplicar als personatges de l'obra les virtuts i defectes de l'època. Així aconseguix fer un retrat de la societat a través de la personalitat, les activitats i les afeccions dels personatges.

1. Per tal de aproximar-vos a les temàtiques que Molière fa aparèixer en la seva obra, relacioneu amb fletxes cada una de les temàtiques (columna de l'esquerra) amb el personatge a través del qual l'autor les planteja (columna de la dreta). No oblideu que hi ha personatges que serveixen per plantejar més d'un tema.

<i>Temàtica</i>	<i>Personatge</i>
L'art d'agradar	Arnau
La cortesia i la urbanitat	
La solitud	Ferran
L'egoisme i l'amor propi	Clovis
L'amistat	
Els «retrats»	Adelais
La poesia	Oriana
La vida de la cort	
Els litigis i querelles	Jovita
La hipocresia religiosa	Tirant
La gelosia	
La coqueteria	Guerau
El mal humor	

2. L'honestedat és un valor important al segle XVII. L'home honest és un tipus ideal de la societat del seu temps. L'obra ofereix alhora una sàtira i un estudi crític de l'honestedat i estableix com una mena de jerarquia entre els personatges. Digueu quins personatges, sense tenir en compte l'honestedat, actuen simplement impulsats pel **desig d'agradar**, de «caure bé», i exposeu les situacions escèniques en què apareix aquest fet.

3. La **bona educació** que es postula a l'obra consisteix a no molestar ni enganyar ningú i mostrar a tothora un aspecte amable.

- Quin és el personatge que encarna aquest plantejament?
- Quin personatge té un concepte de la bona educació totalment contrari, és a dir, que pensa que la bona educació va lligada amb la hipocresia i fa sàtira sobre els signes exteriors de l'educació?

4. Molière ens presenta el tema de la **solitud** des de dues posicions contraposades: el personatge que en parla i el personatge que la pateix.

- Adelais és el personatge que més parla de la solitud. Expliqueu quins plantejaments fa sobre aquest tema.
- Identifiqueu el personatge que més pateix la solitud i esbrineu-ne la causa.

5. El tema de l'**egoisme**, o de l'amor propi (com es deia al segle XVII), recorre tota l'obra i gairebé tots els personatges.

- Digueu com s'expressa l'egoisme en el cas d'Arnau, d'Adelais i de dos personatges més que vosaltres trieu.
- Expliqueu la relació que hi ha entre l'egoisme i la solitud en el cas d'Arnau.

6. Contra la solitud i l'egoisme, Molière proposa una solució: l'**amistat**.

- Sabríeu dir quin personatge encarna perfectament el paper de l'amic generós i desinteressat?
- En contraposició, planteja altres amistats més, molt més fràgils i superficials. Quines són?

7. El saló de d'Adelais il·lustra l'expansió d'aquella vida cortesana que li era tan familiar, a Molière, i de les reunions que hi tenien lloc. Cal destacar en aquest sentit el plaer de la conversa i dels «retrats», que començaren sent la moda de l'època i acabaren esdevenint gairebé un gènere literari.

- a) Expliqueu en què consistia el fet de «retratar» una altra persona.
- b) Molière dedica alguns passatges de la seva obra a «retratar» alguns dels personatges que apareixen en les converses. Digueu qui es retrata i per què en les escenes següents:

<i>Escena</i>	<i>Personatge</i>	<i>Defecte criticat</i>
Acte I, esc. I (p. 24)		
Acte I, esc. I (p. 24)		
Acte II, esc. I (p. 42)		
Acte III, esc. I (p. 58)		
Acte III, esc. III (p. 61-62)		

- c) Hi ha un cas en què tota l'escena es dedica a «retratar» o a criticar els defectes d'uns quants personatges. És la cinquena escena del segon acte. Poseu vosaltres al costat de cada personatge el defecte pel qual el critiquen.

<i>Personatge</i>	<i>Defecte</i>
Guifré	
Dalmau	
Aleix	
Casimir	
Belisa	
Eladi	
Ciril	
Mateu	

8. La **poesia** també té el seu lloc dins de l'obra. Poc després de començar l'obra apareix la famosa escena del sonet (acte I, escena II). Clovis, poeta aficionat, va a llegir a Arnau el sonet que ha escrit perquè li'n doni l'opinió. Arnau li critica severament, i tot plegat acaba en una querella. És difícil pensar que Arnau exposi l'opinió íntegra de Molière, que sembla que criticaria Clovis pel fet de creure's un gran poeta i llegir el sonet als amics més que no pas perquè el poema fos convencional o poc afortunat. Digueu quina manera de fer poesia blasmen les paraules d'Arnau:

*Aquest estil de moda, ple d'imatges, brodat,
se surt del bon caràcter i de la veritat.
tot hi és joc de paraules, afectació pura,
i aquest no és el llenguatge que parla la natura. (p. 37)*

9. El tema de la **cort** també es fa present al llarg de l'obra. Tots els personatges són cortesans excepte Arnau que, sense ambició i voluntàriament, se n'ha apartat. Arnau fa algunes crítiques a la cort, que no són originals i que sembla que eren comunes en aquesta època però no són les crítiques més dures. No veu la institució com a tal sinó els defectes personals dels cortesans. Recordem que Molière, en el fons, havia de respectar la cort i que en altres obres l'havia defensada. Qui és el personatge d'aquesta obra que critica més durament la cort? Quines són les seves acusacions?

10. Els **litigis o querelles**, que de vegades acabaven en duels, eren també una realitat de l'època i un tema literari. La sàtira de la justícia i dels jutges, la durada dels processos, les complicacions, la incapacitat, la corrupció dels jutges, les disputes dels que pledegen i la injustícia de les sentències són temes del moment que també són presents en aquesta obra. A mesura que aneu llegint l'obra, aneu anotant tots aquells que hi detecteu.

11. Molière pensa que l'hipòcrita és el tipus humà més perillós i el que més odia. Quant al tema de la **hipocresia religiosa**, cal dir que apareix en nombroses obres del segle XVII i és el tema central de *Tartuf*. Quan Molière escriu *El misantrop*, en plena batalla de *Tartuf*, fa aparèixer un personatge femení com a falsa devota, però que té un fons còmic. Qui és? Què fa pensar a l'espectador que és hipòcrita?

12. Molière no desaprofita l'ocasió de dir la seva sobre la **gelosia** i sobre la **coqueteria** dels amants. Podríem dir que l'infortuni en la història d'amor entre Arnau i Adelais prové d'aquests dos temes. La gelosia és un tema que s'escau tant a la comèdia com a la tragèdia, i potser, l'originalitat de Molière consisteix a fer-lo còmic i tràgic al mateix temps. Busqueu exemples en què es manifestin la gelosia en l'obra.

13. A mitjan segle XVII el terme **coqueteria** s'utilitzava per designar la conducta i els propòsits de les dames que volien atreure l'atenció dels homes. Qui penseu que és el personatge que encarna aquest paper en *El misantrop*?

14. Una de les característiques que defineixen el caràcter d'Arnau és el seu **mal humor**. Feu una llista de les diferents manifestacions en què s'expressa aquest mal humor al llarg de l'obra.

5. ELS PERSONATGES

Molière utilitza una galeria de personatges ben diversos, en la seva obra, per tal de retratar la societat del seu temps i de plantejar aquells temes que es proposa analitzar.

1. Pel que fa als noms dels personatges i abans d'endinsar-nos en l'estudi del cada un d'ells, cal tenir en compte el fet que el nom original de l'obra de Molière i el nom de la traducció catalana no coincideixen. El traductor, Joan Oliver, com explica en la lletra oberta que encapçala l'edició d'Aymà Editora de 1973, s'ha permès de canviar-los:

Nogensmenys, són diverses les llicències que m'he permès de prendre. La més visible, però no pas la més greu, és el canvi de nom a què he sotmès els personatges. La majoria d'aqueixos noms m'ha semblat de difícil catalanització; per això els he substituïts per altres de catalans, molts d'ells també arcaics, com els molierescos, però d'ascendència indígena.

Joan Oliver, «Lletra oberta» (p. 7)

- a) A continuació us presentem un quadre on figuren els noms dels personatges segons la versió de Joan Oliver i, entre parèntesis, segons l'obra original francesa. Copieu al costat de cada un la breu identificació que se'n fa a l'apartat «Personatges», i afegiu-hi aquelles característiques físiques i psicològiques que els podem atribuir.

<i>Personatge</i>	<i>Identificació (copiada del llibre)</i>	<i>Característiques físiques</i>	<i>Característiques psicològiques</i>
Arnau (Alceste)			
Ferran (Philinte)			
Clovis (Oronte)			
Adelais (Célimène)			
Oriana (Eliante)			
Jovita (Arsinoé)			
Tirant (Acaste)			
Guerau (Clitandre)			
Perot (Basque)			-----
Janot (Dubois)			-----
Un uixer del tribunal			-----

- b) Feu ara tres llistes, una amb els personatges que es poden considerar principals (protagonistes), una altra amb els que es poden considerar secundaris i, finalment, una amb els que són simples figurants.
- c) Joan Oliver diu que ha substituït els noms arcaics dels personatges de Molière «per altres de catalans, molts d'ells també arcaics». Podríeu dir algun personatge medieval famós, real o de ficció, que es digués *Arnau*, *Adelais* (o *Adalaisa* o *Adelaida*), *Ferran*, *Guerau* o *Tirant*?

2. Ompliu els quadres següents amb els noms dels personatges que apareixen en cada una de les escenes de cada acte i després contesteu les preguntes que us plantegem.

ACTE I

<i>Escena I</i>	<i>Escena II</i>	<i>Escena III</i>

ACTE II

<i>Escena I</i>	<i>Escena II</i>	<i>Escena III</i>	<i>Escena IV</i>	<i>Escena V</i>	<i>Escena VI</i>	<i>Escena VII</i>

ACTE III

<i>Escena I</i>	<i>Escena II</i>	<i>Escena III</i>	<i>Escena IV</i>	<i>Escena V</i>	<i>Escena VI</i>	<i>Escena VII</i>

ACTE IV

<i>Escena I</i>	<i>Escena II</i>	<i>Escena III</i>	<i>Escena IV</i>

ACTE V

<i>Escena I</i>	<i>Escena II</i>	<i>Escena III</i>	<i>Escena IV</i>	<i>Escena V</i>	<i>Escena VI</i>	<i>Escena VII</i>	<i>Escena VIII</i>

- a) Quins són els personatges que apareixen més en escena?
- b) Creieu que en l'obra hi ha algun personatge que, a banda de tenir poques aparicions en l'escena, té un paper únicament de figurant?
- c) Penseu que hi ha alguna relació entre el nombre de personatges en escena i la tensió argumental?
- d) Hi ha algun personatge que actüi com a fil conductor?

3. Del conjunt dels personatges que apareixen en aquesta comèdia, podríem fer-ne tres grups. Hi ha uns personatges que són extremadament honestos, uns altres que podríem qualificar d'honestos però que són imperfectes i, finalment, uns personatges imperfectes i deshonestos. Sabríeu col·locar cada personatge al lloc que li correspon?

- Honestos: .....
- Honestos però imperfectes: .....
- Imperfectes i deshonestos: .....

4. **Arnau** mostra la seva manera de ser des del principi de l'obra. A través dels seus parlaments i les converses amb altres personatges ens queda clar què pensa del món que l'envolta. Dels seus trets físics i de la seva aparença en sabem ben poca cosa: ho hem de deduir o ens ho hem d'imaginar.

- a) Feu una descripció d'aquest personatge en què apareguin tant els trets físics amb què imagineu el personatge (edat, aparença, maneres, etc.) com els trets principals de la seva personalitat.
- b) La manera de ser d'Arnau provoca reaccions diverses en els personatges que l'envolten:

*Ésser franc i sincer: heus aquí el meu talent.
No serveixo, senyora, per a enganyar la gent;
I aquell qui no té el do d'amagar allò que pensa,
En el país on som, ben poca cosa avença. (p. 69)*

A partir d'aquests fragments de diversos personatges, expliqueu com veuen i quina és l'actitud de cada un respecte al protagonista:

FERRAN

*De debò no insistiu en les vostres fal·leres;
per més que feu els homes no es tornaran millors;
i, vist que la franquesa té tant d'encís per vós,
us diré francament que aquesta malaltia
per tot allà on aneu la prenen per mania
i que la vostra ràbia contra el costum admès
us fa quedar en ridícul davant de més de tres. (p. 25)*

ADELAIS

*El sentiment dels altres el creu sempre ordinari
i per'xo s'encastella en el parer contrari.
Temeria semblar un home del comú
si compartís la seva opinió amb algú.
Li plau tant protestar, que, per tal d'esplaiar-se,
sovint amb ell mateix arriba a barallar-se,
i combat fins i tot el propi sentiment
tan bon punt el nostre home en boca d'altri el sent. (p. 52)*

ORIANA

*El seu comportament és força singular;
pro jo en faig, ho confesso, un cas particular;
i la sinceritat d'aqueixa ànima altiva
és tan noble i heroica, que sovint em captiva;
molts, d'aquesta virtut, no en saben sinó el nom:
no fóra bo que, amb ell, la practiquéss tothom? (p. 71)*

- c) Aquesta intransigència i desmesura davant el món li dificulten les relacions amb les altres, el converteixen en un inadapdat que no té cap altre remei que fugir:

ARNAU

*Puix que l'home és per l'home pitjor que un llop voraç,
me'n vaig lluny d'ells per sempre: a mi no m'hauran pas. (p. 86)*

FERRAN

*Si estic d'acord amb vós! El mal és molt estès:
tot es mou per la intriga i pel pur interès;
avui és l'arteria solament el que impera
i haurien d'ésser els homes fets d'una altra manera.
Però ¿és una raó llur manca d'equitat
per a voler fugir de llur societat? (p. 87)*

ARNAU

*I fujo ara mateix a un racó sense gent
on almenys tingui el dret de ser un home decent. (p. 98)*

Podríem establir alguna relació amb el personatge de Manelic (de *Terra Baixa* d'Àngel Guimerà), que conserva la puresa mentre viu allunyat de la societat. Enumereu quins serien els arguments a favor i quins els arguments en contra per allunyar-se de la vida en societat que podria tenir Arnau.

5. **Adelais** és un personatge voluble. Una dona agraciada físicament que té un munt de pretendents i que, tot i haver declarat el seu amor a Arnau, manté amb ells una relació, segons Arnau, «massa cordial». L'actriu Carme Elias, que va interpretar el paper d'Adelais en la representació que amb Josep M. Flotats van fer d'*El misantrop*, en una entrevista realitzada per Andreu Sotorra (publicada el dia 16 de maig de 1999 al diari *Avui*) diu el següent sobre aquest personatge:

*Ah, d'aquesta sí tinc molts records. Em vénen molts flaixos a la memòria.
Aquesta impossibilitat de ser feliç, malgrat la quantitat d'admiradors. Aquesta mena de persona que va d'un lloc a l'altre com una papallona i que se li pot escapar el millor que té a les mans pel seu caràcter.*

- a) Expliqueu quines coses penseu que pot deixar-se perdre un personatge com Adelais per la seva manera de ser.
- b) El fragment següent correspon al moment en què un dels personatges de l'obra, Jovita, manifesta a Adelais l'opinió que les altres persones en tenen, d'ella. Feu una relació dels defectes que li atribueixen.

[...]

*vull testimoniar-vos l'afecció que us tinc
amb un advertiment delicat: per'xo vinc.
Ahir amb gent ben honrada jo passava l'estona
I és el cas que es parlà de la vostra persona.
Doncs bé, vostra conducta de festeigs i d'esplais,*

*ningú no va lloar-la per dissort, Adelais.
La multitud de gent que tothora us visita,
vostra galanteria, i els rumors que suscita,
Van trobar més censors que no hauria calgut
i molt més rigorosos del que hauria volgut.
[...]
i em calgué reconèixer que, jutjant-ho amb rigor,
El vostre estil de viure no us fa gaire un favor. (p. 62-63)*

- c) Ferran la descriu com «una dama coqueta, d'esperit maldient / que les modes d'avui segueix ben fidelment» (p. 30). Penseu que aquests mateixos defectes d'Adelais eren molt comuns en altres persones de l'època o no tenen cap relació aparent amb els costums de l'època? Justifiqueu la resposta.
- d) Haver-se enamorat d'Adelais esdevé el punt feble d'Arnau, que arriba a pronunciar les següents paraules: «Com més s'estima algú, menys cal afalagar-lo, / puix que passar-li ho tot seria no estimar-lo;» (p. 53). Intenteu justificar l'actitud de la seva estimada i tots aquells que l'escolten i la provoquen pel fet de ser com és.
- e) Després de llegir les paraules que diu Arnau, expliqueu quins són els defectes de què fa responsables els altres i no pas Adelais, i digueu si trobeu justificable l'actitud d'Arnau.

*No, mal llamp! Sou vosaltres que amb riure complaent
feu brotar dels seus llavis cada tret maldient;
el seu humor satíric s'excita i s'embriaga
amb el culpable encens de qui tant l'afalaga;
i el seu gust per la mofa perdria al·licients
si observés que vosaltres no l'hi celebren gens.
Per'xò els aduladors tanta de culpa tenen
entre els vicis que avui entre els homes s'estenen. (p. 51-52)*

6. **Ferran** és el personatge que representa la mesura i l'equilibri i, per tant, és qui triomfa. És conscient, com Arnau, dels defectes socials, però la capacitat de mesurar-los i la transigència que els atorga el fan triomfador i pot adaptar-se i viure en aquest món que critica. Al mateix temps representa el bon amic i el bon conseller per a Arnau tot i que, de vegades, no l'acaba de comprendre.

- a) Feu una descripció d'aquest personatge.
- b) Citeu alguns moments de l'obra en què es mostri com un veritable amic per a Arnau.

7. **Oriana** és l'altre personatge «triomfador». Tot i que en el conjunt de l'argument és un personatge amb menys relleu, algunes de les seves intervencions la situen prop de la postura de Ferran: «per vós el meu consell fóra mala defensa, / car joestic per la gent que diu allò que pensa» (p. 91).

És aquest personatge qui dóna els arguments per explicar que realment moltes vegades l'amor és cec i un no s'enamora de qui s'hauria d'enamorar. Oriana pren la paraula, en un passatge que imita el poeta llatí Lucreci (*De Natura rerum*, IV, 1149-1166) i que Molière molt probablement havia traduït. Expliqueu què ens vol dir Oriana en aquests versos:

*Això ens pot fer adonar que, dos enamorats,
sovint no ho estan pas per llurs afinitats,
i totes les raons de tendres simpaties,
veiem, força vegades, que sols són fantasies. (p. 72)*

* * *

*L'amor gairebé mai no segueix tals corrents,
i un veu els amadors l'un de l'altre corrents.
Llur passió no els deixa trobar-se res blasmable,
i en l'objecte estimat tot els sembla agradable.
Cada defecte, el prenen ben bé com si no ho fos,
i a tots saben donar-los noms afavoridors.
El cutis de la pàl·lida és lliri en primavera;
la negra, que fa por, una bruna encisera;
la magra és molt esvelta i té una agilitat!
La grossa pren uns aires de noble majestat;
la que lluu pocs encants al damunt i és deixada
rep el nom, per al cas, de beutat descurada
la geganta té el port d'una dea talment;
la nana és de prodigis un compendi vivent;
l'orgullosa té el cor digne d'una corona;
la múrria val; la bleada és molt bona persona;
la xerraire és alegre i no pot fer-hi més;
l'eixuta és reservada de tan honesta que és.
Heus aquí com l'amant, que un cec ardor anima,
estima fins i tot les tares del qui estima. (p. 53-54)*

8. **Jovita** és el personatge de la falsa devota, de la persona que aparenta el que no és. Al principi, té una relació d'amistat amb Adelais, però aviat descobrim que és una amistat superficial i poc sòlida. La mateixa Adelais, en els versos que reproduïm a continuació, li fa retret d'una llarga relació de defectes que li atribueix.

- a) A partir del que diuen aquests versos i de la seva actitud al llarg de l'obra, feu una descripció de Jovita:

[...]

*jo vull seguir, al meu torn, un exemple tan sa
i el que diuen de vós ara us vaig a contar.*

[...]

*Doncs bé, ni el vostre zel ni la vostra beguinesa
no foren esmentats com models de puresa.
Aquest aire afectat d'un greu exterior
vostres eterns sermons sobre el seny i el pudor,
vostres escarafalls per un bri d'indecència
que escaurién només, per cas, a la innocència,
aquest valor altíssim que a vós mateixa us deu
i els ulls de pietat amb què tothom mireu,
vostres lliçons constants, vostres agres censures
sobre coses que són ben innocents i pures,
tot això, si voleu que us parli francament,
senyora, fou blasmat quasi unànimement.*

[...]

*és la més puntual cada dia en res,
però pega als criats, i no els paga, endemés;
davant la gent devota fa com qui es mortifica,*

*però es posa blanquet i vol semblar bonica;
dels quadres de la casa cobreix les nuditats,
però no s'esgarrifa de les realitats.*

[...]

*i llur conclusió fou aquesta, en pocs mots:
que val més que no es fiqui a la terra aliena
aquell que per la pròpia no es dóna gaire pena;
que abans de judicar i condemnar la gent,
cal mirar-se al mirall amb molt deteniment;
que mal corregirem els vicis en els altres
si una vida exemplar no veuen en nosaltres. (p. 63-64)*

- b) A la setena escena del tercer acte de l'obra, Jovita té interès a parlar amb Arnau. Aquí ens mostra, inevitablement, la seva manera de ser. Digueu els dos temes que centren la conversa i poseu-ne exemples:

<i>Temes</i>	<i>Exemples</i>

6. LA TÈCNICA

6.1. L'acció

1. En quants actes i escenes està repartida l'acció de l'obra? Tots els actes tenen el mateix nombre d'escenes?

2. Observeu quins criteris se segueixen per canviar d'acte o d'escena. Penseu que s'ha fet de manera raonable?

3. El nombre d'escenes en alguns actes no coincideix en la versió francesa i en la traducció catalana. Hi ha algun cas que ens pot fer pensar en una distribució bastant arbitrària d'actes i, sobretot, d'escenes. Busqueu algun cas i raoneu-lo.

4. Molière es planteja estudiar els caràcters mentre els seus personatges viuen una història que comença, s'agreuja i es resol. A més de l'acció principal, hi ha altres històries secundàries algunes de les quals us relacionem tot seguit. Destrieu quina és la intriga principal (P) i quines podríem considerar intrigues secundàries (S):

☐ Maniobres d'Oriana contra Adelais.	☐ Relació de Ferran i Oriana.
☐ La venjança de Clovis.	☐ Emulació del marquès.
☐ El procés d'Arnau.	☐ Relació d'Arnau i Adelais.

5. Ompliu aquest quadre amb els successos clau que es produeixen dins de l'obra:

<i>Acte I</i>	<i>Acte II</i>	<i>Acte III</i>	<i>Acte IV</i>	<i>Acte V</i>
Exposició	Presentació d'Adelais			

6. Repartiu ara els actes segons si formen part del plantejament, del nus o del desenllaç.

- Plantejament: .....
- Nus: .....
- Desenllaç: .....

7. Poseu el número de l'acte a què correspon cada una de les explicacions següents:

Acte .... : Es forma el nus de l'acció. Adelais comença a mostrar-se en perill per la doble ofensiva contra ella: l'atac de Jovita i el complot dels marquesos.

Acte .... : Continua l'exposició iniciada en l'acte anterior. Apareixen nous personatges. És l'acte d'Adelais. Arnau mostra el seu amor per ella.

Acte .... : Els actes precedents troben aquí la seva justificació. Hi ha un desenllaç feliç per a Ferran i Oriana i un desenllaç poc afortunat per Arnau i Adelais.

Acte .... : És dedicat a l'exposició i presentació de personatges. Apareixen dues escenes importants: una querella que se suavitzava i una que s'enverina.

Acte .... : Tot l'acte és construït al voltant de l'explicació d'Arnau i Adelais. Estem esperant el desenllaç.

8. Redacteu l'argument general de l'obra on s'expliquin els fets ordenats cronològicament. Respecteu la distribució dels fets segons els actes de l'estructura.

6.2. El temps

1. Observeu si hi ha molta informació explícita pel que fa al temps en què transcorre l'acció de l'obra i expliqueu des d'on podem deduir aquesta informació.

2. Justifiqueu a quin segle es refereix Arnau en pronunciar aquestes paraules i penseu si aquest qualificatiu el podríem atribuir a altres moments històrics: «El segle en què vivim és pervers fora mida, / I per'xo lluny dels homes penso seguir la vida.» (p. 85)

3. Sabríeu dir en quant temps es desenvolupa l'acció de l'obra? Hi ha molta informació sobre aquest aspecte?

6.3. L'espai

1. La informació sobre l'espai ens ve donada al començament de l'obra. És una informació molt limitada. Expliqueu com distribuiríeu l'espai escènic i de quins elements constaria si vosaltres haguéssiu de dirigir i representar l'obra.

2. La comèdia ens introdueix en un món aristocràtic, una societat de grans senyors, un món distingit de l'època. Busqueu elements que justifiquin aquestes afirmacions. Fixeu-vos on succeeix l'acció de l'obra i quins costums tenen els personatges que hi apareixen.

3. Observeu si hi ha molts canvis d'espai en l'obra, i si hi surten tant espais exteriors com interiors. Penseu que aquest aspecte està condicionat únicament per l'argument, o creieu que amb el mateix argument s'haurien pogut situar els personatges en altres espais?

7. L'ESTIL I LA LLENGUA

1. La paraula *misanthrop* està formada amb un prefix grec.

- a) Busqueu cinc mots formats amb els prefixos *miso-* o *mis-* i digueu-ne el significat.
- b) A continuació, apareixen un seguit de prefixos també d'origen grec. Digueu què signifiquen, busqueu una paraula en què apareguin i digueu també què significa la paraula, tal com es mostra en l'exemple:

<i>Prefix</i>	<i>Significat</i>	<i>Exemple</i>	<i>Significat</i>
<i>homo-</i>	igual	<i>homogeni</i>	De la mateixa naturalesa o espècie.
<i>crono-</i>			
<i>peri-</i>			
<i>poli-</i>			
<i>cripto-</i>			
<i>dinam-</i>			
<i>demo-</i>			
<i>sin-</i>			
<i>para-</i>			
<i>pro-</i>			

- c) Hi ha molts tecnicismes en la nostra llengua formats per afixos grecs. A continuació, teniu un seguit de paraules que en contenen. Indiqueu els afixos, el significat dels afixos i relacioneu cada mot amb el significat corresponent:

<i>Significat de l'afix</i>	<i>Exemple</i>	<i>Significat de l'exemple</i>
	<i>Metamorfosi</i>	Que deixa passar la llum a través seu, transparent.
	<i>Polígam</i>	Coexistència de dues llengües en un mateix parlant o en un grup social determinat.
	<i>Antroponímia</i>	Situació sociolingüística en què dos idiomes o parlars són usats amb valor social diferent.
	<i>Gastronomia</i>	Branca de l'onomàstica que estudia els noms propis de persona.
	<i>Bilingüisme</i>	Text escrit en caràcters secrets, en llenguatge xifrat.
	<i>Diglossia</i>	Tub electrònic utilitzat per a la formació d'imatges en la televisió en color.
	<i>Hipoglucèmia</i>	Canvi pel qual una cosa perd la seva forma natural per a prendre'n una altra.
	<i>Criptograma</i>	Dit de dos o més objectes units que són de diferent espècie.
	<i>Cronologia</i>	Coneixement de tot el que té a veure amb la cuina, l'elaboració i la composició dels plats.
	<i>Cromoscopi</i>	Que està casat o aparellat amb més d'una persona simultàniament.
	<i>Heterogeni</i>	Ciència que té per objecte d'establir les dates i durades dels esdeveniments històrics i geològics.
	<i>Diàfan</i>	Disminució de la quantitat normal de glucosa de la sang.

2. Heu sentit el refrany *Qui diu les veritats, perd les amistats*, perfectament relacionat amb la manera de ser del protagonista? Creieu que és certa aquesta afirmació? Hi esteu d'acord? Per què?

3. Molière fa en aquesta obra una crítica de la justícia. A continuació us proposem uns refranys que tenen relació amb aquest tema. Expliqueu-ne el significat.

- *Advocats i procuradors, a l'infern de dos en dos*
- *De jutges i d'advocats, no n'hi ha gaires de salvats*
- *Amb advocats i paciència, es guanya la sentència*
- *Diners de tort fan veritat, i de jutge bon advocat*

4. A continuació us proposem unes característiques humanes per tal que n'indiqueu els antònims:

<i>Característiques</i>	<i>Antònims</i>
misanthropia	
simpatia	
egoisme	
paciència	
conformitat	
concentració	

5. Els fragments següents de l'obra contenen frases fetes. Identifiqueu-les i expliqueu-ne el significat:

- «Jo, amic vostre [...] Ja no ho sóc ni ho puc ser, us ho dic sense embuts» (p. 22)
- «Us hauria de caure la cara de vergonya! Una acció semblant no es pot pas excusar» (p. 22)
- «Plagui-us que no m'ho prengui massa al peu de la lletra» (p. 22)
- «Doncs no mouré ni un peu» (p. 28)
- «Us confesso la flaca: m'agrada aquesta dona» (p. 30)
- «Ja pots preguntar l'hora o badallar a pleret, que ella no se n'adona: és picar en ferro fred» (p. 50)
- «Que abans de judicar i condemnar la gent, cal mirar-se al mirall amb molt deteniment» (p. 64)
- «D'amants en tenen totes les que en volen tenir: només cal tirar al dret i dir sempre que sí» (p. 66)
- «Perquè hem de tocar el dos» (p. 83)

IV. TARTUF

1. CONTEXTUALITZACIÓ

Molière va escriure el 1664 *Le Tartuffe ou L'imposteur*, i va representar privadament per al rei Lluís XIV els tres primers actes. Quan va començar a transcendir que l'obra atacava els devots —que estaven ben situats en aquell règim—, la Confraria del Sant Sacrament, amb el suport de la reina mare, va desencadenar una campanya contra l'obra i contra el seu autor, fins al punt que el rei, per evitar conflictes, va haver d'accedir a prohibir-ne la representació pública. Així, llevat d'alguna representació privada i amb un text suavitzat, l'obra no es va ser autoritzada a estrenar-se íntegrament i en públic fins l'any 1669. L'èxit que va assolir aleshores va ser extraordinari.

1. A continuació, esmentem esdeveniments polítics i culturals que es van produir a França durant els cinc anys que van transcórrer entre la prohibició i l'autorització de *Tartuf*:

- 1664: Lluites contra el jansenisme.
  - 1665: Racine estrena *Alexandre* i La Rochefault publica *Maximes*.
  - 1666: Mort d'Anna d'Àustria, mare de Lluís XIV. Creació de l'Acadèmia de les Ciències.
  - 1667: Racine triomfa amb *Andromaque*.
  - 1668: França s'annexiona Flandes. La Fontaine publica el primer recull de *Fables*.
- a) Destrieu els esdeveniments que tinguin un caire polític i cultural general, per una banda, dels que tinguin un caire literari, per l'altra.
- b) Identifiqueu els escriptors que s'esmenten i busqueu informació bàsica sobre ells.

2. En aquests anys, Molière va viure situacions ben diverses. Relacioneu cada un dels fets que esmentem amb l'any en què es van produir:

1664	S'estrena <i>L'avar</i> i <i>George Dandin</i> .
1665	S'estrena sense gaire èxit <i>El misantrop</i> i amb gran èxit <i>El metge per força</i> .
1666	Molière es posa malalt.
1667	S'estrena <i>El casament per força</i> .
1668	L'obra <i>Dom Juan</i> és també prohibida. La companyia de Molière es converteix en companyia reial.

2. L'ARGUMENT. GUIA DE LECTURA

2.1. Abans de llegir

És reconegut arreu que *Tartuf* és una de les obres mestres de Molière, el qual aconsegueix fer una ridiculització demolidora de la hipocresia.

1. Llegiu el fragment següent (del pròleg d'Àlex Broch):

El Tartuf mostra, d'una manera prou clara, la crítica o, millor dit, el desemmascament de la hipocresia i la falsedat. El personatge adopta una certa actitud, però sota l'aparença amaga un sentiment ben diferent. La falsa virtut no és més que la màscara que cobreix uns interessos del tot oposats. Molière podia haver identificat el personatge de l'hipòcrita o l'impostor, i la virtut que vol representar, amb qualsevol defecte humà. Però, entre totes les possibles virtuts, va escollir la falsa virtut religiosa i va vestir el seu personatge amb uns hàbits religiosos coneguts que no podien passar desapercebuts en el París de l'època. La crítica no era genèrica, sinó que permetia una identificació concreta. Molière no critica la religió en termes generals, sinó el mal ús que certs representants en poden fer. La crítica o la sàtira és a l'abús o l'engany, no als devots sincers o als representants virtuoses de la fe. (p. 14-15)

- a) Destrieu les dues idees centrals del text, sobre el defecte que vol criticar Molière i sobre la relació entre aquesta crítica i la religió.
- b) Digueu algunes altres situacions de la societat actual que podrien servir per fer una crítica de la hipocresia.

2. La prohibició de representar *Tartuf*, a què ja hem fet esment abans, va desencadenar un intens debat en la societat parisenca i una veritable guerra entre partidaris d'una i altra posició. Dividiu la classe en dos grups. El primer ha d'imaginar que forma part del col·lectiu de detractors de Molière i el segon ha de posicionar-se en favor d'ell i de l'estrena de *Tartuf*. Cada grup farà, respectivament, una llista d'arguments en favor i en contra de la representació de l'obra i, després, tres membres de cada grup faran un debat oral.

2.2. Durant la lectura

1. Us proposem una guia de lectura en què anireu trobant un seguit de preguntes que haureu de formular-vos abans de llegir cada escena, i que haureu de contestar en acabar la lectura de l'escena corresponent, o mentre l'aneu llegint. Preneu notes, perquè les informacions que anireu trobant us seran útils per fer altres activitats, tant d'aquest subapartat com dels altres posteriors.

ACTE I

ESCENA I

En aquesta escena, la senyora Pernella s'enfronta a tots els altres personatges que hi apareixen. Quin és el motiu de la disputa? Quins arguments fan anar l'una i els altres?

Segons Francina, de qui està gelós Tartuf?

Quines actituds i conductes critica Francina en les seves dues darreres intervencions de l'escena?

Quins costums «perniciosos» enumera la senyora Pernella abans de marxar? Per qui és influïda en aquesta visió de la realitat?

ESCENA II

Quina descripció fa Francina de Segimon i de les seves relacions amb Tartuf?

ESCENA III

L'escena serveix només de transició per a l'arribada d'un personatge. Quin?

ESCENA IV

Quin secret i quina preocupació ens revela Damià ?

ESCENA V

Quin joc s'estableix entre l'interès de Segimon i el que intenta explicar-li Francina?

Quines conclusions podem extreure sobre el comportament de Tartuf?

ESCENA VI

Quines aparents «virtuts» de Tartuf remarca Segimon?

Quines són les principals acusacions que Oleguer fa als falsos devots? I quina contraposició fa entre aquests i els «devots de cor»?

ACTE II

ESCENA I

Com prepara Segimon la seva filla perquè accepti de bon grat la decisió que ell ha pres respecte del casament d'ella?

ESCENA II

Quina és la reacció d'Anna quan Segimon li comunica les seves intencions?

Qui surt en defensa d'Anna? Amb quins arguments?

Què diu Segimon per desprestigiar Maurici, l'enamorat d'Anna?

ESCENA III

Quina estratègia fa servir Francina per convèncer Anna que ha de lluitar?

En quines paraules es nota la ironia que fa servir Francina per referir-se a Tartuf?

Per què es fa pregar Francina a l'hora d'accedir a ajudar Anna?

ESCENA IV

Quins recursos fan servir Anna i Maurici, els dos enamorats, per provocar-se gelosia mútuament?

Quin paper juga Francina en l'apropament dels dos enamorats?

Quina estratègia proposa Francina per guanyar temps?

ACTE III

ESCENA I

De què es lamenta Damià?

Quina és la «debitat» de Tartuf?

ESCENA II

Quina és la primera acció que fa Tartuf, amb un mocador, just després d'aparèixer en escena per primer cop?

En què es nota que la relació entre Francina i Tartuf és tibant?

ESCENA III

En quin moment es posa definitivament de manifest l'atracció que Tartuf sent per Elvira?

Segons el mateix Tartuf, quins efectes ha produït sobre ell l'atractiu i l'esguard d'Elvira?

Què demana Elvira a Tartuf a canvi del silenci sobre la declaració amorosa que li acaba de fer?

ESCENA IV

Què ha vist Damià? Quins motius al·lega per desemmascarar Tartuf?

ESCENA V

Què explica Damià al seu pare?

ESCENA VI

Com reacciona Tartuf en veure's descobert?

Com reacciona Segimon? A qui protegeix i a qui ataca?

ESCENA VII

Fins a quins extrems arriba el fingiment i la hipocresia de Tartuf?

I fins a quin extrem arriba l'encegament de Segimon?

ACTE IV

ESCENA I

Quins arguments fa servir Oleguer a l'hora d'intentar convèncer Tartuf que permeti que Damià pugui tornar a casa i que renunciï a una herència que no li pertany?

Amb quins arguments contraposats s'escapoleix Tartuf?

ESCENA II

Quina súplica fa Francina a Oleguer?

ESCENA III

En quins termes s'expressa la súplica d'Anna al seu pare?

Quins personatges surten en defensa d'Anna i com els respon Segimon?

Quina proposició fa Elvira a Segimon per tal d'intentar confondre Tartuf?

ESCENA IV

Quin és l'estratagema que Elvira explica a Segimon per tal de desemmascarar Tartuf?

ESCENA V

Quins passos va seguint Elvira per fer caure Tartuf en la trampa que li ha preparat? Quin pot ser el motiu que fa que Tartuf primer s'hi resisteixi?

En quin moment Tartuf deixa anar les aparences i perd definitivament la seva sang freda?

Què respon a Elvira quan ella li diu que poden «ofendre el cel»?

Què podem dir del desig sensual de Tartuf? Quin contrast s'estableix entre el seu comportament en aquesta escena i l'actitud d'aparença que ha mantingut fins ara?

ESCENA VI

Quin és l'estat d'ànim de Segimon quan surt de sota la taula? En quina direcció ha canviat la seva consideració envers Tartuf?

ESCENA VII

Quin efecte còmic es produeix en començar l'escena?

En quina posició queda Tartuf quan es troba descobert per Segimon?

Quina «arma» amagada esgrimeix Tartuf quan Segimon li diu que marxi de la casa?

ESCENA VIII

Quin sentit tenien les darreres paraules de Tartuf abans de sortir d'escena?

Quin error reconeix haver comès el propi Segimon?

Quina altra cosa també l'inquieta?

ACTE V

ESCENA I

Quin secret amagava la caixeta per la qual tem Segimon?

Per què Oleguer diu a Segimon: «quan no pequeu per poc, és que pequeu per massa!»?

Quins consells de mesura li dóna?

ESCENA II

Amb quin ànim arriba Damià i quin consell li dóna Oleguer?

ESCENA III

Com va ser el començament de tot l'afer amb Tartuf, segons explica Segimon a sa mare, la senyora Pernela?

Quina discussió s'estableix entre Segimon i la seva mare?

En quin sentit pot intervenir la justícia i què recomana Oleguer?

ESCENA IV

Amb quina missió visita l'uixer de vara a casa Segimon?

ESCENA V

Quina estratègia proposa seguir Elvira per fer front a la maldat de Tartuf?

ESCENA VI

Quina mala nova porta Maurici i quina proposta fa?

ESCENA VII

En quines paraules es nota el cinisme extrem de Tartuf?

Quina sorpresa es produeix quan intervé l'oficial de policia?

Quin és el paper que juga a l'hora d'impartir justícia el «príncep» a qui al·ludeix l'oficial de policia?

2.3. Després de llegir

1. Després d'haver llegit l'obra, ompliu el quadre següent amb els fets més importants que s'esdevenen en cada un dels actes:

Actes	Fets més importants
Acte I	
Acte II	
Acte III	
Acte IV	
Acte V	

2. El final de l'obra és un xic sorprenent: quan tot semblava perdut, la intervenció reial ho soluciona tot. Això suposa una concessió de Molière, segurament per aconseguir que el rei autoritzés l'escenificació de l'obra.

- Quines paraules de l'oficial de policia, d'Oleguer i de Segimon delaten aquest posicionament de reconeixement de la recta justícia del rei?
- Valoreu aquest final, considerant que Molière necessitava el favor reial davant la prohibició que havia pesat sobre la seva obra.

3. LA TEMÀTICA

La temàtica central de *Tartuf* està relacionada amb el vici que Molière pretén criticar: la falsedat i la hipocresia, concretada en la hipocresia religiosa. Tartuf ens és presentat com un fals devot; com un impostor, en definitiva. Per això, una de les qüestions que plana al llarg de l'obra és la religió i les normes morals que comporta. De fet, no és la religió en general, sinó la utilització que Tartuf fa en benefici propi d'alguns dels principis de la religió catòlica.

1. El que serà el tema central de l'obra ja queda clar des del primer moment, quan es produeix la discussió entre Francina i la senyora Pernella sobre la percepció que cada una té de les «virtuts» de Tartuf. Francina, sempre lúcida, referint-se a Tartuf, diu a la mestressa (acte I, escena I; p. 104): «El teniu per un sant en vostra fantasia, / però tot el que fa no és més que hipocresia.» És, per tant, el cas d'un que enganya i l'altre que vol ser enganyat, o que —obcecat— es deixa enganyar sense fer gairebé res per evitar-ho. Digueu exemples que conegueu (del vostre entorn, coneguts a través dels mitjans de comunicació, històrics, etc.) de casos d'engany flagrant en què la víctima principal ha estat l'última persona d'adonar-se'n.

2. Només aparèixer en escena, Tartuf s'adreça al seu criat i, «fent teatre», ja deixa clar que només viu per a les qüestions derivades d'una falsa concepció de la religió:

*Llorenç, deseu si us plau les meves deixuplines,
i demaneu al cel llum i gràcia divines.
Si ve a veure'm algú, he anat a la presó
a repartir l'almoina que em dóna el meu senyor.* (p. 141)

- Què en penseu, del fet que Tartuf vulgui «divulgar» els sacrificis i els actes caritatius que fa?
- Immediatament després de la intervenció que acabem de veure, Tartuf ofereix un mocador a Francina perquè es tapi l'escot. Amb quin concepte de la moral religiosa està relacionat aquest fet?
- Seleccioneu aquelles escenes en què queda més patent la hipocresia i el cinisme de Tartuf.

3. En les seves intervencions, Tartuf fa referència sovint a elements relacionats amb la religió, com es pot observar en aquests dos fragments del seu primer diàleg amb Elvira:

*Que el cel tothora sembri vostre camí de flors,
us doni la salut de l'ànima i del cos
i us beneeixi tant com desitja i espera
el més humil servent de l'amistat sincera.* (p. 142)

*Jo no puc contemplar-vos, celeste criatura,
sense que adori en vós l'Autor de la natura,
i en veure-us i admirar-vos em sento enamorat
del mateix Déu, que es plau a fer-se aquest retrat.* (p. 145)

- Seleccioneu fragments de les intervencions de Tartuf en què apareguin al·lusions religioses.
- Tartuf, amb les seves constants referències a la religió, intenta donar una imatge externa de devot profundíssim. Marqueu amb una X la definició que descriu millor el tarannà de la persona devota:
  - Que fa pràctiques pertanyents a diverses religions.
  - Que fa vot de pobresa, d'obediència i de castedat.
  - Que té zel per la religió i les pràctiques pietoses envers Déu i els sants.
- Confeccioneu una llista amb les pràctiques pietoses que fa Tartuf.

4. La moral religiosa que exhibeix Tartuf és la que era pròpia d'una bona part del catolicisme del segle XVII, encara hereu dels plantejaments que s'havien fet al concili de Trento, acabat el 1563.

- Amb l'ajut d'un cercador, busqueu webs que donin informació sobre el que va suposar el concili de Trento com a reacció davant la crisi generada pel naixement del protestantisme i sobre la Contrareforma.
- El catolicisme és una branca de la religió cristiana. Quines altres branques hi ha?

5. Al món, però, hi ha moltes altres religions. Us proposem unes activitats que us acostin al coneixement de les principals tradicions religioses.

- Cada una de les religions té les seves pròpies pràctiques i les seves pròpies solemnitats. Relacioneu cada una de les religions esmentades amb la celebració que li correspon:

<i>Religió</i>	<i>Celebració</i>
Budista	Yom Kippur / setembre
Cristiana	Naixement de Confuci / 28 de setembre
Islàmica	Aïd al-Fitr (final del Ramadà) / variable
Jueva	Ganjitsu (any nou japonès) / gener
Hinduista	Parinirvana / 15 febrer
Xinesa	Nadal / 25 desembre
Xintoista	Rama Navami (naixement de Rama) / 21 d'abril

- b) Distribuïu-vos en grups de tres o quatre persones i busqueu informació (bibliogràfica o telemàtica) sobre cada una de les set religions esmentades.
- c) Amb els materials que heu aplegat sobre diferents religions, feu un debat a classe sobre els plantejaments de cada una d'elles.

6. Al voltant de la temàtica que constitueix l'eix de l'obra (la falsa devoció, la hipocresia), Molière aprofita també per blasmar altres aspectes de la societat del seu temps.

- a) Un d'aquests casos és el del blasme a la justícia que s'observa en el que diu Oleguer a Segimon, quan li aconsella que en la situació en què està més li val buscar un acord amb Tartuf que desencadenar un plet davant la justícia.

*Manejats per la intriga prosperen molts processos
amb trampes i suborns i altres menes d'excessos.*

Armat com ell està, us cal ser prudent

i, en lloc d'afrontar un plet, cercar un arranjament. (p. 177)

- b) Una altra realitat que és criticada és la potestat del pare per casar la filla amb qui ell vulgui. Busqueu les escenes en què aquest fet queda més de manifest i prepareu una suposada acusació en un judici contra Segimon, argumentant també la llibertat a què té dret la seva filla en els afers amorosos.

4. ELS PERSONATGES

4.1. Importància dels diferents personatges

1. Relacioneu els noms dels personatges posats per Molière en l'obra original en francès amb els que Joan Oliver els va posar en la seva versió en català.

<i>Original de Molière</i>	<i>Versió de Joan Oliver</i>
Madame Pernelle	Francina
Orgon	Senyor Fidel
Elmire	Oleguer
Damis	Felipa
Mariane	Elvira
Valère	Tartuf
Cléante	Anna
Tartuffe	Maurici
Dorine	Segimon
M. Loyal	Damià
Un exempt	Senyora Pernella
Flipote	Un Oficial de Policia

2. A continuació us presentem un quadre on figuren els noms dels personatges segons la versió de Joan Oliver. Copieu al costat de cada un la breu identificació que se'n fa a l'apartat «Personatges» (com es fa en l'exemple), i afegiu-hi aquelles característiques físiques i psicològiques que els podem atribuir (en molts casos, a les característiques físiques haureu de posar l'aspecte amb què vosaltres us imagineu els personatges):

<i>Personatge</i>	<i>Identificació (copiada del llibre)</i>	<i>Característiques físiques</i>	<i>Característiques psicològiques</i>
La senyora Pernela	Mare de Segimon		
Segimon			
Elvira			
Damià			
Anna			
Maurici			
Oleguer			
Tartuf			
Francina			
El senyor fidel			
Un oficial de policia			
Felipa			-----

3. En el quadre següent heu de marcar aquelles escenes en què apareix cada personatge i el nombre d'intervencions orals que fa (si teniu ganes de fer un recompte més complet, podeu posar el nombre de versos que diu cada personatge en cada escena). Quan tingueu el quadre degudament emplenat podreu observar quins són els personatges més importants, és a dir, que porten el pes de l'obra, i si en certs actes pren més protagonisme un personatge i en altres moments un altre. També podreu observar si hi ha algun personatge purament testimonial.

Personatges	Acte I						Acte II				Acte III							Acte IV								Acte V						
	escenes						escenes				escenes							escenes								escenes						
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7
Sra. Pernela																																
Segimon																																
Elvira																																
Damià																																
Anna																																
Maurici																																
Oleguer																																
Tartuf																																
Francina																																
Sr. Fidel																																
Oficial policia																																
Felipa																																

4.2. Tartuf: l'enganyador

1. Tartuf, tot i que triga a aparèixer en escena, és el personatge al voltant del qual gira tota l'obra. La seva presència (física o en boca dels altres personatges) és constant durant tota la representació.

- Indiqueu quan apareix Tartuf per primer cop en escena i quantes vegades es parla d'ell abans d'aquesta aparició
- Ja de bon començament, i al llarg dels dos primers actes, Tartuf és presentat en absència a través de diàlegs entre els personatges. Anoteu aquelles característiques que us cridin més l'atenció de la manera d'actuar que diuen que té Tartuf.

2. Tartuf, quan està sol amb Elvira, li parla de si mateix i es contraposa als «galants d'avui dia». Recolliu del text següent les diferències que marca el propi Tartuf:

*Que si vós contempleu amb ànima benigna
les tribulacions del vostre esclau indigne,
si les vostres bondats em volen consolar
i a la meva misèria es dignen davallar,
tindrè sempre per vós, oh delícia adorable,
una devoció a cap més comparable.
El vostre honor amb mi no correrà cap risc
i us pot ser ferma la pau en què visc.
Els galants d'avui dia! ¿Que n'heu coneguts gaires
que no siguin versàtils, fatxendes i xerraires?
Es vanen de llurs èxits, publiquen llurs amors,
per ells són grans conquestes els més petits favors;
i les pobres que els lliuren llurs tendreses secretes
viuen sobresaltades i tothora inquietes.
La gent com jo, per contra, té un ardor més discret
i amb sagrada fermesa en sap guardar el secret.
El compte amb què tractem la nostra anomenada,
manté sempre a cobert la persona estimada,
i així troba en nosaltres, qui accepta el nostre amor,
passió sense escàndol i goig sense temor. (p. 146-147)*

3. Damià fa un compendi de les principals maldats de Tartuf quan diu:

*Amb aqueixa conducta vilment sagristanesca
ha enganyat massa gent i ens ha fet prou la llesca
[...]
Aquest brètol que al pare ha sotmès a esclavatge,
que entrebanca unes noces i desfà un prometatge,
cal desemascarar-lo com a tots ens convé,
i avui l'avinentesa se'n presenta tan bé!* (p. 148)

a) Especifiqueu què vol dir Damià amb aquestes afirmacions:

- «conducta vilment sagristanesca»: .....
- «ha enganyat massa gent»: .....
- «al pare ha sotmès a esclavatge»: .....
- «entrebanca unes noces i desfà un prometatge»: .....

b) Compareu la subjugació de Segimon a Tartuf i la manera que té el segon d'ensarronar el primer amb les formes que tenen les sectes de captar adeptes. Feu, si cal, un debat a classe, havent-vos documentat abans sobre el tema.

4. A l'acte quart hi ha una escena clau: aquella en què Elvira prepara un parany a Tartuf, mentre Segimon és amagat a sota la taula.

- a) Expliqueu quina finalitat té aquesta escena, la qual podríem qualificar de «l'enganyador enganyat».
- b) Com valoreu el comportament de Tartuf amb Elvira? I la seva reacció quan Segimon surt de l'amagatall?

5. La conducta de Tartuf és molt calculada i cínica. Francina, pràcticament a l'inici de l'obra, ho denuncia:

*¿No és un cas inoït i un fet que escandalitza
tenir d'amo un estrany que a tothom fa la guitza?
Un pòtol que arribà l'altre hivern mig descalç
i que tot el que duia no valia sis rals,
veure'l ara engallit, remenant les cireres
i governant tot amb les lleis més severes!* (p. 104)

- a) Digueu quines circumstàncies s'han hagut de produir perquè un desgraciat hagi assolit una posició de privilegi i l'aprofiti per «fer la guitza» als altres, i quines motivacions l'impulsen a actuar de manera tan severa.
- b) El cinisme de Tartuf arriba a la màxima expressió al final del quart acte i en la seva intervenció al cinquè acte. Aporteu elements que justifiquin aquesta afirmació.

6. Les paraules i expressions de la llista següent són pronunciades a l'hora de referir-se a Tartuf pels personatges que apareixen entre parèntesis (us indiquem també l'acte i l'escena en què són pronunciades). Expliqueu-ne el significat i relacioneu-les amb la conducta de Tartuf:

impostor

(títol de l'obra)

significat:

Tartuf:

cul de sagristia

(Damià I, I)

significat:

Tartuf:

pòtol

(Francina I, I)

significat:

Tartuf:

fariseu

(Francina II, I)

significat:

Tartuf:

llord mixorrer

(Damià III, IV)

significat:

Tartuf:

llefiscós serpent

(Damià III, IV)

significat:

Tartuf:

brètol

(Damià III, IV)

significat:

Tartuf:

murri

(Francina IV, III)

significat:

Tartuf:

abominable

(Segimon IV, VI)

significat:

Tartuf:

mestre en malifetes

(Oleguer V, I)

significat:

Tartuf:

judes

(Segimon V, I)

significat:

Tartuf:

pèrfid

(Segimon V, II)

significat:

Tartuf:

infame

(Segimon V, II)

significat:

Tartuf:

lladre

(Francina V, III)

significat:

Tartuf:

canalla

(Damià V, III)

significat:

Tartuf:

malvat

(Oleguer V, III)

significat:

Tartuf:

malfactor

(Segimon V, V)

significat:

Tartuf:

impúdic

(Damià V, VII)

significat:

Tartuf:

traïdor

(Segimon V, VII)

significat:

Tartuf:

hipòcrita

(Elvira V, VII)

significat:

Tartuf:

4.3. Segimon: l'encegat

Si Tartuf pot actuar de la manera com ho fa, és perquè Segimon no vol veure la realitat: viu encegat, malgrat que tothom vol fer-lo adonar que aquest camí que ha agafat només el pot portar a la perdició. Des que Tartuf ha imposat la seva direcció espiritual als de la casa, Segimon ha sofert un canvi, com constata Francina, abans que aquell aparegui en escena:

*No li falta prestigi i és tot un personatge
que ha servit el país amb prudència i coratge.
Però, mireu-lo ara: està desconegut
d'ençà que s'ha posat a casa aquest barrut!* (p. 108)

1. Analitzeu els dos fragments següents i jutgeu el grau de dependència que Segimon ha arribat a tenir respecte de Tartuf:

Oleguer diu a Segimon:

*¿És possible que un home tingui un encís tan fort
per així agabellar-vos la voluntat i el cor?
Aquest desgraciat, que heu tret de la misèria,
us fa ballar al seu so, i vós, pres per la dèria
de la devoció...* (p. 112)

Segimon replica:

*Qui en segueix els consells gusta una pau profunda
i considera el món com una cosa immunda.
Des que el tracto i l'escolto no sóc pas com abans:
m'ha ensenyat a desprendre'm dels afectes humans.
Finalment estic lliure de flaqueses, fins ara!
i veuria morir germà, fills, dona i mare
i no m'importaria ni me'n doldria gens.* (p. 112)

2. En un altre moment, Elvira posa el dit a la nafra, quan diu a Segimon les paraules següents:

*El vostre encegament ni el sol no us deixa veure!
Ja n'esteu, d'obcecat, per trobar-lo innocent
i desmentir en rodó un fet tan evident!* (p. 160)

- Expliqueu per què Elvira diu al seu marit que té *encegament*.
- Expliqueu si una persona pot arribar a l'encegament pel fet d'estar enamorada, ser militant d'un partit polític o ser seguidora d'un equip de futbol. Enumereu altres situacions en què una persona es pot trobar *encegada*.
- Digueu quina diferència hi ha entre *encegat* i *cec*.
- En els versos citats apareix *obcecat*, un sinònim d'*encegat*. Escriviu altres mots que siguin sinònims d'*encegat*.
- Encegament* és un mot derivat d'*encegar*, que a la vegada és un derivat per parasíntesi (inserció alhora d'un prefix i d'un sufix) de *cec*. Feu derivats parasintètics dels mots següents:

seny	ex. assenyat	amor	.....	baf	.....
campana	.....	pam	.....	brut	.....
terra	.....	barca	.....	clau	.....
fi	.....	ample	.....	sabó	.....

- f) Si els mots *cec* i *encegat* fan referència a limitacions en el sentit de la vista, busqueu vosaltres paraules que es refereixin a limitacions en altres sentits i facultats humanes:
- oïda:
  - mobilitat:
  - intel·ligència:

4.4. Els altres: tots contra Tartuf

Sembla com si tots els personatges de la casa (aquí no compten, és clar, l'uixer de vara i l'oficial de policia) tinguessin la missió de fer veure a Segimon (i també a la seva mare, la senyora Pernela) l'equivocació que fa donant tanta confiança a Tartuf. A part dels moments en què algun personatge busca convèncer Segimon, hi ha dues escenes molt representatives en què diversos personatges denuncien alhora els enganys de Tartuf: la primera escena del primer acte (Elvira, Anna, Oleguer, Damià i Francina debaten amb la senyora Pernela) i la tercera escena del quart acte (Elvira, Anna, Oleguer i Francina debaten amb Segimon).

1. Entre tots els altres personatges, destaca Francina: ella és el més ferm i incansable opositor de Tartuf, qui el critica sempre que es presenta l'ocasió, qui denuncia els seus enganys. Francina és un dels típics criats i criades creats per Molière, que tenen la ment més lúcida que els seus senyors i que es converteixen d'alguna manera en la veu del sentit comú.

- a) Busqueu frases al llarg del text que justifiquin el que acabem de dir.
b) Què vol dir Francina de Tartuf en aquests versos?

[...] *Com sap representar la farsa
i amb les més grans virtuts pintar-se i disfressar-se.* (p. 186)

2. Elvira té educació, delicadesa, enginy, bon gust... Podríem dir que és tot el contrari de Tartuf.

- a) Valoreu la batalla dialèctica que té amb Tartuf durant l'escena en què el vol desemmascarar.
b) Poseu exemples de moments de la mateixa escena en què Elvira fa servir la ironia.

3. Oleguer, tot i que s'adona del problema, és la veu del seny: les coses s'han de fer sense precipitar-se. És el personatge que sempre dóna consells. Recolliu alguns d'aquests consells posats en boca d'Oleguer i comenteu-los.

4. Damià es rebel·la i és foragitat de casa. Seleccionem fragments de text on quedi patent el caràcter fort de Damià i el seu esperit rebel respecte de la situació.

5. Anna, en canvi, és molt diferent del seu germà: no gosa contradir el seu pare, tot i que no està disposada a casar-se amb Tartuf perquè ella estima Maurici. Tanmateix, hi ha un moment en què els dos enamorats intenten provocar-se gelosia mútuament. Valoreu aquesta conducta i feu una enquesta entre els companys i companyes d'institut en què pregunteu si les parelles joves busquen de vegades provocar-se gelosia i de quines maneres.

6. El senyor Fidel, uixer empleat del tribunal, i l'Oficial de Policia són dos personatges que estan molt poc temps en escena però que tenen una intervenció decisiva en el desenllaç de l'acció. Expliqueu el paper contraposat que fa cadascun d'ells en la resolució de la trama.

5. LA TÈCNICA

1. A partir de la proposta que fa M. Paz Grillo Torres en el seu llibre *Guía selecta de obras dramáticas*, us presentem a continuació una fitxa sobre *Tartuf*, en què falten algunes informacions.

AUTOR: Molière (Jean Baptiste Poquelin. París, 1622-1673).

ESTRENA MUNDIAL: 12 de maig de 1664, durant les festes ofertes a Versalles per Lluís XIV en honor de mademoiselle La Vallière. La Companyia del Santíssim Sacrament va aconseguir que l'obra fos prohibida i no es va poder tornar a representar fins cinc anys més tard.

ACTES: Cinc.

LLOC O LLOCS DE L'ACCIÓ: Interior de casa de Segimon (*Orgon* en la versió original).

DECORATS: No hi ha indicacions. Podem imaginar-nos la sala principal d'una casa benestant del segle XVII, amb una taula, i alguns elements més de mobiliari.

PERSONATGES: Cinc dones (dues de principals) i sis homes (dos de principals).

ÈPOCA EN QUÈ ESTÀ AMBIENTADA LA HISTÒRIA:

TEMPS TRANSCORREGUT DURANT LA FICCIÓ:

TEMPS APROXIMAT DE REPRESENTACIÓ: Dues hores.

SINOPSI:

INTERÈS ACTUAL:

POSSIBLES DIFICULTATS DE LA POSADA EN ESCENA:

- Es necessita vestuari i escenografia d'època.

-

-

EDICIONS RECENTS: Enciclopèdia Catalana, 2001.

- a) Després d'haver llegit l'obra, completeu la fitxa amb les informacions que falten, de manera que pugui servir de guia per a qualsevol persona que es vulgui informar sobre l'obra.
- b) La fitxa us pot servir, també, de model per buidar informació de qualsevol obra dramàtica. Podeu organitzar-vos de manera que cadascú de vosaltres llegeixi una obra de teatre i empleni la fitxa corresponent. Podreu anar creant així un fitxer amb informació interessant sobre obres que en algun moment podrien ser representades.

2. L'arquitectura de l'obra es fonamenta sobre els actes i les escenes.

- a) Observeu quina és l'escena més important de cada acte i quins personatges hi participen.
- b) Observeu també quines escenes fan una simple funció de transició.
- c) Indiqueu quin fet marca el final de cada acte. Digueu també si d'un acte a l'altre representa que passa molt de temps o no.

3. Numereu d'1 a 7 els esdeveniments següents segons la seqüència temporal en què apareixen dins de l'obra:

- L'uixer de vara indica Segimon que ha de deixar lliure la casa.
- Segimon, amagat sota la taula, descobreix l'engany de Tartuf.
- La senyora Pernella continua negant el que tots tenen per evident.
- Oleguer intenta convèncer Segimon de la maldat de Tartuf.
- Elvira proposa un estratagema per desemascarar Tartuf.
- L'Oficial de Policia s'emporta Tartuf a la presó.
- Maurici i Anna es provoquen gelosia mútuament.

4. La preceptiva clàssica marcava que les obres, a més de la unitat d'acció, havien de tenir unitat de temps i unitat d'espai.

- a) En quin lloc es desenvolupa la totalitat de l'acció? Dibuixeu-lo.
- b) Delimitau el temps que passa des que comença l'acció fins que acaba: passen anys, setmanes, dies, només hores...
- c) En quina època passen suposadament els fets que se'ns expliquen?
- d) Feu un esforç d'imaginació i situeu l'acció de *Tartuf* en un altre lloc i en una altra època. Quins canvis originaria això sobre l'obra? Caldria canviar coses dels diàlegs? Canviaria el missatge general de l'obra?

6. L'ESTIL I LA LLENGUA

Per tenir elements de valoració de l'estil de Molière i del tipus de llengua que ens arriba a nosaltres a través de l'obra traduïda, us remetem a l'apartat II.3 («Les traduccions de les peces molieresques») d'aquest mateix dossier.

1. Us proposem que apliqueu a *Tartuf* la primera activitat de l'apartat II.4 («Vigència de Molière») i que hi descobriu els elements característics de l'estil de les seves comèdies.

- immediatesa i llenguatge planer i col·loquial
- ús de jocs de paraules, frases fetes i altres elements lingüístics directes
- ritme trepidant
- conflictes plantejats amb una gran senzillesa
- crítica de costums i de conductes individuals
- ús d'elements lúdics i de la sàtira
- personatges dibuixats amb traç rotund

2. Tota l'obra, des del principi, és un continu repertori de modismes ben variats.

- a) Expliqueu el significat dels modismes subratllats (dits per la senyora Pernella):

*Sa germana! La gallineta molla!
Sembla que no ha trencat mai cap plat ni cap olla,
mes qui li fiqui els dits a la boca ho sabrà:
que tu llances la pedra i enretires la mà! (p. 102)*

- b) Expliqueu el significat dels elements subratllats, extrets de *Tartuf*, i classifiqueu-los segons siguin locucions (dues o més paraules que poden reemplaçar una paraula simple), frases fetes (formes estereotipades i invariables que sovint equivalen a un verb simple i que són difícils de traduir a altres llengües) o refranys (frases que, en sentit directe o al·legòric i en forma de sentència, expressen un pensament a manera de judici). Si cal, consulteu els diccionaris següents, d'Edicions 62: *Diccionari de locucions*, *Diccionari de frases fetes* i *Diccionari de refranys*.

- «No us podré aconseguir si us doneu tanta brasa!»
- «i això, més que una llar, és una olla de grills»
- «Fill, tu ets un ximple amb tots els ets i uts!»
- «I això t'ho diu ton àvia, i t'ho diu a la cara»
- «i que li donaries disgustos a grapats!»
- «Qui us conegui que us compri!»
- «un estrany que a tothom fa la quitza»
- «no en daria ni cinc; fan pudor de cremat»
- «i en va traient així diners a paletades»
- «us durà maldecaps a balquena»
- «no pretenen ser més papistes que el papa»
- «sembla feta a posta»
- «Hi pots pujar de peus!»
- «Doncs, prou de ficar el nas on ningú no et demana»
- «de mèrits i gràcies, en té per donar i vendre»
- «nuet de pèl a pèl»

3. L'obra de Molière és rica també en sentències, en les quals sovint l'autor reflecteix la seva manera de veure les coses

a) Comenteu les afirmacions, idees, creences i sentències que es fan en els passatges de l'obra seleccionats.

- «Dels ximplers que ens critiquen, no n'hem de fer mai cas. / Cadascú que s'esforci a viure com Déu mana / i els xafarders que diguin el que els doni la gana!» (Oleguer I, I)
- «Aquells qui donen peu a rumors de cent menes / són els qui més retallen les vides alienes.» (Francina I, I)
- «Les coquetes d'avui solen fer aquest revolt / quan veuen que els galants deserten llur redol. / I per dissimular l'abandó que les mata / sols troben un recurs: l'ofici de beata. / Aqueixes santes dones que van amb el pap ple, / censuren cada cosa, no deixen res sencer, / i quan blasmen els altres, que és feina de tot dia, / no ho fan per caritat sinó per gelosia.» (Francina I, I)
- «[...] qui té cura de les coses eternes / oblida i abandona les temporals i externes.» (Segimon II, II)
- «Qui abraça la puresa d'una conducta santa / pot tenir molts blasons, però mai no se'n vanta, / car la pràctica pròpia de la devoció / no s'adiu gens ni mica amb tal ambició...» (Francina II, II)
- «A vegades els ximplers donen bones lliçons!» (Francina II, II)
- «Quan un casa les filles contra llur voluntat / se'n juga a cara o creu virtut i honestat. [...] Qui malcasa una filla comet un pecat greu / i haurà de retre comptes del que ella faci a Déu.» (Francina II, II)
- «La follia i l'amor són dos germans bessons!» (Francina II, IV)
- «L'amor del cel, senyora, amb tot, no ens desferra / de la beutat que adorna les coses de la terra: / els sentits fàcilment es deixen captivar / per les obres eixides de la divina mà.» (Tartuf III, III)
- «I quan un s'enamora d'un objecte tan bell, / és el cor que governa i no pas el cervell.» (Tartuf III, III)
- «Vivim sota un regnat en el qual no va enlloc / qui, menyspreant el dret, la força només empra.» (Oleguer V, II)
- «L'home és el pitjor animal» (Segimon V, VI)

b) Busqueu altres sentències que hi ha escampades al llarg del text.

V. L'AVAR

1. LES FONTS

Molière s'inspirà en una peça de Plaute, *La comèdia de l'olla*, datada uns dos-cents anys abans de Crist. La imitació dels clàssics era un mètode preconitzat per molts dels escriptors contemporanis. Però la diferència entre la peça clàssica i la de Molière és remarcable: la matèria de fons no és exactament la mateixa.

1. Llegiu l'exposició del déu Lar a l'inici de *La comèdia de l'olla* i anoteu les diferències entre Euclió —protagonista d'aquesta comèdia— i Harpagon.

DÉU LAR: No em pregunteu qui sóc. Jo us ho diré de seguida. Sóc el déu protector d'aquest barri. Visc aquí, en aquest temple. El temple de la Bona Sort. I com que la història que passa als meus veïns és molt divertida, vull que vosaltres, tots vosaltres, la sapigueu fil per randa. [...] Aquesta que veieu aquí és la casa d'un home pobre i vell. Es diu Euclió, fixeu-vos-hi bé, Euclió. Aquest vell és avar i no es fia de ningú. Però, nois, ara menys que mai. Ha trobat enterrada, a casa seva, una olla tota plena de monedes d'or. Figureu-vos: un avar amb una olla plena de monedes d'or. Què n'ha fet? Ja podeu pensar-ho. L'ha tornada a enterrar ben endins, i no ho ha explicat a ningú. Tot el dia la vigila, de nit no dorm de por dels lladres, de dia no està tranquil ni un moment.

Plaute, *La comèdia de l'olla*, Eds. 62 (p. 65)

2. Acabeu de llegir la introducció del déu Lar i després signifiquen els aspectes més semblants amb l'obra de Molière.

DÉU LAR: [...] Doncs bé, heu de saber que Euclió té una filla, una noia molt bonica. I un home també vell, però molt ric, que viu en aquesta altra casa, anomenat Megador, s'hi vol casar. La demanarà a Euclió, l'avar que amb penes i treballs i no pensant en altra cosa que en la seva olla, li diu que sí, que es pot casar. Tot sembla arranjat, oi? Doncs no. Hi ha encara un altre problema; la filla d'Euclió i el nebot del ric Megador s'estimen, estan enamorats. Què passarà? Ja ho veureu: el ric Megador, per preparar el casament, lloga cuiners i criats per al banquet de bodes. La casa de l'avar plena de gent, figureu-vos! Quina por, pobre Euclió, no sap on posar l'olla. I l'amaga al temple, a casa meua. El criat del jove enamorat, que ho veu, roba l'olla. Penseu-ho bé; l'olla robada! Tot s'acaba bé, però, no patiu. El noi renya el seu criat per la malifeta. Torna l'olla a Euclió, i per fi és ell qui es casa amb la seva estimada. I tots contents! Tots menys el pobre vell ric Megador. Però què hi farem?

Plaute, *La comèdia de l'olla*, Eds. 62 (p. 65-66)

3. Per quina raó es diu que l'obra de Plaute és una comèdia d'intriga i la peça de Molière és una comèdia de caràcter i de costums?

4. Llegiu l'escena següent de *La comèdia de l'olla* i la setena escena del quart acte de *L'avar*. Descriviu les semblances i les diferències entre les dues i exposeu-les a l'aula.

EUCLIÓ. — Estic perdut, mort, assassinat! On correré? On no correré? — Agafeu-lo, agafeu-lo! Però, agafar ¿a qui? I ¿qui l'agafarà? No sé ni veig res; vaig com a cec i, ben cert: cap on vaig, o on sóc, o qui sóc, no puc arribar a treure'n l'entrellat. — (Adreçant-se als espectadors.) Per favor, vosaltres, us prego, us conjuro de posar-vos de la meua banda i d'indicar qui me l'ha presa. — (A un del públic.) ¿Què hi dius, tu? Estic decidit a creure't; perquè, que ets persona de bé, amb la cara t'ho conec. Què hi ha? ¿Per què rieu? Us conec a tots, jo: sé que això és ple de lladres que s'amaguen sota la vestidura i l'enguixat, i seuen com si fossin gent honrada. Què, ¿ningú d'aquests no la té? M'has mort! Diques, doncs ¿qui la té?... No ho saps? Ai, pobre, pobre de mi! Jo sí que estic perdut i ben guarnit! Tant d'afany, de mal i de tristesa m'ha portat aquest dia: fam i misèria! No

hi ha al món ningú tan arruïnat com jo. Què se me'n dóna, de la vida! Tot l'or he perdut que amb tanta cura jo guardava! He prescindit de mi mateix, del meu gust, del meu tarannà, i ara d'altres fan alegrois de la meva desgràcia i de la meva ruïna! No sé pas si podré resistir-ho!

Plaute, *La comèdia de l'olla*, Fundació Bernat Metge (p. 48)

5. La temàtica de l'avarícia havia estat també molt exemplificada en les faules. Primer Isop i després La Fontaine van recollir una llarga sèrie de textos relacionats amb aquest gènere. Abans de llegir les faules que tracten de l'avar que troba o perd un tresor, contesteu les qüestions que us plantegem a continuació.

- Definiu el que és una faula i les seves característiques principals.
- Informeu-vos sobre Isop i La Fontaine: època i lloc en què escrigueren i descripció de la seva obra.

6. Llegiu les faules LXI i LXXI del *Faules I* d'Isop i la faula XX del Llibre IV de Jean La Fontaine, que trobareu en l'annex 3 d'aquest dossier. Expliqueu cadascun dels ensenyaments morals que els escriptors ens plantegen i relacioneu-los amb la figura de l'usurer Harpagon.

7. Després de llegir la faula «L'avar que ha perdut el tresor», feu aquestes activitats:

- L'autor compara la vida que porta l'avar a la de Diògenes. Esbrineu qui era aquest personatge de l'antiga Grècia.
- Expliqueu la sentència inicial: *Només l'Ús justifica el dret de posseir.*

8. El coneixement dels clàssics és habitual en la gent culta no només del segle XVII sinó també de l'actualitat. Habitualment, anomenem clàssic tot el que ens ve del món llatí i grec. Molière, a l'escena VI del segon acte, ens explica per boca de Frosina que Marianna té una animadversió cap al jovent i per això hi ha penjats uns gravats a la seva habitació d'uns personatges mítics i no d'uns altres. Busqueu i descriuiu els personatges següents extrets de la mitologia grega i llatina i que Molière contraposa per edat:

Adonis	Saturn
Cèfal	Rei Príam
Paris	Vell Nèstor
Apol·lo	Bon pare Anquises

9. Josep Maria de Sagarra, traductor de Molière al català, va escriure una adaptació lliure de *L'avar* de Molière en dues parts i sis quadres, titulada *El Senyor Perramon*. Busqueu informació sobre aquesta peça teatral en les obres completes del dramaturg català i comenteu-ne les semblances i diferències respecte l'obra de Molière.

2. LECTURA TEMÀTICA

Una vegada hàgiu fet la lectura de l'obra (o si la veieu representada, un cop hagi baixat el teló), és el moment d'aprofundir en l'estudi de la idea inicial de la qual arrenca tot el procés de creació i el conjunt d'esdeveniments o situacions i descripcions que van introduint el tema i subtemes principals que normalment no s'expressen directament al públic i lector.

Malgrat el títol, que deixa al descobert el tema principal de l'obra, l'avarícia, aquest no és l'únic i n'hi ha d'altres que també són importants d'analitzar.

2.1. L'avarícia

1. L'avarícia és un tema sovint ridiculitzat al teatre des de l'antiguitat.

a) Definiu els termes següents i digueu quins d'ells caracteritzen un avar:

- Egoista:
- Generós:
- Desitjós:
- Malgastador:
- Usurer:
- Balafiador:
- Cobdiciós:
- Usurer:

b) Expliqueu aquesta frase: «El que caracteritza un avar és que es tracta d'un personatge egoista, però un egoista que es perjudica a si mateix tant com als altres».

2. Llegiu el tercer acte i analitzeu els fragments del text que denotin la ridiculització del comportament d'Harpagon. Després, escriviu en el quadre següent un resum de cadascun dels temes que li recreen els personatges i la solució donada pel cap de família:

<i>Personatge</i>	<i>Exposició del tema</i>	<i>Solució d'Harpagon</i>
Brindacivada i Bacallà (escena II)	....	Esperar que els ho demanin més d'una vegada.
Brindacivada i Bacallà (escena II)	Roba tacada.	....
Mestre Jaume (cuiner; escena V)	....	Menjar un plat que menjant-ne poc, atipi tot seguit.
Mestre Jaume (cotxer; escena V)	Els cavalls estan malaltissos, cal que mengin força.	....

3. Per culpa de l'avarícia, Harpagon és la riota i el cap de turc de tothom. Analitzeu les conseqüències de l'avarícia d'Harpagon i poseu exemples d'històries que s'expliquen d'ell extretes de l'obra a partir dels indicatius següents: *almanacs, querella, plet, civada i garrotades*.

4. L'avarícia comporta en el personatge d'Harpagon una manca d'afecte cap als seus fills. Aquesta insensibilitat i eixutesa de cor és la conseqüència més trista de la seva passió exclusiva, de la seva idea fixa pels diners. Ompliu el quadre següent tot exposant quins són els beneficis i les despeses en els compromisos matrimonials dels seus fills:

<i>Noces</i>	<i>Beneficis per a Harpagon</i>	<i>Despeses d'Harpagon</i>
Cleant – una vídua		
Elisa –		

5. El tema de l'avarícia ha estat present al llarg de la literatura de tots els temps, però no sempre les històries han acabat igual. Per exemple, la llei de la comèdia dicta un desenllaç venturós, però hi ha altres obres on la gasiveria del personatge condueix a un final tràgic. Digues quines de les històries següents tenen un final feliç (F) i quines un de dramàtic (D), i expliqueu una mica aquest final:

- L'avar* de Molière: .....
- Eugene Grandet* de Balzac: .....
- L'Escanyapobres* de Narcís Oller: .....
- La comèdia de l'olla* de Plaute: .....

6. Les recusacions cap a l'avarícia es retroben dins d'una llarga tradició moral que des de l'Antiguitat no s'han deixat de denunciar com un a passió desordenada, una malaltia de l'ànima que destrueix els sentiments raonables, turmenta i envileix qui s'acosta als miratges de l'or. Molière sabia molt bé que l'avarícia era un pecat capital condemnat per la religió catòlica i el fet de tractar aquest tema no passaria desapercebut a la societat de la seva època, una societat marcada per la lectura directa de la Bíblia, per les obres de caritat i la censura cristiana.

Llegiu els textos bíblics següents i debateu sobre els sentiments, passió per l'or i corrupció d'Harpagon. Creieu que ser avar és una malaltia o un delictes?

A) *Els ulls ambiciosos de l'avar no estan mai satisfets amb el que té, perquè la injustícia el corseca per dins. Malvat com és, es torna avar fins i tot en el pa, en manca a la seva pròpia taula.* (Eclesiàstic 14, 9-10)

B) *Els qui volen enriquir-se cauen en temptacions i paranys, i en molts desigs insensats i perniciosos, que enfonsen els homes en la ruïna i la perdició. Perquè l'amor al diner és l'arrel de tots els mals. Per haver-s'hi llançat, alguns s'han desviat de la fe i ells mateixos s'han clavat a l'ànima molts sofriments.* (Sant Pau: Primera carta a Timoteu 6, 9-10)

7. Els textos de l'Eclesiàstic i de Sant Pau analitzen els principals trets d'un avar. Què proposen aquest llibre sapiencial i la carta apostòlica per contrarestar l'avarícia?

8. La religió cristiana té catalogada l'avarícia com un pecat capital considerat com a origen d'altres vicis i pecats. Els pecats capitals són set i a aquests es contraposen les set virtuts capitals. Uniu amb fletxes cadascun dels pecats amb la virtut corresponent:

<i>Pecats capitals</i>	<i>Virtuts capitals</i>
Supèrbia	Diligència
Avarícia	Caritat
Luxúria	Temprança
Gola	Paciència
Ira	Castedat
Enveja	Generositat
Peresa	Humilitat

9. Llegiu els textos de l'annex 1 i feu un debat titulat «L'avarícia, ha fet canviar el món?», argumentant el que diuen cadascun dels autors i expressant si esteu o no d'acord.

2.2. Dues històries d'amor

Dues històries d'amor es desenvolupen paral·lelament amb quatre personatges, joves i encisadors, cadascun dels quals té la seva personalitat i el seu caràcter propi. És la història de Valeri i Elisa, de Cleant i Marianna.

1. Escriviu a continuació les paraules d'amor que es declaren a l'inici de l'obra cadascun dels enamorats indicant si ho fan directament un a l'altre o bé li expliquen a un tercer:

- Elisa a Valeri: .....
- Valeri a Elisa: .....
- Cleant a Elisa (sobre Marianna): : .....

2. No obstant això, els seus amors es veuran obstaculitzats per una sèrie d'esdeveniments. Després de llegir l'acte I, escriviu els diferents obstacles a causa dels quals les dues parelles no poden viure obertament el seu amor:

- Cleant-Marianna: .....
- Valeri-Elisa: .....

3. L'acció se situa en una època en què el pare de família és totpoderós i és ell qui decideix amb qui s'han de casar els seus fills. Hem vist en el subapartat anterior que en aquest cas, a més a més, escull les parelles corresponents als seus fills mogut per l'avarícia. La situació que es planteja és tràgica, però tant els fills com les seves futures parelles intenten trobar una solució. Després de llegir els dos primers actes, exposeu les solucions que cada parella planifica per tal de poder enganyar el vell avar:

- Cleant-Marianna: .....
- Valeri-Elisa: .....

4. Totes dues parelles buscaran uns mitjancers, que aconseguixin el beneplàcit del pare; Frosina d'una manera i mestre Jaume d'una altra. Llegiu el quart acte i, després, contesteu les preguntes que us fem.

- Quina és la maniobra que pensa fer Frosina per ajudar Cleant?
- Quin paper juga mestre Jaume per fer arribar a un acord Harpagon i Cleant sobre qui s'ha de casar amb Marianna?

5. Després de llegir les dues primeres escenes del primer acte, relacioneu amb fletxes el personatge A realitzador de l'acció, el terme relacionat amb la intriga amorosa i el personatge B a qui va adreçat:

<i>Personatge A</i>	<i>Fet desenvolupat</i>	<i>Personatge B</i>
Elisa	estimar	Harpagon
	fidelitat	
Valeri	persuadir	Marianna
	amor etern	
	encisadora	
Cleant	engany	Valeri
	por	
	inquietud	
	compromís	
	penyora	Elisa

6. Busqueu a la GEC les subaccepcions següents: *l'amor cortès*, *l'amor lliure* i *l'amor platònic*. A continuació analitzeu per grups cadascuna d'elles i valoreu els aspectes positius i negatius de cada tipus d'amor.

7. Després d'aquesta anàlisi temàtica sobre el tractament de l'amor en *L'avar*, debateu a l'aula sobre el conflicte familiar que planteja la relació amorosa pactada i compareu-la amb la de l'època dels vostres pares i l'actual.

2.3. Les relacions entre pares i fills al segle XVII

Per entendre bé l'obra cal especificar el paper que juga la família en tot aquest afer. El vidu Harpagon necessita d'una dona per atenuar el seu caràcter autoritari i el seu egoisme. La llei de l'època donava al pare de família tots els drets sense límits. Una filla que no es volgués casar amb qui el seu pare li proposava com a marit, no tenia cap altra sortida que entrar en un convent. I els fills, fins i tot de grans, havien d'obeir sense discussió el seu pare. No obstant això, els fills d'Harpagon no ho entenen pas així.

1. Molière, a la segona escena del primer acte, posa en boca de Cleant: «Sí, estimo. Abans, però, de tirar les coses endavant, sé que depenc del meu pare i que, pel fet d'ésser fill seu, estic sotmès a la seva voluntat [...]». A continuació, Cleant exposa les normes que regien en les relacions de pares i fills. Acabeu de llegir tot el fragment citat i resoleu les activitats plantejades.

- a) Escriviu quines són les premisses que forcen el fill a sotmetre's a la voluntat del seu pare.
- b) Analitzeu cadascuna de les premisses citades anteriorment i debateu sobre quin és el vostre punt de vista.

2. Busqueu en el text les escenes en què els fills repliquen i reaccionen contra el seu pare. Després, ompliu el quadre següent:

Acte	Escena	Enfrontaments	Causa
		Elisa-Harpagon	
		Cleant-Harpagon	

3. Quina és la resposta d'Harpagon a Elisa pel fet de voler-se casar d'amagat, sense el seu consentiment, amb Valeri?

4. Quina és la relació de Marianna amb la seva mare? Què és capaç de fer per ser considerada amb la seva mare?

5. Analitzeu per què Harpagon i Cleant s'escriu mútuament. Jutgeu si l'actitud del fill és de submissió o no.

HARPAGON: I qui et parla de concedir-te Marianna?

CLEANT: Vós, pare.

HARPAGON: Jo?

CLEANT: Sens dubte.

HARPAGON: I ara! Ets tu que has promès de renunciar-hi.

CLEANT: Jo, renunciar-hi?

[...]

CLEANT: Al contrari, que m'hi faig més fort que mai.

HARPAGON: Com és això? Brètol! Ja hi tornes.

[...]

HARPAGON: Et deshereto.

CLEANT: Feu el que vulgueu.

HARPAGON: I et dono la meva maledicció.

CLEANT: No necessito res de vós. (p. 72-73)

6. Després que mestre Jaume intenta fer de jutge de pau cedint a les exigències de cadascun, continuen tots dos prenent Marianna. Aquest és un punt culminant: pare i fill trenquen les seves relacions. Quin creieu que és el missatge que Molière volia donar als espectadors en aquesta escena?

7. Llegiu el text següent (inclòs en la versió francesa de *L'avar*) i digueu si esteu d'acord amb les paraules de J. J. Rousseau sobre *L'avar* de Molière:

Ser avar i usurer és un gran vici; però, ¿no és un vici més gran encara que un fill robi el seu pare, li falti al respecte, li faci mil retrets insultants i que quan el seu pare enfadat el maldi, aquest li respongui que no necessita res d'ell, tractant de deixar-lo en ridícul? La broma, per ser excel·lent, no ha de ser castigada?

J. J. Rousseau, «Carta a d'Alembert sobre els espectacles» (p. 131)
[traducció dels autors del dossier]

8. Obriu un debat sobre les relacions entre pares i fills. Compareu la situació de Cleant i el seu pare amb experiències vostres viscudes actualment. Creieu que Cleant actua correctament enfrontant-se al seu pare?

2.4. Els diners, la moneda i els comptes

1. Els diners estan presents al llarg de tota la trama. Hi ha tres personatges que, per ofici o necessitat, hi tenen molta relació: Harpagon, l'usurer i prestador; Cleant, el manllevedor, i Frosina, la mitjancera. Digueu per quin motiu necessiten cadascun d'ells els diners:

- Harpagon: .....
- Cleant: .....
- Frosina: .....

2. La importància dramàtica del tema dels diners es troba en el fet que el lector o l'espectador de la comèdia conegui el valor de les sumes de diners mencionades i l'exactitud dels càlculs que s'hi relacionen. Abans d'avaluar els comptes que fan els personatges, definiu cadascuna de les monedes, i estudeu amb atenció els seus tipus de valor després de calcular el preu actual de les monedes:

<i>Tipus de moneda</i>	<i>Definició</i>	<i>Equivalència al segle XVII</i>	<i>Equivalència amb euros</i>
lliura i franc		20 sous	3 €
pistola		11 lliures	
lluís		11 lliures	
escut		3 lliures	
sou		20 sous = 1 lliura	
diner		12 diners = 1 sou	

3. Calculeu quin seria el preu actual del «tresor» valorat en 10.000 escuts d'Harpagon i a quant pujaria el préstec de 15.000 lliures demanat per Cleant. Valoreu els resultats i expliqueu si són propis de l'època.

4. L'escena del préstec demanat per Cleant i dels interessos que li són exigits té dos vessants: entre un 5 o un 6% no s'allunyava de les taxes legals de l'època; però les condicions reals del préstec arriben al 25% de rèdit. Llegiu la primera escena del segon acte i després contesteu les qüestions que us plantegem a continuació:

- a) Expliqueu com s'arriba a aquest pas del 5,5% al 25%.
- b) Quines són les condicions del préstec?

- c) Creieu que Harpagon és honest o hi ha un engany prou manifest?
 d) Quin és l'interès final que Cleant haurà de pagar a Harpagon?

5. Actualment la funció de prestador la fan els bancs i les caixes d'estalvis. Informeu-vos quins tipus d'interès hi ha actualment a l'hora de demanar un préstec o de fer una hipoteca i quines característiques ha de tenir l'individu a qui es concedeix. Analitzeu paral·lelament el prestador Harpagon i les entitats bancàries.

6. La picaresca, però, no està només en la ment de l'avar. Frosina també fa les seves càbales per fer creure a Harpagon que Marianna aporta un dot al casament de 12.000 lliures. Llegiu la sisena escena del segon acte i ompliu aquest full de comptes:

Dot que aporta Na Marianna al casament amb el senyor Harpagon	
La senyora Marianna aporta al casament amb el senyor Harpagon la quantitat de dotze mil lliures de renda a l'any desglossades de la següent manera:	
.....	..... francs a l'any
.....	..... lliures a l'any
.....	..... francs a l'any
Total del dot:	12.000 francs a l'any

3. ELS PERSONATGES

3.1. Consideracions generals

1. Els personatges de la comèdia intenten reflectir individus típics de la societat de l'època, éssers que mostren les virtuts i els defectes que la societat ha expressat al llarg de tots els temps. Ompliu el quadre següent amb els personatges que s'adiguin a les característiques exposades:

<i>Agents del final feliç</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
L'heroi i la heroïna	Paper poc vistós a l'escenari (els amants).	
La figura benèvola	Personatge bo que sol aparèixer al principi i al final.	
El criat astut	Actua a favor de l'heroi i de vegades també en benefici propi.	

<i>Agents obstaculitzadors</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
El «senex airatus»	Pare sever, furiós, amenaçador...	
El pedant	Un determinat tipus d'estudiós.	

<i>Agents còmics</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
El paràsit	El que vol viure sense treballar.	
El cuiner	Pronuncia discursos sobre l'art de la cuina.	

2. Cada personatge té un caràcter molt marcat dins de l'obra. Relacioneu els personatges següents amb la parella de qualificatius que considereu més adients:

Anselm	hàbil i alcavota
Cleant	covard i provocador
Elisa	maliciós i murri
Frosina	honrat i generós
Harpagon	feble i modesta
Marianna	noble i enamorat
Mestre Jaume	impacient i audaç
Sageta	apassionat i rebel
Valeri	sever i burgès

3.2. Harpagon

1. Després de llegir l'obra, analitzeu per grups el personatge d'Harpagon tot fixant-vos en:

- Els trets físics: L'edat, la constitució física, els cabells...
- Les formes: La urbanitat, els hàbits, la cortesia, la indumentària, propis d'un burgès de l'època. (acte II, escena VI)
- La personalitat: El caràcter, la relació amb els seus fills, la relació amb la promesa i amb els diners.

2. Llegiu els textos següents i digueu amb quina de les dues descripcions esteu més d'acord i per què.

A) *SAGETA: [...] El senyor Harpagon és, entre tots els homes, l'humà menys humà; entre els mortals, el mortal més dur i més coquí. No hi ha serveis que susciti el seu agraïment fins a fer-li obrir la mà. Elogis, consideracions, benvolences, amistat: de paraula, tot; però diners, cap ni un. No hi ha res de més sec i de més àrid que la seva amabilitat i les seves manyaqueries; «donar» és una paraula a la qual té tanta aversió, que mai no diu «us dono», sinó «us deixo». (p. 36)*

B) *HARPAGON: Em trobes bé de veres?*

FROSINA: Vós direu! Feu molt de goig i teniu cara per a ésser pintada. [...] Això és un cos ben tallat, airós, que es mou com cal, sense enfarfecs ni incomoditats. [...] Li he fet un retrat de la vostra persona, i no m'he oblidat de remarcar les vostres qualitats i de significar-li els avantatges que tindria amb un marit com vós. (p. 41)

3. Digueu què pensen d'Harpagon els personatges següents: Cleant, mestre Jaume, Valeri, Sageta i Frosina. Busqueu les escenes de l'obra on manifestin el seu parer i llegiu-les a l'aula en veu alta fent l'entonació que cregueu que correspon a cadascun d'ells, segons l'actitud que manifesten cap a Harpagon.

4. Què opina Harpagon de Cleant, Elisa, Marianna, Sageta, mestre Jaume i Valeri? Busqueu les escenes de l'obra on manifesti el seu parer i llegiu-les a l'aula en veu alta fent l'entonació que cregueu que correspon, segons el que ell pensa dels altres personatges.

5. A partir de les respostes als exercicis anteriors, escriviu una petita biografia d'Harpagon remarcant sobretot el seu amor boig pels diners i l'austeritat en què fa viure tots els qui l'envolten.

6. Harpagon és un nom d'origen grec (αρπαγη) que significa 'acció d'agafar o d'arravatar alguna cosa', la rapinya. Imagineu-vos un Harpagon totalment oposat al de l'obra de Molière. Trieu-li un nom adient a les seves característiques i justifiqueu-ho.

3.3. Cleant

1. Cleant és un jove, sense diners, enamorat de Marianna que es revolta contra el seu pare per tal de poder complir els seus desigs.

- a) Quins són els desigs que vol dur a terme Cleant?
- b) Analitzeu les qualitats següents que defineixen els trets principals de Cleant tot acompanyant-les de fragments del text on es demostrin aquestes propietats: ardent, apassionat, impulsiu, optimista, capaç de fer un cop de cap, de cor generós, decidit a obtenir allò que vol per tots els mitjans.

2. Cleant vesteix com els joves elegants de l'època. Busqueu el text on Harpagon descriu com vesteix el seu fill i compareu-lo amb la descripció que Frosina fa d'Harpagon a la sisena escena del segon acte.

3. A la tercera escena del segon acte, Cleant i Harpagon discuteixen sobre el préstec que el fill havia demanat a un prestador que resulta ser el seu pare. La discussió va encenent-se i arriba a un punt en què Cleant demana al seu pare: *¿Qui és més criminal, segons vós, el qui compra uns diners que li fan falta, o el qui roba uns diners que no necessita per a res?* A partir d'aquesta pregunta, obriu un debat formant dos grups. El grup A ha de defensar la postura d'Harpagon i el grup B les intencions de Cleant.

3.4. Valeri

L'actitud de Valeri seria la que tot pare desitjaria. Ell exposa allò que Harpagon vol escoltar i d'aquesta manera guanyar-se el seu afecte per demanar-li la seva filla en matrimoni.

1. Com actua Valeri davant Harpagon? Creieu que està d'acord amb ell o simplement li segueix la corda per obtenir allò que busca?

2. Llegiu aquests dos fragments exposats per Valeri i expliqueu la reacció d'Harpagon.

A) *HARPAGON: Sense dot!* [L'avar vol casar la seva filla amb un home ric i d'aquesta manera no li cal aportar cap dot.]

VALERI: Ah! Això no té rèplica, prou és sabut. Qui dintre ho pot contradir? Això no vol dir que no hi hagi molts pares que preferirien de donar satisfacció a les filles, i no mirarien prim respecte el dot que haurien de donar; que no hi hagi molts pares que no les voldrien sacrificar a l'interès, i que cercarien sobretot que hi hagués al matrimoni aquesta dolça conformitat que hi manté contínuament l'honor, la tranquil·litat i l'alegria. A més... (p. 25)

B) *VALERI* (tot dirigint la paraula a Elisa i anant-se'n pel cantó per on ella ha marxat): *Sí, els diners són la cosa més penosa del món, i heu de donar gràcies a Déu del pare bondadós que us ha donat. Ell sap què cosa és viure. Quan hom s'ofereix a prendre una noia sense dot. «Sense dot» equival a beutat, a joventut, a noblesa, a honor, a enteniment i a probitat.*

HARPAGON (sol): *Quin xicot més eixerit! Això és parlar com un oracle. Venturós qui pot tenir un criat com aquest!* (p. 27)

3. A partir de l'anàlisi dels textos anteriors, descriuiu culturalment i intel·lectualment el personatge de Valeri.

4. Per quins motius podem dir que Valeri davant de tothom, excepte d'Elisa, juga a fer el rol d'hipòcrita?

5. Quina és la seva funció de Valeri dins de la casa d'Harpagon?

3.5. Altres personatges

1. A *L'avar* hi ha tres dones que tenen un paper rellevant: Elisa, Marianna i Frosina. A l'apartat temàtic hem parlat dels drets i deures dels fills, però quin era el paper de la dona a la societat del segle XVII? A partir de les premisses que us relacionem d'aquests tres personatges analitzeu el seu comportament.

- Elisa: consciència turmentada per la impaciència d'obtenir de son pare l'autorització per casar-se amb Valeri.
- Marianna: accepta casar-se amb un home vell i ric per ajudar la seva mare, una dona gran i sense recursos.
- Frosina: dona que viu de la seva subtileza, particularment d'arreglar casaments.

2. Què és capaç de fer Elisa si Harpagon s'oposa al seu prometatge amb Valeri?

3. Anselm és un home que apareix en el moment culminant de l'obra. Exposeu la situació social i familiar d'aquest personatge i les causes de la seva solitud i el retrobament final. Digueu, també, quin era el seu veritable nom.

4. Com ja hem dit, Frosina es dedicava a arranjar casaments. Expliqueu l'evolució d'aquest tipus de personatge anomenat *alcavota* al llarg de la literatura. Busqueu-ne informació i d'altres exemples en la literatura universal.

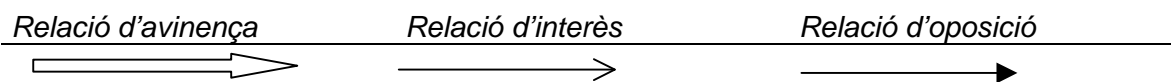
5. Mestre Jaume, cotxer i cuiner, és un servidor de confiança d'Harpagon a la seva manera. El seu parlar franc el porta a una sèrie de disputes amb el seu amo, però sobretot amb Valeri. Detalleu els elements principals de la controvèrsia entre aquests dos personatges.

6. Sageta, criat de Cleant, quan surt a escena expressa un comportament maliciós i picaresc. Jutgeu si els actes que fa per ajudar Cleant són punibles o han de ser perdonats.

7. Empleneu lliurement a partir de l'obra les caselles del quadre següent, segons les característiques físiques i de caràcter dels personatges:

<i>Personatge</i>	<i>Aspecte general</i>	<i>Edat</i>	<i>Trets físics</i>	<i>Vestimenta</i>	<i>Trets de caràcter</i>	<i>Parentiu o ofici</i>
Harpagon						
Cleant						
Elisa						
Valeri						
Marianna						
Anselm						
Frosina						
Mestre Simó						
Mestre Jaume						
Sageta						
Clàudia						
Bacallà						
Brindacivada						
Comissari						

8. Al llarg de l'obra els personatges es relacionen tant positivament com negativament. Aquestes relacions o oposicions volem mostrar la realitat de la societat, una societat plena d'éssers amb defectes, vicis, disputes i querelles familiars. A partir del quadre que us presentem a continuació, uniu amb fletxes diferents les dues columnes de personatges (A i B) segons les seves relacions, tant d'avinença com d'interessat o oposició:

<i>Personatges A</i>	<i>Personatges B</i>
Harpagon	Harpagon
Cleant	Cleant
Elisa	Elisa
Valeri	Valeri
Marianna	Marianna
Frosina	Frosina
Mestre Jaume	Mestre Jaume
Mestre Simó	Mestre Simó
Sageta	Sageta

4. LA COMPRESIÓ DE L'OBRA

4.1. L'estructura

1. *L'avar* s'estructura en cinc actes i, com totes les obres teatrals clàssiques, es compon d'un plantejament, un nus i un desenllaç. Completeu el quadre següent segons la divisió exposada anteriorment. Destrieu els actes que corresponen a cadascuna d'aquestes parts i expliqueu els fets que hi succeeixen i els conflictes que es contraposen entre els diversos personatges:

	<i>Plantejament</i>	<i>Nus</i>	<i>Desenllaç</i>
<i>Actes</i>			
<i>Fets</i>			
<i>Conflictes</i>			

2. Distribuiu les aparicions dels personatges segons els actes i les escenes i, després, contesteu les qüestions que us plantejem.

<i>Acte I</i>	<i>Acte II</i>	<i>Acte III</i>	<i>Acte IV</i>	<i>Acte V</i>
I	I	I	I	I
II	II	II	II	II
III	III	III	III	III
IV	IV	IV	IV	IV
V	V	V	V	V
VI	VI	VI	VI	VI
VII		VII	VII	
VIII		VIII		
IX		IX		
X		X		
		XI		
		XII		
		XIII		
		XIV		
		XV		

- Qui és el personatge que actua com a fil conductor de l'obra?
- Quins són els personatges que apareixen més en escena?
- Quines són les escenes de cada acte en les quals se situaria el moment culminant?
- Creieu que ha prevalgut algun criteri en la distribució dels personatges?
- La presència en escena de personatges com mestre Jaume i Sageta sol aportar més confusió i ira a d'altres personatges. Fixeu-vos en quins moments de cada acte apareixen.
- Valeri, en canvi, és un element moderador de les batalles que manté Harpagon. En quins moments sol aparèixer?
- Com apareixen distribuïts els personatges a cada escena?
- Hi ha alguna escena en què aparegui un personatge sol? En quins moments succeeix? A qui s'adreça el personatge en aquell moment?
- En quines escenes apareixen més personatges? Penseu que és en els moments més destacats de l'obra? Quines serien les escenes principals i quines les secundàries?
- Quines són les relacions de diàleg més habituals? Entre quants personatges?

- k) Els actes no mantenen una regularitat d'escenes. Per quins motius creieu que el tercer acte en conté quinze?
- l) Argumenteu els elements que plantegen el final de cada acte. Creieu que en cada acte hi ha un principi i un final argumental tancat?

4.2. L'argument

A continuació us proposem d'analitzar l'argument de l'obra seguint l'esquema típic de la comèdia: enamorament – obstacle i oposició – gir insospitat – desig acomplert. Amb tot, si voleu fer una lectura selectiva us remetem al subapartat «Lectura temàtica».

1. Llegiu l'obra teatral i al final de cada acte feu les activitats que us proposem:

- a) Acte I:
  - Exposeu les dues intrigues amoroses.
  - Interpreteu el tema de l'avarícia.
  - Relateu la rivalitat entre pare i fills.
  - Raoneu la decisió d'Harpagon: *Sense dot!*
- b) Acte II:
  - Interpreteu el tipus de préstec que li fan a Cleant.
  - Expliqueu els retrets mutus entre Harpagon i Cleant.
  - Comenteu la intriga entre Sageta i Frosina.
  - Definiu les il·lusions del vell enamorat.
- c) Acte III:
  - Relateu els preparatius del gran sopar.
  - Expresseu el tipus de relació que existeix entre Valeri i mestre Jaume.
  - Contraposeu les galanteries del vell avar al joc amorós de Cleant.
- d) Acte IV:
  - Exposeu les confessions de Cleant al seu pare.
  - Interpreteu la manera com Harpagon coneix l'afecte del seu fill cap a Marianna.
  - Comenteu el singular arbitratge de mestre Jaume i la falsa treva entre pare i fill.
  - Relateu el moment culminant de la trama: el robatori.
- e) Acte V:
  - Expliqueu la venjança de mestre Jaume.
  - Resumi les reconeixences miraculoses entre Anselm, Valeri i Marianna.
  - Raoneu la solució final: els diners o la noia?

2. Analitzeu cadascun dels cinc actes i escriviu tres titulars per a cadascun d'ells que reflecteixin els aspectes més rellevants de la trama.

Actes	Titular 1	Titular 2	Titular 3
Acte I			
Acte II			
Acte III			
Acte IV			
Acte V			

3. La base de l'efectivitat emocional de l'argument és clarament moral i el mateix argument és una acció determinada moralment.

- a) Descriuiu els personatges principals (Harpagon, Cleant, Valeri, Elisa, Marianna, mestre Jaume, Frosina i Sageta) segons les emocions que us produeixin tenint en compte els factors següents:
- afecte – aversió
  - plaer – pena
  - simpatia – antipatia
- b) Debateu sobre els temes següents:
- Les nostres reaccions emocionals en un drama, estan basades en els nostres sentiments humans, generalment?
  - Identifiquem els nostres interessos amb els dels personatges?
  - Les nostres reaccions estan basades en l'amor al gènere humà?

4. El significat més general d'argument és el de trama, sinopsi o sumari d'una novel·la, drama, etc. (com quan expliquem a algú l'argument d'una pel·lícula). Segurament que la lectura de *L'avar* produiria tants arguments diferents com persones l'expliquessin. A continuació us demanem que redacteu quatre versions diferents de l'argument centrant-vos en cadascuna de les sinopsis en un dels trets caracteritzadors següents: intenció d'intriga, intenció moralitzadora, intenció satírica i intenció còmica.

5. LA TÈCNICA

5.1. L'acció

1. En l'anàlisi de l'estructura heu analitzat escena per escena els moments en què l'obra agafa més o menys embranzida. Ara és el moment de recordar-los. Situeu dins de la taula següent els moments en què el ritme de l'obra és més impetuós:

<i>Plantejament</i>	<i>Nus</i>	<i>Desenllaç</i>

2. La llargada de les accions està en funció del nombre de situacions i de personatges que conté. Busqueu els moments de l'obra en què apareguin dos o més personatges que impliquin més d'un esdeveniment central.

3. El diàleg té una funció especial en la representació. Està clarament relacionat amb els assumptes importants de l'escala representativa. Tenint en compte els exemples exposats en l'exercici anterior, a continuació qualifiqueu-los segons que mostrin algun dels signes següents: emoció, engany, reflexió, ironia, esperança o desesperació.

4. Analitzeu el text següent, corresponent a la primera escena del tercer acte, com a exemple d'inici de diàleg:

HARPAGON: Veniu, veniu-me tots ací; us vull donar ordres per a després, i que cadascú faci el que li toqui. Aproveu-vos Clàudia, comencem per vós. Bé, ja teniu les armes a la mà. Us encarrego que ho netegeu tot; sobretot, teniu cura de no fregar massa els mobles, perquè es fan malbé. A més d'això, mentre duri el sopar, us encarregareu de les ampolles; i si se'n perd alguna, o si es trenca alguna cosa, us en faré responsable i us ho descomptaré de l'estipendi.

MESTRE JAUME (a part): Càstig polític.

HARPAGON (a Clàudia): Ja us en podeu anar. (p. 44)

- a) Quin tipus de diàleg representa: inflat, pompós, feble, avorrit, dinàmic, potent...?
- b) Mostra algun tipus d'emoció cap a l'espectador?
- c) Quines conseqüències comporta el missatge d'Harpagon?

5. El treball dels actors és un prodigi de moviment i de gesticulació. Hi ha moments de l'acció que es manifesten a través de la mímica, cosa que crea situacions còmiques.

- a) Busqueu en el text trets còmics, com ara humorístics, irònics o simpàtics que repercuteixin en l'acció dinàmica de l'argument.
- b) Analitzeu altres trets còmics, com gestos, situacions accidentals, etc. que caracteritzin la personalitat d'alguns personatges.

5.2. El temps

Normalment en el gènere dramàtic el temps en què es desenvolupa tota l'acció argumental sol ser breu, condensat; en poc temps s'esdevé tot el conflicte i la lluita inevitable. En aquest sentit s'entén el terme d'unitat de temps marcat per la dramaturgia clàssica.

1. Esbrineu la manera amb què es fa referència al transcurs del temps. Digueu si és mitjançant algun personatge o bé per les acotacions de l'autor.

2. En quant temps es desenvolupa la comèdia? Aquest temps es presenta d'una manera lineal o bé hi ha divergències temporals que no apareixen en la representació?

3. L'obra, quan s'inicia, es troba ja en el punt culminant de la trama.

- a) Tenim referències sobre els successos anteriors al moment inicial de la comèdia? Quins són? A qui es refereixen?
- b) Exposeu successos anteriors a l'inici de l'obra que els hagin passat a personatges com Harpagon, Anselm, Cleant, Valeri, Elisa i Marianna.

5.3. L'espai

1. L'acció es desenvolupa totalment a casa d'Harpagon. Una casa burgesa al París del segle XVII. L'autor no ens dóna gaires idees de com pot ser l'espai escènic.

- a) Descriviu, segons el vostre parer, quins elements podríem trobar en una sala d'estar menjador de casa d'Harpagon.
- b) En un moment determinat es fa referència a alguns espais exteriors. Quins? Descriviu-los.
- c) Quanta gent conviu a casa d'Harpagon?

2. Imagineu-vos que heu d'escenificar l'obra. Feu una previsió de les necessitats que tindreu pel que fa als elements que contribueixen a l'ambientació. Us podeu guiar seguint les indicacions didàctiques que trobareu al subapartat «El teatre i l'escenificació» del dossier '*El retaule del flautista*'. Jordi Teixidor del seminari El gust per la lectura.

6. L'ESTIL I LA LLENGUA

6.1. La prosa de Molière

Si fem cas als biògrafs de Molière, el públic hauria estat desconcertat per la utilització de la prosa en una peça teatral de cinc actes, en una època en què les conveniències dramàtiques feien del vers la fórmula obligatòria de la «gran comèdia».

1. Us agrada més llegir en vers o en prosa? Us agrada més escoltar una recitació en prosa o en vers? Argumenteu les vostres respostes.

2. La prosa de Molière ofereix una varietat de registres i una llibertat per desplegar els efectes dramàtics. Llegiu el text següent i analitzeu els trets que remarquin aspectes dramàtics, burlescos o fantàstics:

SAGETA: El vostre fill, el meu amo, m'ha manat que l'esperés.

HARPAGON: Vés a esperar-lo al carrer, i no estiguis a casa plantat com una estaca, per observar el que passa i aprofitar-te de tot. No vull tenir constantment al meu davant un espia de les meves coses, un traïdor que amb ulls de fura va llucant tots els meus actes, i va devorant el que tinc, i va escorcollant per tot, per veure si pot arrebregar alguna cosa.

SAGETA: ¿I com diantre voleu que hom s'ho manegui per robar-vos? ¿Per ventura se us pot robar quelcom, si feu de sentinella de dia i de nit? (p. 14)

3. S'ha dit si Molière va escriure l'obra en prosa per les presses d'enllestir-la en poc temps, però hi ha qui opina que *L'avar* és una obra de primer ordre i que la seva prosa presenta menys incorreccions que els seus versos. Digueu si esteu d'acord amb el contingut del text següent —que heu de traduir amb l'ajut d'un diccionari—, després d'haver treballat aquest mateix subapartat de *Tartuf* o *El misantrop*.

En pensant bien, il [Molière] parle souvent mal; il se sert des phrases les plus forcées et les moins naturelles... J'aime bien mieux sa prose que ses vers. Par exemple, L'Avare est moins mal écrit que les pièces qui sont en vers.

Fénelon, «Lettre sur les occupations de l'Académie française», dins *L'Avare* (p. 131)

4. Després de llegir l'obra, resoleu les activitats que us proposem a continuació.

- Quin tipus de frase predomina al llarg dels diàlegs, la frase curta o la llarga?
- Quin tipus de frase dóna més ritme a l'acció? Per què?
- Segons el tipus de missatge que la frase inclou, expliqueu les modalitats següents i poseu-ne algun exemple extret del text de *L'avar*: enunciativa, afirmativa, negativa, interrogativa, dubitativa, imperativa, exclamativa o desiderativa.
- Estudieu el text conversacional. Localitzeu exemples on predominin l'ús d'enllaços i puntuació relacionats amb l'entonació: punts suspensius, interrogacions, exclamacions; la presència de codis no verbals en el text i fórmules com salutacions, comiats, excuses i formes de polidesa.

5. La prosa permet a l'autor no haver de forçar tant l'escriptura i poder mostrar els esdeveniments més pròxims als seus sentiments. Un dels recursos que utilitza molt sovint per mostrar el caràcter dels personatges són les frases fetes. Llegiu les que teniu a continuació, busqueu-les en el seu context i definiu-les:

- *Plantat com una estaca* (p. 14)
- *Qui està ferit, que alci el dit* (p. 16)
- *Tenir el ronyó cobert* (p. 18)
- *Mals vents que corren* (p. 18)
- *Parlar com un oracle* (p. 27)
- *Sentir-se'n de verdes i de madures* (p. 29)
- *No em burxis més les orelles* (p. 34)
- *Ser del morro fort* (p. 36)
- *Casar el Gran Turc amb la República de Venècia* (p. 38)
- *No tenir altre cavall de batalla* (p. 47)
- *Clavar una allisada* (p. 52)
- *Més pelats que una rata* (p. 54)

6. La sàtira no té pròpiament un marc formal específic i la podem trobar en el teatre, la novel·la, poemes narratius, etc. La prosa, probablement, permet que l'actitud de l'autor sigui més activa, i pugui atacar aquells qui actuen contra la moralitat. Analitzeu els elements essencials que us descrivim a continuació i ompliu el quadre amb exemples extrets de la peça teatral:

<i>Elements essencials de la sàtira</i>	<i>Exemples extrets de L'avar</i>
L'humor, mitjançant l'acudit o altres recursos, provocat per contrast, a través d'una invenció o un cert sentit del grotesc o de l'absurd.	
Un objecte o un ésser que faci de blanc (en sentit metafòric: el punt on s'adrecen les fletxes o les bales del tirador).	

6.2. La llengua i els recursos literaris

1. En les obres de teatre el llenguatge oral és fonamental, ja que l'autor ha d'adequar la seva veu i el seu estil als personatges que parlen. Per grups, escriviu en el quadre següent exemples extrets de *L'avar* que representin l'ús de la llengua oral i les funcions del llenguatge:

<i>Situació escènica</i>	<i>Funcions del llenguatge</i>	<i>Textos representatius</i>
1) Monòleg: Personatge que parla amb ell mateix.	Diverses funcions.	
2) Diàleg entre personatges: - es parla de fets, persones o coses; - un parla d'ell mateix amb interlocutors; - parlen de coses que els afecten a tots; - s'intenta exercir una influència sobre altres.	Representativa Expressiva Comunicativa Persuasiva	
3) Personatge que parla amb el públic.	Diverses funcions.	

2. La llengua en el teatre serveix també per caracteritzar un personatge. En la parla quotidiana, amb el lèxic, les expressions dialectals o d'argot..., els personatges manifesten el seu nivell cultural i social (un bon exemple d'home culte és Valeri). En un moment donat de l'obra, la relació dels personatges amb els diners fa que s'utilitzi tot un lèxic específic sobre aquest tema. Llegiu la cinquena escena del primer acte i, després d'analitzar el llenguatge posat en boca dels personatges, definiu-los culturalment i socialment.

3. Definiu el lèxic i les frases següents relacionats amb el tema dels diners:

- *Tenir el ronyó cobert* (p. 18)
- *Estar farcit de pistoles* (p. 19)
- *El corredor* [mestre Simó] (p. 29)
- *Prestador* (p. 30)
- *Manllevador* (p. 30)
- *Menjar-se el blat encara verd* (p. 32)
- *Emprèstit* (p. 34)
- *Arruinar-se* (p. 34)
- *Malversar cabals* (p. 34)
- *Els diners són cars de veure* (p. 35)
- *Descomptar de l'estipendi* (p. 44)

4. Definiu els mots següents que apareixen en l'obra relacionats amb el tema central de l'avar:

- *Avarícia* (p. 9)
- *Austeritat* (p. 9)
- *Gasiveria* (p. 12)
- *Estretor* (p. 12)
- *Avars brètols i lladres* (p. 15)
- *Malcarat* (p. 28)
- *Escanyapobres* (p. 29)
- *Usurers* (p. 34)
- *Roïns* (p. 36)
- *Avar, lladre, estiracordetes miserable* (p. 51)

5. Llegiu els textos següents i digueu quines figures estilístiques i recursos ha utilitzat l'autor:

A) *HARPAGON* (sol): *Lladres! Lladres! Assassins! Assassins! Justícia! Déu meu, estic perdut! M'han degollat! M'han robat els diners! Qui pot ésser? On pot haver anat a parar? On és? On s'amaga? [...] He perdut el cap, i no sé on sóc ni el que faig. Ai, pobres diners meus! Pobres diners meus! Amics estimats, m'han privat de vosaltres! Ja que us han raptat, he perdut el meu suport, el meu conhort i la meva alegria; tot s'ha acabat per a mi, ja no puc fer res de bo en aquest món. [...]* (p. 74)

B) *ELISA* (tot fent una reverència): *Jo no em vull casar, pare si us plau.*

HARPAGON (estrafent la reverència d'Elisa): *I jo, filleta, filla del meu cor, jo vull que us caseu, si us plau.*

ELISA (tornant a fer la reverència): *Us demano perdó, pare.*

HARPAGON (estrafent la reverència d'Elisa): *Us demano perdó, filla.* (p. 22)

C) *VALERI*: *Heu de saber, mestre Jaume, vós i els vostres confreres, que una taula massa plena de viandes és un trencacolls; que per a mostrar-se amic veritable dels invitats, cal que regni la frugalitat en els àpats que hom ofereixi; i que, segons una vella dita, «cal menjar per viure i no pas viure per menjar».* (p. 48)

BIBLIOGRAFIA

Obres de Molière

- MOLIÈRE. *L'avar*. Barcelona: La Magrana, 2001.
- *L'Avare*. París: Éditions Gallimard, 1993. (Folio Théâtre; 3)
- *L'Avare*. París: Hachette, 1976. («Nouveaux Classiques Illustrés Hachette»)
- *El misantrop. Tartuf* (Versió de Joan Oliver). Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001. (Proa Butxaca; 42)
- *Le Misanthrope*. París: Hachette, 1985 (2a ed.) («Nouveaux Classiques Illustrés Hachette»)
- *Le Tartuffe ou L'Imposteur*. París: Hachette, 1985. («Nouveaux Classiques Illustrés Hachette»)
- *El burgès gentilhome. A: Comèdies burlesques*. Barcelona: Edicions 62 i La Caixa, 1981. (MOLU; 2)

Obres sobre Molière

- ALONSO DE SANTOS, J. L. *La escritura dramática*. Madrid: Castalia, 1999 (2a ed.)
- BROCH, À. «Pròleg». A: Molière, *El misantrop. Tartuf*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2001, p. 5-18. (Proa Butxaca; 42)
- CALDERER, L. *Introducció a la Literatura*. Barcelona: Teide, 1989.
- CHAVARRIA, J.; DOLÇ, J.; PONT, M. «*El retaule del Flautista*». *Jordi Teixidor*. Barcelona: Departament d'Ensenyament. (El Gust per la lectura, 1997-1998)
- FÉNELON. «Lettre sur les occupations de l'Académie française», dins MOLIÈRE. *L'Avare*. París: Hachette, 1976. («Nouveaux Classiques Illustrés Hachette»)
- FOGUET, F. «De comèdia», a *Avui. Suplement Cultura*, 18-02-2002
- FONTCUBERTA, J. «Les traduccions catalanes de Molière». A: *Quaderns. Revista de Traducció*, núm. 6, 2001 (p. 79-105).
- GOLDONI, C. *Molière*. A: J. M. de SAGARRA. *Obres Completes. Teatre II*. Barcelona: Selecta, 1981. (Biblioteca Perenne)
- GRILLO, M. P. *Guía selecta de obras dramáticas*. Madrid: Fundamentos, 2000.
- ISOP. *Faules I*. Fundació Bernat Metge, 1984.
- LA FONTAINE, J. *Fables / Faules*. Barcelona: Edicions del Mall, 1984.
- Nova enciclopèdia catalana de l'estudiant*, v. VI. Barcelona: Carroggia, 1999.
- OLIVER, J. «Lletra oberta». A: MOLIÈRE. *El Banyut imaginari. El Misantrop. El Tartuf*. Barcelona: Aymà, 1973.
- PLAUTE. *Comèdies II (La comèdia de l'olla, Les Baquis)*. Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1935.
- PLAUTE. *La comèdia de l'olla & MOLIÈRE. El metge a garrotades*. Barcelona: Edicions 62. Barcelona: 4a ed., 1985. (Els llibres de l'Escorpió Teatre - El galliner; 15)

- RACINE, J. *Tragèdies*. Barcelona: Edicions 62 i La Caixa, 1983. (MOLU; 29)
- RIQUER, M. DE; VALVERDE, J. M. *Edad de la Razón y Prerromanticismo. A: Historia de la literatura universal* (vol. VI). Barcelona: Planeta, 1985.
- ROUSSEAU, J. J. «Carta a d'Alembert sobre els espectacles», dins MOLIÈRE. *L'Avare*. París: Hachette, 1976. («Nouveaux Classiques Illustrés Hachette»)
- SAGARRA, J. M. DE. «Pròleg». A: Molière, *L'Escola dels marits*, dins *Obres Completes. Teatre II*. Barcelona: Selecta, 1981. (Biblioteca Perenne)
- SAGARRA, J. M. DE. *El senyor Perramon*. A: *Obres Completes. Teatre II*. Barcelona: Ed. Selecta, 1981. (Biblioteca Perenne)
- Sotorra, A. «'Els gegants de la muntanya' és una pluja de sensacions» (entrevista a Carme Elias). *Avui Diumenge*, 16 de maig de 1999.
- THOORENS, L. *Vida y pasión creadora de Molière*. México: Renacimiento, 1964.

Webs

<http://www.comedie-francaise.fr/index9.htm>

<http://www.artehistoria.com/historia/contextos>

ANNEXOS

ANNEX 1: Textos literaris sobre l'avarícia

Text 1

En general els pobres són més generosos que els rics. L'avarícia es comença de manifestar quan es posseeix algun diner. El capitalisme és indestructible perquè té per fonament l'avarícia. En el curs de la vida he conegut persones que han anat a mal borràs: aquestes persones han tingut més liberalitat quan no han tingut res que quan vivien en la saturació. L'origen d'aquesta anomalia prové potser de la por que no els prenguin per pobres. No hi ha, però, tal anomalia. L'avarícia és el fonament de l'estalvi —o sigui de la civilització. El que assenyala la diferència entre el salvatge i el civilitzat és l'avarícia. Un món de dilapidadors seria inhabitable. No hi existiria cap forma de la higiene. L'avarícia produeix més plaer físic que l'erotisme —un plaer més constant; més permanent.

Josep Pla, «A propòsit dels diners» (de les *Notes disperses*)
www.geocities.com/Athens/Acropolis/7864/diners.html

Text 2

Una de les maneres de contribuir a la bona marxa de l'engranatge és a través de l'ús que cadascú fa del seu capital particular. El segle de la indústria i dels invents, dels mitjans de transport i, en general, de comunicació, dels moviments de terres controlats per l'home i destinats a unir continents o a extreure del sòl fonts d'energia fins aleshores inexplorades, converteix en insolidari qualsevol individu que renunciï a pujar al tren del Progrés, de la modernitat i el futur. Insolidaris són, doncs, Oleguer, el notari Xirinac i Tuies, la seva dona, els tres vèrtexs del triangle que constitueix el motor principal de *L'Escanyapobres* i que es converteix, per la mateixa força de la narració, en personificació de l'avarícia, una «passió» que té categoria de pecat capital i que esdevé un pecat de lesa modernitat. I aquest pecat, com explica el narrador de *L'Escanyapobres* a través de la història, es paga. I es paga molt car: amb els interminables sofriments d'un infern atroç fet de desconfiança, por i angonya, que equival a una mort en vida i que precedeix la més pura, simple i freda anihilació.

Margarida Casacuberta, *Una lectura de l'Escanyapobres*, de Narcís Oller (conferència)
<http://www.xtec.es/sedec/gust2000/escanyapobres.doc>

Text 3

El camí de la vida pot ser lliure i bell, però l'hem perdut. L'avarícia ha enverinat l'ànima dels homes, ha aixecat barreres d'odi, ens ha empès cap a la misèria i a la matança. Hem progressat molt ràpidament, però ens hem tancat dins nosaltres mateixos. Les màquines, que ens proporcionen l'abundància, ens ha deixat en la insatisfacció. El nostre coneixement ens ha fet cíncics. La nostra intel·ligència, durs i mancats de sentiments. Pensem massa i sentim massa poc. Més que màquines, ens manca humanitat. Més que intel·ligència, necessitem tendresa i gentilesa. Sense aquestes qualitats humanes, la vida serà violenta i tot es perdrà.

El Gran Dictador. Charles Chaplin
<http://www.terra.es/personal9/grandictador/discurs.htm>

Text 4

POEMA CXXVII D'AUSIÀS MARCH [fragment]

*L'avar diners ajustarà, essent tant foll;
crehent que·l diner tot mal toll,
sens mils menjar e jaure moll
    los vol haver,
e null senyal se pot haver
que li vinga per lo diner;
    e viu content
a son semblant, mes famolent
té l'apetit contínuament;
    e viu penat,
car per null temps veurà·cabat
son foll voler. E fos bastat
    a nombr·aquell!
Sent e no sap la dolor d'ell,
Per qu· és la causa dins sa pell,
    e no en l'or.*

Ausiàs March, *Poesies* (Barcino)

ANNEX 2: REBEL·LIONS I MOTINS POPULARS

(fragment; traducció adaptada)

La història de les grans revoltes populars del segle XVII es va iniciar amb els greus desordres ocorreguts a Rússia amb motiu de la fam patida en els anys 1601 a 1603. A França el fort increment de la pressió fiscal que va acompanyar a la guerra va provocar grans rebel·lions en l'àmbit rural, així com en l'urbà. Les protestes van arribar a un especial grau d'intensitat entorn de 1636, amb la revolta dels Croquants, i 1639, amb la dels Nu-Pieds. El primer d'aquests moviments es va estendre al llarg del territori situat entre el Loira i el Garona, en el centre-oest del país. En la regió de Périgord desenes de milers de camperols, liderats pel noble La Mothe La Fôret, es van alçar en armes contra els impostos i van procedir a una matança de recaptadors. Al costat de les contribucions, la pesta, les dolentes collites i la presència de tropes en el territori van actuar com precipitants de la revolta. Aquesta va concloure en 1637 amb una sagnant repressió a càrrec del duc de La Valette. Per la seva banda, la rebel·lió dels Nu-Pieds va estar molt més ben organitzada que l'anterior, afectant a la regió de Normandia. En el marc de les Frondes es van enregistrar revolucions urbanes, encara que el major protagonisme no va correspondre sempre en aquest cas a les classes populars. Molt activa, per contra, va resultar la participació d'aquestes en la Ormée de Burdeos, que es va desenvolupar en els anys 1651-1653. Aquest moviment és qualificat per Pierre Deyon com la forma millor organitzada i més consistent dels moviments urbans a França. Els ormistes bordelesos eren membres de les classes modestes i de la petita burgesia, enfrontades als funcionaris i als comerciants rics de la ciutat. Al principi, a pesar que es van manifestar opinions de tall democràtic i republicà, influïdes pel programa dels igualadors anglesos, la Ormée es va mantenir lleial al monarca. Posteriorment, el moviment es va radicalitzar i es va dividir fins que fou reduït el 1653. L'any 1688 milers de camperols catalans van posar cèrcol a Barcelona, en oberta rebel·lió contra les imposicions militars de la Corona al Principat, que es trobava protegit d'elles per antics furs. Aquest moviment va fer renéixer el fantasma de la gran rebel·lió dels catalans de 1640. Finalment, els camperols valencians es van aixecar contra les càrregues senyorials el 1693, en una revolta coneguda com la segona germania.

<http://www.artehistoria.com/historia/contextos/1753.htm>

ANNEX 3: FAULES

L'AVAR QUE HA PERDUT EL TRESOR

Només l'Ús justifica el dret de posseir.

Pregunto als obcecats moguts pel frenesí
d'acumular diners, redoblar la fortuna:

n'han tret alguna ganga? Cap ni una.

No és pas més pobre que ells, Diògenes, a baix,
i, aquí, l'avar s'ho passa fent vida de bastaix.

L'home que fou robat i que Isop ens proposa,
servirà d'exemple a la cosa.

Aquest desgraciat esperava un cop mort,
per fruit dels seus béns, una segona vida;
l'or, no li pertanyia; ell era esclau de l'or.

Tenia sota terra una gerra escondida;
junt amb la gerra el cor, sense cap més delit
que el de pensar-hi dia i nit

i convertir els seus béns en cosa venerada.

Tant si beu com si menja, tant si va com si ve,
ben rar que no el trobessin pensant en el recer
on conservava oculta la suma atresorada.

Hi anà tantes vegades, que un Fosser, murri, ull viu,
sospitant què amagava s'ho va endur a la callada.

L'avar un dia es troba que li han buidat el niu.

Ve-te'l aquí: plora, sospira,
es turmenta, delira.

Un que passa pregunta a què ve aquell transport.

«M'han robat el tresor.

—El tresor? Robat, on? —Aquí dins, sota terra.

—Potser vivim en temps de guerra
per tenir-lo tan lluny? ¿No hauria estat sensat
guardar-lo a l'arquimesa, ben tancat,
i no obligar-lo a viure fora?

N'hauríeu tret sens pena el que us calgués tothora.

—Tothora? Valga'ns Déu! Si que hi veieu poc clar!

És que arriba, el diner, tal com se'n va?

Mai no hi posava mà. —Doncs bé, en aquest respecte,
no entenc tal desesper ni molt ni poc:

si no el tocàveu mai, l'altre diu, al seu lloc,

hi podeu posar un roc,

i us causarà el mateix efecte.»

Jean La Fontaine, Llibre IV, faula XX

EL PAGÈS I LA FORTUNA (FAULA LXI)

Un pagès que cavant la terra havia trobat un tresor ofrenava cada dia corones a la Terra pensant-se que era ella qui l'havia afavorit. I la Fortuna se li va aparèixer i li va dir: «Escolta, amic, ¿per què atribueixes a la Terra aquests presents meus, que jo t'he fet amb ganes d'enriquir-te? Si la sort d'ara es capgirés i es fongués en amargues necessitats, no ho retrauries pas a la Terra, sinó a la Fortuna».

Aquesta faula ens ensenya que hem de saber qui és el nostre benefactor, i mostrar-li agraïment.

Isop, *Faules* (volum I)

L'HOME PORUC QUE VA TROBAR UN LLEÓ D'OR (FAULA LXXI)

Un avar poruc va trobar un lleó d'or, i deia: «No sé què em pot passar en un cas així. Estic atordit i no sé què fer; fluctuo entre el deler de riqueses i la por que sempre tinc. Perquè, ¿quin atzar o quin déu ha fet un lleó d'or? Davant el cas en què em trobo, la meva ànima se les heu amb ella mateixa: d'una banda vol l'or, i d'altra banda tem la figura que ha estat feta amb aquest or; el desig m'empeny a agafar-la, però el meu caràcter me n'allunya. Ah, fortuna, que ofereixes però no permets d'acceptar! Ah, tresor sense plaer! Ah, favor d'un déu, que has esdevingut un desfavor! Doncs, què? ¿De quina manera me n'aprofitaré? ¿A quina astúcia recorreré? Me'n vaig; faré venir aquí els meus servents per apoderar-me del lleó amb l'ajuda d'un bon nombre d'aliats; jo, mentrestant, m'ho miraré d'un tros lluny».

Aquesta faula escau a un home ric que no gosa tocar les seves riqueses, ni servir-se'n.

Isop, *Faules* (volum I)

ANNEX 4: Solucionari

I. MOLIÈRE I EL SEU TEMPS

1. L'ENTORN LITERARI I TEATRAL

5.

<i>Molière (París 1622 –1673)</i>	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>
	<i>Les précieuses ridicules</i> 1659 <i>Tartuf</i> 1664 <i>El misantrop</i> 1666 <i>L'avar</i> 1668	Duc d'Epemon Lluís XIV	Diàlegs de caràcter moral i filosòfic, de temes socials de la seva època i universals.	Comèdies de caràcter i de costums.

<i>Corneille (Roan 1606 –París 1684)</i>	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>
	<i>Le Cid</i> 1636 <i>Horace</i> 1640 <i>Le menteur</i> 1644	Mazzarino Fouquet	Majestuositat dels versos. Profunditat d'anàlisi de les passions dels personatges.	Tragèdies polítiques i comèdies heroiques.

<i>Racine (Le Ferté-Milou 1639 –París 1699)</i>	<i>Obres principals</i>	<i>Protectors</i>	<i>Trets formals i estil literari</i>	<i>Temàtiques</i>
	<i>Andromaque</i> 1667 <i>Les Plaideurs</i> 1668 <i>Britannicus</i> 1669 <i>Phèdre</i> 1677	Lluís XIV	Musicalitat dels versos, tensió i força dels diàlegs. Caràcter humà dels seus personatges.	Tragèdies passionals i heroiques.

6.

Molière: Escriu comèdies a l'estil de la Commedia dell'arte: personatges burlescos i amb una finalitat moral que mostra l'alteració que en una família o societat produeix el vici d'un dels seus membres.

Corneille: Escriu tragèdies a l'estil de l'anomenat classicisme francès: personatges heroics i apassionats.

Racine: Escriu tragèdies a l'estil clàssic: els herois són éssers privats de la gràcia divina i condemnats del de l'inici de l'obra.

8. Palais-Royal: L'actual edifici va ser el palau del cardenal Richelieu i s'anomenava Palais-Cardinal. Lluís XIV hi va viure durant els seus primers anys. L'any 1786 es va construir l'actual Comédie-Française, l'antiga casa del teatre. Actualment acull el Consell d'estat i el Consell constitucional.

9. a)

<i>Teatres</i>	<i>Anys de màxim esplendor</i>	<i>Autors representats i tipus de teatre</i>
l'Hôtel de Bourgogne	1640-1680	Tragèdies: Corneille; commedia dell'arte.
Théâtre du Petit-Bourbon	1658-1660	Scaramouche (director d'una companyia italiana); comèdia francesa: companyia l'Il·lustre Teatre de Molière.
Palais-Royal	1661-1673	Companyia l'Il·lustre Teatre de Molière.
Maison de Molière (Teatre de la Comédie-Française)	Des de 1680 fins ara.	Comèdies franceses: Marivaux; Molière.

2. L'ENTORN HISTÒRIC

1. Informació a la GEC.

2.

<i>Esdeveniments històrics</i>	<i>Esdeveniments literaris i artístics</i>	<i>La vida i l'obra de Molière</i>
1610 Mort d'Enric IV Regència de Maria de Médicis 1624 Richelieu, primer ministre 1638 Neix Lluís XIV 1640 Lluís XIII proclamat comte de Barcelona 1642 Mort del cardenal Richelieu 1643 Mort de Lluís XIII Regència d'Anna d'Àustria Mazzarino, primer ministre 1651 Tractat de Westfàlia 1653 Lluís XIV es fa coronar a Reims 1659 Tractat dels Pirineus 1660 Noces de Lluís XIV i Maria Teresa 1661 Majoria d'edat de Lluís XIV 1668 Tractat d'Aquisgrà 1672 Lluís XIV s'instal·la a Versailles	1621 Neix La Fontaine 1623 Neix Pascal 1636 <i>Le Cid</i> de Corneille 1637 <i>El discurs del mètode</i> de Descartes 1639 Neix Racine 1643 <i>Le Menteur</i> , comèdia de Corneille 1648 Fundació de l'Acadèmia francesa de pintura i d'escultura 1658 Fundació de l'Acadèmia francesa de les ciències 1662 Mort de Pascal 1665 <i>Alexandre</i> de Racine 1667 <i>Andromaque</i> de Racine 1669 Mort del pintor Rembrandt. 1672 S'acaba l'obra del Palau de Versailles	1622 Neix Molière 1636-1642 Estudia al col·legi de Clermont, a París 1643 Funda, conjuntament amb la família Béjart, L'illustre Théâtre 1646-1658 Peregrinació amb la seva «troupe» per províncies 1658 Retorn a París i instal·lació a la sala del Palais-Bourbon 1659 <i>Les précieuses ridicules</i> . 1660 Instal·lació a la sala del Palais-Royal 1662 Es casa amb Armande Béjart. <i>L'Escola de dones</i> 1664 <i>Tartuf</i> 1666 <i>El misantrop</i> 1668 <i>L'avar</i> 1673 <i>El malalt imaginari</i> 1673 (17 de febrer) Mort de Molière

3.

<i>Països</i>	<i>Governants</i>	<i>Fet històric</i>	<i>Personatges</i>
Catalunya - Espanya	Felip IV	La revolta dels Segadors 1640	Pau Claris Comte-duc d'Olivares
Espanya - França - Alemanya - Àustria (tot Europa)	Felip IV de Castella - Lluís XIV de França - Ferran III arxiduc d'Àustria i Hongria - Lluís XIV de França i Cristina I de Suècia (i representants de la resta d'Europa)	Pau de Westfàlia 1648	Carles Gustau de Suècia Gustau Adolf II de Suècia Richelieu Ferran II d'Àustria-Hongria
França - Espanya	Lluís XIV - Felip IV de Castella i III d'Aragó	Tractat dels Pirineus 1659	Cardenal Mazzarino Don Luís de Haro
Espanya - França	Felip IV - Lluís XIV	Tractat d'Aquisgrà 1668	Maria Teresa (filla de Felip IV i casada amb Lluís XIV) Marianna d'Àustria (regent de la corona de Castella) Condé

3. L'ENTORN SOCIAL

3.1. L'autoritat absoluta de la monarquia

3. a) Mecenatge: a través de persones riques que patrocinen les arts i les ciències, principalment. El nom ve de G. C. Mecenes, cavaller romà. / Proteccionisme estatal: creació d'acadèmies o societats artístiques sostingudes per l'autoritat pública.
- b) Consulteu *acadèmia* a la GEC.

3.3. Les classes populars

1. Desequilibris entre població i recursos: males collites; desenvolupament capitalista d'Europa frenat per l'escassetat de metalls preciosos importats d'Amèrica. Conseqüències de la crisi: decadència i estancament de la població; caiguda de la producció industrial; crisi del comerç exterior i interior.

II. LES COMÈDIES DE MOLIÈRE

1. MOLIÈRE: UN HOME DE TEATRE

1. a)

Obra	V/F
<i>Tartuf</i>	V
<i>Romeo i Julieta</i>	F
<i>La comèdia de l'olla</i>	F
<i>El misantrop</i>	V
<i>Bérénice</i>	F

Obra	V/F
<i>La dispesera</i>	F
<i>El malalt imaginari</i>	V
<i>El metge per força</i>	V
<i>Les precioses ridícules</i>	V
<i>Le menteur</i>	F

b) Pierre Corneille: *Le menteur*; Carlo Goldoni: *La dispesera*; Plaute: *La comèdia de l'olla*; Jean Racine: *Bérénice*; William Shakespeare: *Romeo i Julieta*.

c) Com a orientació, us poden servir les solucions als exercicis 5 i 6 del subapartat I.1. «L'entorn literari i teatral».

2. a) *La Jalouisié du Barbouillé* (L'enveja del brut), *Le Médecin volant* (El metge volador), *L'Etourdi* (L'eixelebrat), *Dépit amoureux* (Despit amorós), *Les Précieuses ridicules* (Les precioses ridícules), *Sganarelle ou Le Cocu imaginaire* (Sganarelle o el banyut imaginari), *Dom Garcie de Navarre* (Don Garcia de Navarra), *L'École des maris* (L'escola dels marits), *Les Fâcheux* (Els empipadors), *L'École des femmes* (L'escola de les dones), *Critique de l'École des femmes* (Crítica de l'escola de les dones), *L'Impromptu de Versailles* (La improvisació de Versalles), *Le Mariage forcé* (El casament per força), *La Princesse d'Élide* (La princesa d'Èlide), *Le Tartuffe* (Tartuf), *Dom Juan* (Don Juan), *L'Amour médecin* (L'amor metge), *Le Misanthrope* (El misantrop), *Le Médecin malgré lui* (El metge per força), *Mélicerte* (Mèlicerte), *Pastorale comique* (Pastoral còmica), *Le Sicilien* (El sicilià), *Amphitryon* (Amfitrió), *Georges Dandin* (Georges Dandin), *L'Avare* (L'avar), *Monsieur de Pourceaugnac* (El senyor de Pourceaugnac), *Les Amants magnifiques* (Les amants magnífiques), *Le Bourgeois gentilhomme* (El burgès gentilhome), *Psyché* (Psiquè), *Les Fourberies de Scapin* (Les trapelleries de Scapin), *La Comtesse d'Escarbagnas* (La comtessa d'Escarbagnas), *Les Femmes savantes* (Les dones sàvies), *Le Malade imaginaire* (El malalt imaginari).

b) Val qualsevol resposta relacionada amb allò que queda enunciat pel títol, encara que no s'adigui de manera total amb la temàtica i l'argument de l'obra concreta de Molière, com p. e.:

- *Les Précieuses ridicules*: ridiculesa d'algun comportament i/o forma social; caure en la ridiculesa.
- *Sganarelle ou Le Cocu imaginaire*: sentir-se banyut sense motius.
- *Le Mariage forcé*: casament a la força.
- *Le Malade imaginaire*: creure's malalt, sense estar-ho; simular-ho.

2. LA COMÈDIA COM A INSTRUMENT DE SÀTIRA SOCIAL

1. b) La farsa pretén divertir, igual que la comèdia, però les seves escenes són més grotesques i satíriques, s'exagera la comicitat. El drama posa en joc sentiments patètics, conflictes socials i psicològics. La tragèdia, que té un to més elevat que el drama, sol tractar temes provinents dels

mites i de la història, i sol tenir un desenllaç fatal com a conseqüència de les passions humanes que es posen en escena.

2. a)

<i>Tipus de comèdia</i>	<i>Descripció</i>
COMÈDIA SENTIMENTAL O AMOROSA	Es basa en el descobriment dels sentiments i relacions emocionals dels personatges.
COMÈDIA DE MÀGIA	Hi intervenen elements fantàstics i es pretén sorprendre l'espectador amb efectes escenogràfics.
COMÈDIA BALLETS	Comèdia amb intermedis dansats.
COMÈDIA D'INTRIGA O D'EMBOLIC	Dóna més importància a l'enginy de l'acció escènica que als caràcters.
COMÈDIA DE CARÀCTERS	Describeix el caràcter dels personatges, un caràcter moral, defectes, formes de ser exagerades, etc.
COMÈDIA DE SÀTIRA	Pretén ridiculitzar personatges, idees o costums.
COMÈDIA DE COSTUMS	Describeix les formes de vida d'unes capes socials determinades, costums socials estereotipats, etc.

4.

<i>Títol de l'obra</i>	<i>Element ridiculitzat</i>
<i>Les precioses ridicules</i>	Els salons preciosistes
<i>Tartuf o l'impostor</i>	La hipocresia, les falses devocions
<i>El metge per força</i>	El coneixement dels metges
<i>L'avar</i>	L'ansia de posseir diners
<i>El burgès gentilhome</i>	La ignorància de la classe social enriquida
<i>L'escola de dones</i>	Els vells que volen casar-se amb noies joves
<i>Les dones sàvies</i>	Les senyores amb pretensions pedants

6. a)

<i>Obra</i>	<i>Parella d'enamorats</i>	<i>Obstacle que s'interposa</i>	<i>Com es resol la situació</i>
<i>El misantrop</i>	Arnau està enamorat d'Adelais (Ferran i Oriana)	La diferència d'edat entre Arnau i Adelais	Arnau és rebutjat per Adelais, mentre que Ferran i Oriana acaben junts.
<i>Tartuf</i>	Anna i Maurici	Tartuf (i l'autoritat paterna)	Desemmascarament de Tartuf i intervenció de Maurici en favor de Segimon.
<i>L'avar</i>	Marianna i Cleant (també Elisa i Valeri)	Harpagon (pare de Cleant)	A l'hora de triar entre Marianna o la caixeta dels diners, Harpagon prefereix els diners.

3. LES TRADUCCIONS DE LES PECES MOLIERESQUES

3. Una traducció trasllada d'una manera fidedigna una obra d'un idioma a un altre sense més llicències que les obligades per l'adequació lingüística. Una adaptació varia d'una manera significativa l'obra original (situant l'acció en un altre espai o època, canviant personatges, agafant només el plantejament general, etc.).

6. a) Una traducció ben literal podria ser més o menys la següent: «Sí, és ell qui ho diu: i aquesta vanitat, / senyor, no s'adiu bé amb la pietat. / Qui abraça la innocència d'una vida santa / no ha de predicar tant el seu nom i la seva naixença, / i l'humil procediment de la devoció / sofreix mal els esclats d'aquesta ambició. / Per què aquest orgull?... Però aquest discurs us fereix [ofèn]: / parlem de la seva persona, i deixem la seva noblesa.»

c) Tots els versos són alexandrins amb la corresponent cesura (6 + 6 síl·labes) i cada dos versos consecutius tenen rima consonant entre ells. En la majoria de versos hi ha exemples de sinalefa.

III. EL MISANTROP

3. EL TEMA CENTRAL: LA MISANTROPIA

5. *Atrabiliari*: D'humor negre, hipocondríac. De caràcter difícil (DLC). / Perquè Arnau té un caràcter difícil i es mostra malhumorat en moltes ocasions.

4. LES ALTRES TEMÀTIQUES

1 Hi ha diverses possibles solucions. A títol orientatiu, oferim les següents:

Arnau: solitud, egoisme i amor propi, gelosia, mal humor. Ferran: cortesia i urbanitat, amistat. Clovis: poesia, litigis i querelles. Adelais: art d'agradar, vida a la cort, coqueteria. Oriana: art d'agradar. Jovita: hipocresia religiosa. Guerau: retrats.

2. Clovis: quan es presenta per primera vegada davant Arnau; Adelais: en totes les seves actuacions davant els pretendents; Jovita: davant Arnau; etc.

3. a) Ferran.

b) Arnau.

4. a) Adelais té por de quedar-se sola i per això es vol mostrar amable amb tots els seus pretendents.

b) Arnau es queda sol a causa de la seva manera de pensar i d'actuar. No pot viure en aquesta societat i decideix allunyar-se'n. Com que la seva estimada no el segueix, es queda sol.

5. a) Adelais mira pels seus propis interessos en els afers amorosos i de relació social. Arnau vol que els altres personatges entenguin la seva manera de pensar i actuïn com ell.

b) Els personatges que envolten Arnau no estan disposats a seguir la seva postura tan radical i intolerant i no el segueixen de manera que es queda sol.

6. a) Ferran.

b) Adelais i Oriana o Jovita, Tirant - Guerau.

7. a) Consistia a fer un retrat, una descripció crítica de la seva forma de pensar, d'actuar, etc., i especialment d'aquells trets dels quals se'n podia fer mofa. De vegades, s'utilitzava per criticar.

b)

<i>Escena</i>	<i>Personatge</i>	<i>Defecte criticat</i>
Acte I, esc. I (p. 24)	Emília	És vella i vol ser coqueta
Acte I, esc. I (p. 24)	Eimeric	Amoïnós i pesat
Acte II, esc. I (p. 42)	Guerau	Ungles llargues, perruca rossa, porta blondes, randes i cintes, cuixals de seda blava i fa rialleta falsa.
Acte III, esc. I (p. 58)	Tirant	Cregut, poc modest. Es considera ell mateix elegant, ben considerat en l'aristocràcia.
Acte III, esc. III (p. 61-62)	Jovita	Envejosa, falsa devota, amb pocs atractius personals per trobar parella.

c)

<i>Personatge</i>	<i>Defecte</i>
Guifré	Totxo, poc destre
Dalmau	Garlaire
Aleix	Borni i gesticula massa
Casimir	Té fums
Belisa	Eixuta
Eladi	Orgullós
Ciril	Ingrat
Mateu	Savi

9. Jovita. Les seves acusacions són que ornem i atorguen càrrecs a persones amb pocs mèrits, mentre altres amb més capacitat es queden fora.

11. Jovita. Les converses que manté tant amb Adelais com amb Arnau.

13. Adelais.

5. ELS PERSONATGES

1. b) Principals: Arnau i Adelais / Secundaris: Ferran, Oriana, Jovita, Tirant, Guerau, Clovis / Figurants: Uixer, Perot, Janot

2. a) Arnau, Ferran, Adelais. b) Uixer.

3. b)

Honestos	Ferran i Oriana
Honestos però imperfectes	Arnau i Adelais
Imperfectes i deshonestos	Jovita, Tirant i Guerau

8.

<i>Temes</i>	<i>Exemples</i>
Elogis a Arnau	Home de geni No es fa justícia als seus mèrits Mereixeria un càrrec a la cort
Descrèdit i infidelitat d'Adelais	No mereix un cor com el seu Vol mostrar-li la infidelitat d'Adelais

6. LA TÈCNICA

6.1. L'acció

1. Cinc actes:

Acte I	3 escenes
Acte II	7 escenes
Acte III	7 escenes
Acte IV	4 escenes
Acte V	8 escenes

2. Principalment, el canvi de personatges (entrades o sortides).

3. Per exemple, en la traducció catalana l'acte III està distribuït en 7 escenes, mentre que en la versió francesa en té 5. També: en la versió francesa l'acte V té 4 escenes, i en la traducció catalana en té 8.

4.

S Maniobres d'Oriana contra Adelais.
S La venjança de Clovis.
S El procés d'Arnau.

S Relació de Ferran i Oriana.
S Emulació del marquès.
P Relació d'Arnau i Adelais.

6.

<i>Plantejament</i>	<i>Nus</i>	<i>Desenllaç</i>
Actes I i II	Actes III i IV	Actes V

7.

Acte III: Es forma el nus de l'acció. Adelais comença a mostrar-se en perill per la doble ofensiva contra ella: l'atac de Jovita i el complot dels marquesos.

Acte II: Continua l'exposició iniciada en l'acte anterior. Apareixen nous personatges. És l'acte d'Adelais. Arnau mostra el seu amor per ella.

Acte V: Els actes precedents troben aquí la seva justificació. Hi ha un desenllaç feliç per a Ferran i Oriana i un desenllaç poc afortunat per Arnau i Adelais.

Acte I: És dedicat a l'exposició i presentació de personatges. Apareixen dues escenes importants: una querella que se suavitza i una querella que s'enverina.

Acte IV: Tot l'acte és construït al voltant de l'explicació d'Arnau i Adelais. Estem esperant el desenllaç.

6.2. El temps

- Hi ha poca informació perquè hi ha poques acotacions, però es dedueix dels diàlegs i la manera d'actuar dels personatges.

7. L'ESTIL I LA LLENGUA

misògam	que té aversió al matrimoni
misògin	que té aversió a les dones
misoneista	que té aversió a les novetats, a les innovacions.
misopèdia	aversió als infants
misologia	aversió a la discussió, al raonament a la manera escolàstica

b)

<i>Prefix</i>	<i>Significat</i>	<i>Exemple</i>	<i>Significat</i>
<i>Homo-</i>	igual	homogeni	De la mateixa naturalesa o espècie.
<i>Crono-</i>	temps	cronòmetre	Aparell que mesura el temps.
<i>Peri-</i>	al voltant	perífrasi	Frase usada com a equivalent d'un mot.
<i>Poli-</i>	molts	polisèmia	Propietat per la qual una unitat lèxica té més d'un significat.
<i>Cripto-</i>	amagat	criptografia	Redacció d'un text d'una manera xifrada o convencional, incomprendible per a qui no en posseeix la xifra o clau.
<i>Dinam-</i>	força	dinamòmetre	Aparell que mesura la força.
<i>Demo-</i>	poble	democràcia	Govern del poble.
<i>Sin-</i>	plegats	síntesi	Combinació d'elements separats formant un tot.
<i>Para-</i>	al costat de més enllà contra	paradoxa	Opinió contrària a l'opinió comuna.
<i>Pro-</i>	a favor de	pròleg	Discurs introductiu a una obra que n'assenyala els mèrits, el valor, etc.

c)

<i>Significat de l'afix</i>	<i>Exemple</i>	<i>Significat de l'exemple</i>
Canvi de lloc, forma...	Metamorfosi	Canvi pel qual una cosa perd la seva forma natural per a prendre'n una altra.
Molts	Polígam	Que està casat o aparellat amb més d'una persona simultàniament.
Home	Antroponímia	Branca de l'onomàstica que estudia els noms propis de persona.
Estómac	Gastronomia	Coneixement de tot el que té a veure amb la cuina, l'elaboració i la composició dels plats.
Dos	Bilingüisme	Coexistència de dues llengües en un mateix parlant o en un grup social determinat.
Dos cops, doble	Diglossia	Situació sociolingüística en què dos idiomes o parlars són usats amb valor social diferent.
Sota, en menys quantitat	Hipoglucèmia	Disminució de la quantitat normal de glucosa de la sang.
Amagat	Criptograma	Text escrit en caràcters secrets, en llenguatge xifrat.
Temps	Cronologia	Ciència que té per objecte d'establir les dates i durades dels esdeveniments històrics i geològics.
Color	Cromoscopi	Tub electrònic utilitzat per a la formació d'imatges en la televisió en color.
Altres que l'habitual o normal	Heterogeni	Dit de dos o més objectes units que són de diferent espècie.
A través	Diàfan	Que deixa passar la llum a través seu, transparent.

4. Misanthropia - filantropia
 Simpatia - antipatia
 Egoisme - altruisme
 Paciència - impaciència
 Conformitat - disconformitat
 Concentració - desconcentració

5. Us ho dic sense embuts; us hauria de caure la cara de vergonya; no m'ho prengui massa al peu de la lletra; no mouré ni un peu; us confesso la flaca; és picar en ferro fred; només cal tirar al dret i dir sempre que sí; hem de tocar el dos.

IV. TARTUF

1. CONTEXTUALITZACIÓ

1. a) Caire polític i cultural general: lluites contra el jansenisme, mort d'Anna d'Àustria, creació de l'Acadèmia de les Ciències. Caire literari: Racine estrena *Alexandre* i La Rochefault publica *Maximes*, Racine triomfa amb *Andromaque*, La Fontaine publica el primer recull de *Fables*.
 b) La breu informació que s'ha de buscar és sobre La Rochefault, Racine i La Fontaine.
2. 1664: S'estrena *El casament per força*. 1665: L'obra *Dom Juan* és també prohibida. La companyia de Molière es converteix en companyia reial. 1666: S'estrena sense gaire èxit *El misantròp* i amb gran èxit *El metge per força*. 1667: Molière es posa malalt. 1668: S'estrena *L'avar* i *George Dandin*.

3. LA TEMÀTICA

2. b) Amb la pudícia: tot petit erotisme queda descartat, perquè pot portar al pecat de la carn.
3. b) Que té zel per la religió i les pràctiques pietoses envers Déu i els sants.
4. b) Església ortodoxa, església protestant, església anglicana, església evangèlica, etc.
5. a)

<i>Tradició religiosa</i>	<i>Festa</i>
Budista	Parinirvana / 15 de febrer
Cristiana	Nadal / 25 de desembre
Islàmica	Aïd al-Fitr (final del Ramadà) / variable
Jueva	Yom Kippur / setembre
Hinduista	Rama Navami (naixement de Rama) / 21 d'abril
Xinesa	Naixement de Confuci / 28 setembre
Xintoista	Ganjitsu (any nou japonès) / gener

4. ELS PERSONATGES

4.1. Importància dels diferents personatges

1.

<i>Original de Molière</i>	<i>Versió de Joan Oliver</i>
Madame Pernelle	La senyora Pernela
Orgon	Segimon
Elmire	Elvira
Damis	Damià
Mariane	Anna
Valère	Maurici
Cléante	Oleguer
Tartuffe	Tartuf
Dorine	Francina
M. Loyal	El senyor Fidel
Un exempt	Un oficial de policia
Flipote	Felipa

4.2. Tartuf: l'enganyador

6. Impostor: Que busca enganyar amb falses aparences o assumint característiques que no té.
Cul de sagristia: Que passa llargues estones a l'església.
Pòtol: Que viu al marge de la societat.
Fariseu: Hipòcrita; que fa moltes pràctiques religioses externes per simular una pietat que no té.
Llord mixorrer: Porc beat, que fa escrúpol de tot.
Llefiscós serpent: Serp enganxosa.
Brètol: Que no té escrúpol; capaç de qualsevol mala acció.
Murri: Astut, malcarat.
Abominable: Digne de ser detestat com a ominós, dolent.
Mestre en malifetes: Expert en males accions.
Judes: Traïdor.
Pèrfid: Fredament maligne.
Infame: Detestable, digne de blasme públic.
Lladre: Que roba.
Canalla: Capaç de cometre els actes més reprovables.
Malvat: Pervers, molt dolent.
Malfactor: Que comet actes criminals
Impúdic: Mancat de pudor, de decència.
Traïdor: Que viola la fidelitat que deu a algú o a alguna cosa.

4.3. Segimon: l'encegat

2. a) Perquè està ofuscat i no veu, o no vol veure, la conducta hipòcrita de Tartuf.
c) Cec es refereix a aquell que està privat del sentit de la vista, mentre que *encegat* es refereix a aquell que només n'està privat momentàniament o a aquell que està ofuscat.
d) Enlluernat, ofuscat, obcecat, etc.
e)
seny	ex. <i>assenyat</i>	amor	<i>enamoramant</i>	baf	<i>embafar</i>
campana	<i>acampanat</i>	pam	<i>apamar</i>	brut	<i>embrutat</i>
terra	<i>aterrar</i>	barca	<i>embarcar</i>	clau	<i>enclavar</i>
fi	<i>afinar</i>	ample	<i>eixamplar</i>	sabó	<i>ensabonar</i>
- f) Oïda: sord, etc. Mobilitat: paralític, paraplègic, etc. Intel·ligència: idiota, disminuït psíquic, etc.

4.4. Els altres: tots contra Tartuf

2. b) Hi ha mols exemples d'ironia en el que Elvira diu a Tartuf, bé sigui pel que diu o bé pel to del que diu. Ex. «És clar, vós no estimeu el món com fem nosaltres.» (p. 145) «Puix que un devot com vós, i un devot dels més grossos...» (p. 146)

5. LA TÈCNICA

3.

5	L'uixer de vara indica Segimon que ha de deixar lliure la casa.
4	Segimon, amagat sota la taula, descobreix l'engany de Tartuf.
6	La senyora Pernela continua negant el que tots tenen per evident.
1	Oleguer intenta convèncer Segimon de la maldat de Tartuf.
3	Elvira proposa un estratagema per desemmascarar Tartuf.
7	L'Oficial de Policia s'emporta Tartuf a la presó.
2	Maurici i Anna es provoquen gelosia mútuament.

4. a) A l'interior de la casa de Segimon.
b) Només passen unes hores.
c) Són fets que es presenten com a contemporanis de Molière: per tant, passen en el segle XVII.

6. L'ESTIL I LA LLENGUA

2. a) i b) Tenint en compte la classificació que es presenta a continuació, els significats es poden buscar en el *Diccionari de locucions*, el *Diccionari de frases fetes* i el *Diccionari de refranys*, ja especificats dins de l'activitat corresponent.

LOCUCIONS: amb tots els ets i uts, a grapats, a paletades, a balquena, a posta, de pèl a pèl.

FRASES FETES: donar-se brasa, ser una olla de grills, dir-ho a la cara, fer la guitza, no dar-ne ni cinc, fer pudor de cremat, ser més papista que el papa, poder pujar-hi de peus, ficar el nas, haver-ne o tenir-ne per donar i vendre.

SENTÈNCIES O REFRANYS: «Qui us conegui que us compri», variant de «Qui no et conegui que et compri».

V. L'AVAR

1. LES FONTS

1. Euclió esdevé un avar per casualitat, no pas per temperament com Harpagon. Euclió es troba que s'ha fet ric de la nit al dia; en canvi, Harpagon era un burgès molt ric i molt avar.

3. Molière ens descriu l'avarícia d'un burgès mitjà del segle XVII, ens mostra totes les conseqüències sobre la moralitat, la desorganització de la vida familiar que en resulta, i els trets que li dóna al seu avar són d'una realitat humana tan profunda que arriba a crear-ne un tipus.

8.

Adonis: divinitat mitològica, presentat com un personatge de gran bellesa; disputat per Afrodita i per Persèfone.

Cèfal: heroi de diversos mites; el primer mite relacionat amb ell és el seu raptat per Aurora, enamorada d'ell.

Paris: príncep troià, va raptar Helena d'Esparta, la qual cosa va provocar la batalla de Troia.

Apol·lo: déu de la bellesa, fill de Zeus i de Latona.

Saturn: antic déu itàlic identificat amb el déu grec Cronos.

Rei Príam: últim rei de Troia, tingué una cinquantena de fills, entre els quals Hèctor, Paris i Cassandra. Home just i pare amantíssim.

Vell Nèstor: a la *Ilíada* un dels capitosts grecs de la guerra de Troia, rei de Pilos i fill de Neleu; destacat per la seva prudència en el parlar.

Bon pare Anquises: heroi troià; dels seus amors amb Afrodita nasqué Enees.

2. LECTURA TEMÀTICA

2.1. L'avarícia

3.

Personatge	Exposició del tema	Solució d'Harpagon
Brindacivada i Bacallà (escena II)	Encarregats de donar beguda, però només quan algú tingui set.	Esperar que els ho demanin més d'una vegada.
Brindacivada i Bacallà (escena II)	Roba tacada.	Posar-se discretament d'esquena a la paret i tapar-se la taca amb el barret.
Mestre Jaume (cuiner; escena V)	Preparar un bon sopar sense cap diner per despeses.	Menjar un plat que menjant-ne poc, atipi tot seguit.
Mestre Jaume (cotxer; escena V)	Els cavalls estan malaltissos, cal que mengin força.	No s'hauran d'escarrassar gaire.

3. Acte III, escena V (pàgines 50-51)

4.

Noces	Beneficis per a Harpagon	Despeses d'Harpagon
Cleant – una vídua	Col·locar el seu fill amb una vídua rica per tal que el mantingui.	Cap ni una. El seu fill no cal que aporti res ja que el casament
Elisa – Anselm (50 anys, molt ric)	El senyor Anselm és un gran partit; és un gentilhome que és noble, reposat, ple de seny i molt acomodat, al qual ja no resta cap fill del seu primer matrimoni.	Cap ni una. El senyor Anselm es compromet a prendre-la sense dot.

8.

<i>Pecats capitals</i>	<i>Virtuts capitals</i>
Supèrbia	Humilitat
Avarícia	Generositat
Luxúria	Castedat
Gola	Temprança
Ira	Paciència
Enveja	Caritat
Peresa	Diligència

2.2. Dues històries d'amor

1.

-Elisa a Valeri: *No puc pas penedir-me de tot el que faig per vós. M'hi sento empesa per una força massa dolça, i no tinc ni voluntat per a desitjar que les coses vagin per un altre camí. [...] us diré que m'enquimera de no saber com poden acabar, perquè tinc por d'estimar-vos més i tot del que deuria.* (p. 7)

-Valeri a Elisa: *De totes les raons que m'heu donat, només hi ha la del meu amor que em doni dret a pretendre el vostre;* (p. 9)

-Cleant a Elisa: *Sí estimo (Marianna). [...] Tot el que fa, ho fa de la faisó més gentil; en tot fa resplendir les seves gràcies, una dolcesa plena d'encís, una bondat que encanta, una honestetat adorable [...]* (p. 11-12)

2.

Cleant: El seu pare vol casar-lo amb una vídua per tal de no haver de donar-li cap dot.

Marianna: Com que viu amb la seva mare a la misèria, per tal de solventar els problemes econòmics està disposada, per ella, a casar-se amb un vell ric i avariciós.

Valeri: No pot demanar de casar-se amb Elisa fins que no trobi la seva família. Ara és pobre, però prové d'una noble família napolitana.

Elisa: El seu pare la vol casar amb un home més gran, ric i sol després d'haver pactat amb ell de no haver d'aportar cap dot al casament.

3.

Cleant-Marianna: Cleant vol aconseguir quinze mil francs per tal de tenir prou dot per desposar Marianna.

Valeri-Elisa: Guanyant-se la confiança d'Harpagon complaent-lo enganyosament.

4. a) Enganyar el seu pare per tal que refusi Marianna, presentant-li una dona que la farien passar per marquesa o vescomtessa bojament enamorada d'ell. (p. 64)

b) Fa de jutge del contenciós explicant a cadascun d'ells les exigències de l'altre a la seva manera. Fa un paper més de còmic que de jutge. (p. 69-71)

5.

Elisa	persuadir por compromís	Valeri Harpagon Harpagon
Valeri	fidelitat amor etern encisadora engany inquietud	Elisa Elisa Harpagon Elisa Elisa
Cleant	estimar penyora	Marianna Marianna

2.3. Les relacions entre pares i fills al segle XVII

1. a)

1. El fill no pot comprometre la seva paraula sense el consentiment dels pares.
2. Déu ordena que els pares siguin els amos de les inclinacions dels fills.
3. Els fills seguiran les seves decisions quan els pares ho acceptin.
4. Els pares, com que no estan cegats per la passió dels joves, veuen més clar allò que convé als fills.
5. Els joves estan abocats a la rauxa, per tant, els pares són la llum del seny.

3. Inici de la quarta escena del cinquè acte.

4. D'obediència. No vol donar-li cap disgust perquè la seva mare l'ha criada amb una gran tendresa. És capaç de casar-se amb el vell avar.
6. Segurament volia mostrar com la desafecció dels fills i la seva rebel·lió eren la condemna de l'avarícia i de l'egoisme. Encara que J. J. Rousseau pretengués fer creure que Molière aprovava aquesta actitud dels fills rebel·lats contra els seus pares.

2.4. Els diners, la moneda i els comptes

1. Harpagon: És un avar, el seu únic objectiu és acumular molts de diners sense cap fi determinat.
Cleant: Necessita cobrir el dot per poder-se casar amb Marianna.
Frosina: Té un plet i està a punt de perdre'l per manca de diners.

2.

Tipus de moneda	Definició	Equivalència al segle XVII	Equivalència amb euros
lliura i franc	Coneguda amb els dos noms. Terme de compte format per peces de plata equivalent cadascuna a vint sous.	20 sous	3 €
pistola	Moneda d'or estrangera feta al Regne d'Espanya i en alguns indrets d'Itàlia.	11 lliures	33 €
lluís	Nom ordinari que es dona a la peça d'onze lliures.	11 lliures	33 €
escut	Peça de moneda feta de plata, valorada en tres francs o lliures.	3 lliures	9 €
sou	Moneda antiga que valia dotze diners de billó i que era la vintena part d'una lliura.	20 sous = 1 lliura	0,15 €
diner	Moneda antiga de diferents valors, però que la més corrent (de coure) equivalia a la dotzena part del sou.	12 diners = 1 sou	0,0125 €

3.

10.000 escuts x 3 lliures l'escut = 30.000 lliures x 3 € la lliura = 90.000 €

15.000 lliures x 3 € la lliura = 45.000 €

Molière vol remarcar la barbaritat desorbitada d'aquestes quantitats, purament de ficció a la seva època.

4. a) 1. Harpagon li faria un préstec al 5 de rèdit.

2. Harpagon per deixar diners ha de manllevar-los a un altre prestador amb un rèdit de 20% d'interès. (S'espolsa les culpes amb un prestador anònim.)

3. Per tant, Cleant se'n fa càrrec, d'aquest 20%, que sumat al 5% inicial fa un total del 25%.

b) Acceptar 12.000 lliures en monedes i fer-se càrrec d'una sèrie d'objectes que Harpagon ha valorat en 3.000 lliures (uns objectes pels quals no en traurà més de 600).

c) L'engany és desmesurat no només per l'alt rèdit que haurà de pagar d'interessos, sinó pel fet de veure's en l'obligació d'acceptar, per una part de la suma demanada, un préstec en objectes generosament valorat en 3.000 lliures. És clar que és una venda fictícia per part d'Harpagon de la qual traurà tot el benefici.

d) Al final, per un préstec real de 12.600 lliures (600 lliures de la venda dels objectes), Cleant haurà de pagar-ne 3.825 d'interessos i endossar-se una pèrdua de 2.400 francs. La usura arriba aquí al punt culminant i el préstec es converteix en una escandalosa estafa.

6.

<i>Dot que aporta na Marianna al casament amb el senyor Harpagon</i>	
La senyora Marianna aporta al casament amb el senyor Harpagon la quantitat de dotze mil lliures de renda a l'any desglossades de la manera següent:	
Per la seva sobrietat en el menjar	3.000 francs a l'any
Per la seva simplicitat en el vestir, les joies i el mobiliari.....	4.000 lliures a l'any
Per l'adquisició d'un gran odi al joc	5.000 francs a l'any
Total del dot	12.000 francs a l'any

3. ELS PERSONATGES

3.1. Consideracions generals

1.

<i>Agents del final feliç</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
L'heroi i la heroïna	Paper poc vistós a l'escenari (els amants).	Cleant-Marianna Valeri-Elisa
<i>La figura benèvola</i>	Personatge bo que sol aparèixer al principi i al final.	Anselm, Dama Clàudia
<i>El criat astut</i>	Actua a favor de l'heroi i de vegades també en benefici propi.	Mestre Jaume, Sageta Frosina

<i>Agents obstaculitzadors</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
El «senex airatus»	Pare sever, furiós, amenaçador...	Harpagon
El pedant	Un determinat tipus d'estudiós.	De vegades actua així Valeri

<i>Agents còmics</i>	<i>Característiques</i>	<i>Personatge</i>
El paràsit	El que vol viure sense treballar.	No s'ajusten del tot però podrien ser Bacallà i Brindacivada
El cuiner	Pronuncia discursos sobre l'art de la cuina.	Mestre Jaume és el cuiner

2. Hàbil, alcavota (Frosina), covard, provocador (mestre Jaume), maliciós i murri (Sageta); honorat i generós (Anselm), feble i modesta (Marianna), noble i enamorat (Valeri), impacient i audaç (Elisa), apassionat i rebel (Cleant), sever i burgès (Harpagon).

3.2. Harpagon

3. Cleant (acte I, escena II) – mestre Jaume (acte III, escena V) – Valeri (acte I, escena VIII) – Sageta (acte I, escena III) – Frosina (acte II, escena VI).

4. Cleant (acte I, escena V) – Elisa (acte I, escena V) – Marianna (acte I, escena V —tot el que pensa ho diu però Cleant—) – Sageta (acte I, escena III) – mestre Jaume (acte III, escena V) – Valeri (acte I, escena X).

3.5. Altres personatges

8.

<i>Relació d'avenença</i>	<i>Relació d'interès</i>	<i>Relació d'oposició</i>
Harpagon amb Frosina i mestre Simó. Cleant amb Elisa, Frosina, Sageta i Marianna. Elisa amb Valeri, Cleant, Marianna, Frosina. Sageta amb Cleant.	Frosina amb Harpagon, Elisa i Cleant. Valeri amb Harpagon. Mestre Jaume amb Harpagon.	Harpagon amb Cleant i Elisa i viceversa. Mestre Jaume amb Valeri. Sageta amb Harpagon.

4. LA COMPRESIÓ DE L'OBRA

4.1. L'estructura

1.

	<i>Plantejament</i>	<i>Nus</i>	<i>Desenllaç</i>
<i>Actes</i>	Acte I	Actes II, III, IV	Acte V
<i>Fets</i>	-1a. intriga: Valeri-Elisa. -2a. intriga: Cleant-Marianna. -3a intriga: els 10.000 escuts enterrats.	-L'usurer intractable. -Acords de boda Harpagon-Cleant. -Preparatiu d'un gran sopar. -L'audàcia de Cleant amb Marianna davant del seu pare. -Estratègia de Cleant amb la mitjancera Frosina. -L'arbitratge de mestre Jaume. -El robatori dels 10.000 escuts.	-L'interrogatori. -Valeri, lladre i seductor. -Arribada del senyor Anselm: identitat real dels personatges. -Un xantatge: Marianna o els 10.000 escuts? -Consentiment d'Harpagon als desitjos dels seus fills a canvi dels diners.
<i>Conflictes</i>	-La rivalitat pare-fills. -L'avarícia del pare.	-Harpagon, prestador contra Cleant manllevador. -Mestre Jaume-Valeri. -Cleant-Harpagon festegen Marianna. -Cleant-Harpagon, es barallen per Marianna i les hostilitats entre ells s'allargaran.	-La venjança de mestre Jaume. -La negativa d'Harpagon a les pretensions d'Elisa.

2. a) Harpagon, amb la seva avarícia.

b) Harpagon, Cleant, mestre Jaume, Elisa i Valeri.

c) Acte I, escena V; acte II, escena III; acte III, escena V; acte IV, escena VII, acte V, escena VI.

d) Als dos primers actes apareixen els personatges que mouen els fils de la trama. Al tercer i quart acte es desenvolupa tot l'argument. Fins al final no apareix el personatge salvador de tots els problemes, Anselm. No hi ha personatges sorpresa.

e) Sageta: acte I, escena III; acte II, escena I i II; acte IV, escena VI; acte V, escena VI.

Mestre Jaume: acte III, escenes de la I a la VII; acte IV, escena IV i acte V, escenes de la II a la VI. Sageta apareix, des del primer moment, com a enemic d'Harpagon, ja que és el fidel lacai del seu fill. Desapareix durant la trama central de l'obra però torna a escena un moment abans del clímax, quan Harpagon s'adona que li han robat els diners. Mestre Jaume, en canvi, és un fidel servent del seu amo que no suporta Valeri. Apareix en l'acte central de l'obra, afegint un toc d'humor i al final, quan intenta inculpar Valeri en el robatori.

f) En els moments en què Harpagon està més encoleritzat. Al principi, quan es declara a Elisa i fer-nos saber que actuarà sota una falsa identitat; i en els moments que calgui donar la raó al vell avar.

g) Normalment per afiliació. Al plantejament per parelles i germans (Valeri-Elisa; Elisa- Cleant) i germans i pare per deixar clar els projectes de cadascú i el conflicte que generarà. Durant el nus, es donen les companyies segons els temes: préstec monetari; mitjancera amorosa amb clients que necessiten dels seus oficis; senyor i servents; lluita d'enamorats; fins al darrer acte en què apareix tothom, fins i tot el personatge *deus ex machina*, salvador de la tragèdia, el senyor Anselm.

h) Sí, Harpagon. Acte I, escena IV i acte IV, escena VII. S'adreça de cara al públic per tal d'exposar la seva desconfiança en tots els qui l'envolten i quan és robat, embogit intenta que algú li doni pistes del lladre.

i) Quan Harpagon crida a tothom per tal d'organitzar un sopar de recepció a la seva futura esposa i al final, quan s'ha de resoldre el conflicte. La resta són escenes en què es creen com a 'capelletes' entre personatges explicant-se els seus secrets i les seves tramoies. Són dos moments diferents, l'acte V és el moment final, quan es van afegint personatges fins que tots els que estan, d'una manera o altra, involucrats en la trama apareixen en escena.

j) Les relacions més habituals solen ser per conveniència. Normalment, hi ha uns tres o quatre personatges en escena.

k) El tercer acte es pot dividir en dos àmbits diferents: el primer és l'organització de l'àpat i la gasiveria demostrada d'Harpagon per tal de no gastar en escriure. La segona part és quan arriba

Marianna a visitar el seu futur marit. Potser l'objectiu de Molière era de no trencar l'estructura dels cinc actes, habitual en les seves obres .

l) El final de cada acte és un canvi de situació, d'espai i de fil argumentatiu. També de personatges, excepte el pas del quart al cinquè, tot i que de l'embogiment inicial de l'avar es passa a l'escepticisme i serenitat del comissari i el seu escriptor.

6. L'ESTIL I LA LLENGUA

6.1. La prosa de Molière

5.

<i>Plantat com una estaca</i> (p. 14)	Dret, sense moure's. Inert.
<i>Qui està ferit, que alci el dit</i> (p. 16)	S'enfada perquè se sent al·ludit.
<i>Tenir el ronyó cobert</i> (p. 18)	Ésser ric. Tenir prou diners.
<i>Mals vents que corren</i> (p. 18)	Dificultats per tirar endavant.
<i>Parlar com un oracle</i> (p. 27)	Resposta, opinió donada com a infal·lible.
<i>Sentir-se'n de verdes i de madures</i> (p. 29)	Ser criticat, parlar no gaire bé d'algú.
<i>No em burxis més les orelles</i> (p. 34)	No molestar més a algú.
<i>Ser del morro fort</i> (p. 36)	Ser tossut, no poder fer canviar d'opinió.
<i>Casar el Gran Turc amb la República de Venècia</i> (p. 38)	Una cosa impossible (casar musulmans amb cristians).
<i>No tenir altre cavall de batalla</i> (p. 47)	No tenir cap altre tema.
<i>Clavar una allisada</i> (p. 52)	Estomacar, pegar a algú.
<i>Més pelats que una rata</i> (p. 54)	No tenir diners.

6.

<i>Elements essencials de la sàtira</i>	<i>Exemples extrets de L'avar</i>
L'humor, mitjançant l'acudit o altres recursos, provocat per contrast, a través d'una invenció o un cert sentit del grotesc o de l'absurd.	Escena III, acte v: malentès entre Valeri i Harpagon (amor per una dona / amor pels diners).
Un objecte o un ésser que faci de blanc (en sentit metafòric: el punt on s'adrecen les fletxes o les bales del tirador).	Sageta a l'acte I; normalment els criats; també mestre Jaume al llarg de l'obra.

6.2. La llengua i els recursos literaris

2. En aquest cas els fills parlen de vostè al seu pare, cosa que remarca el seu respecte pel cap de família. Tanmateix el pare fa alguns estirabots d'home que pertany a un escalafó social més alt del que la seva cultura li permetria.

3. *Tenir el ronyó cobert* (p. 18): Tenir prou diners com per poder-se'n desprendre.

Estar farcit de pistoles (p. 19): Ser milionari. (les pistoles eren un tipus de moneda).

El corredor [mestre Simó] (p. 29): Agent mediador que intervé en la negociació de compra-venda.

Prestador (p. 30): Persona que lliura diners o altres béns a algú per un temps amb l'obligació de tornar-los.

Manllevador (p. 30): Persona a qui se cedeixen dins o altres béns per un temps amb obligació de retornar-los.

Menjar-se el blat encara verd (p. 32): Fer alguna cosa sense espera, obligat per les circumstàncies.

Emprèstit (p. 34): Manlleu que algú obté per subscripció obligant-se a pagar-ne els interessos.

Arruïnar-se (p. 34): Causar-se la seva pròpia ruïna, normalment econòmica.

Malversar cabals (p. 34): Invertir il·lícitament (els cabals d'altri que un té al seu càrrec), invertir-los en usos distints d'aquell a què estan destinats.

Els diners són cars de veure (p. 35): No en té gaires, o en guanya pocs.

Descomptar de l'estipendi (p. 44): Descomptar de la paga o remuneració que es dona a una persona pel seu treball.

5. a) Personificació dels diners.

b) Pleonasme.

c) Cultismes.